

ΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ

**ΤΜΗΜΑ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**“Η Εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου της Ελλάδος τη περίοδο
1990 - 2005”**

Όνοματεπώνυμο: Αμοιρίδης Χαράλαμπος

Δουκαρής Ευστράτιος

Εισηγητής: κος Χρηστίδης

Πίνακας Περιεχομένων

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	3
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Α	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	<u>5</u>
2. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	10
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Β	
2.1. Η ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΤΑΞΙΝΟΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΚΑΙ Η ΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	10
2.1.1. Χρεώσεις - Πιστώσεις στο Ισοζύγιο Πληρωμών	11
2.1.2. Οι Επιμέρους Λογαριασμοί.....	13
2.2. Ο ΙΣΟΣΚΕΛΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ	15
2.3. ΟΙ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΈΝΝΟΙΕΣ ΕΛΛΕΙΜΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΛΕΟΝΑΣΜΑΤΩΝ.....	16
2.3.1. Αυτόνομες, Εξισωτικές Συναλλαγές και το Έλλειμμα του Ισοζυγίου Πληρωμών ...	16
2.3.2. Τα Διάφορα Ισοζύγια.....	17
2.4. ΑΙΤΙΕΣ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΣΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.....	22
2.4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ.....	25
2.5. ΤΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΚΑΙ ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΪΟΝ	29
2.5.1. Τρέχουσες Συναλλαγές και Εθνικό Προϊόν.....	29
2.5.2. Η Χρηματοδότηση των Ελλείμματος Τρεχουσών Συναλλαγών με Δανεισμό: Δυνατότητες και Προβλήματα.....	30
2.5.3. Μια Περίπτωση Δισεπίλυτου Οικονομικού Προβλήματος	31
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ	
3. ΑΝΑΛΥΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΒΛΕΨΗ ΤΩΝ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990 – 2005.....	34
3.1. ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ.....	35
3.1.1. Σύνθεση εμπορικού ισοζυγίου.....	35
3.1.2. Ανάλυση εμπορικού ισοζυγίου	41
3.2. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ.....	41
3.3. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ	42
3.4. ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΕΩΝ.....	43
3.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΤΡΕΧΟΥΣΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ.....	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Δ	
4. ΑΔΗΛΟΙ ΠΟΡΟΙ -ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ.....	46
4.1 Οι επιπτώσεις της τιμής του πετρελαίου στον εισερχόμενο τουρισμό.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ε ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Κ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΧΩΡΕΣ.....	60

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 1990-2005.....	103
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	106
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ.....	109

Κατάσταση Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (1990 – 2005).....	34
Διάγραμμα 2: Εισπράξεις από εξαγωγές (2003).....	35
Διάγραμμα 3: Εισπράξεις από εξαγωγές (2006).....	36
Διάγραμμα 5: Δαπάνες για εισαγωγές (2006).....	37
Διάγραμμα 7: Εξαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2003).....	39
Διάγραμμα 8: Εξαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2006).....	39
Διάγραμμα 9: Εισαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2000).....	40
Διάγραμμα 10: Εισαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2003).....	40
Διάγραμμα 12. Εμπορικό έλλειμμα (1990 – 2005).....	41
Διάγραμμα 13. Πλεόνασμα υπηρεσιών (1990 – 2005).....	42
Διάγραμμα 14. Έλλειμμα εισοδημάτων (1990 – 2005).....	42
Διάγραμμα 15. Πλεόνασμα μεταβιβάσεων (1990 – 2005).....	43
Διάγραμμα 16. Σύνθεση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (1990 – 2005).....	44
Διάγραμμα 16. Σύνθεση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (1990 – 2005).....	103

Κατάσταση Πινάκων

<i>Πίνακας 1: Πρότυπο Λογαριασμού Ισοζυγίου Πληρωμών.....</i>	<i>12</i>
<i>Πίνακας 2: Πρότυπο ισοζύγιο πληρωμών από διεθνείς στατιστικές υπηρεσίες.....</i>	<i>17</i>
<i>Πίνακας 3: Διάφορες Έννοιες Ισοζυγίων.....</i>	<i>18</i>
<i>Πίνακας 4: Βασικό Ισοζύγιο.....</i>	<i>19</i>
<i>Πίνακας 5: Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών.....</i>	<i>20</i>
<i>Πίνακας 6: Περιληπτικός Λογαριασμός Ισοζυγίου Πληρωμών σύμφωνα με το IMF, για τις χώρες Γαλλία, Ιταλία, 1992 (δισ. δολ.).....</i>	<i>21</i>
<i>Πίνακας 7: Ποσοστό εισπράξεων από εξαγωγές ανά κατηγορία προϊόντων.....</i>	<i>36</i>
<i>Πίνακας 8: Ποσοστό δαπανών για εισαγωγές ανά κατηγορία προϊόντων.....</i>	<i>38</i>

Κεφαλαίο Ά

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της συγκεκριμένης εργασίας είναι η ανάλυση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας τη χρονική περίοδο 1990 – 2005. Αρχικά θα αναλυθεί η έννοια του διεθνούς εμπορίου και οι λόγοι που τα κράτη συναλλάσσονται μεταξύ τους.

Στη συνέχεια θα αναλυθεί η έννοια του ισοζυγίου πληρωμών. Πρώτα θα δοθεί η στατιστική ταξινόμηση των διεθνών συναλλαγών και η λογιστική καταγραφή του ισοζυγίου πληρωμών, και έπειτα θα αναλυθούν οι επιμέρους λογαριασμοί του, όπως και τα διάφορα ισοζύγια που απαρτίζουν το ισοζύγιο πληρωμών. Έπειτα θα αναλυθούν οι διάφορες έννοιες ελλειμμάτων και πλεονασμάτων και οι διαφορετικές απεικονίσεις του ισοζυγίου πληρωμών, και θα αναφερθούν οι λόγοι της ανισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών, και η σχέση του με το εθνικό προϊόν.

Τέλος θα γίνει η ανάλυση του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας για τα έτη 1990 έως και 2005, και θα γίνει πρόβλεψη για τα επόμενα δυο έτη (2006-2008).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

1. Διεθνές Εμπόριο

Το διεθνές εμπόριο είναι η ανταλλαγή αγαθών και υπηρεσιών παραγωγικών συντελεστών μεταξύ των κρατών της παγκόσμιας κοινότητας. Όπως τα άτομα, έτσι και τα κράτη εξειδικεύονται στην παραγωγική τους λειτουργία, με συνέπεια την αύξηση του εισοδήματος και της ευημερίας των λαών τους πέρα από τις δυνατότητες που θα τους παρείχε μόνο η μέσα στα στενά όρια τους παραγωγή και ανταλλαγή.

Οι λόγοι για τους οποίους τα κράτη διεξάγουν μεταξύ τους εμπόριο είναι οι εξής:

- 1. Κάθε κράτος ή περιοχή είναι προικισμένη με φυσικούς πόρους και πηγές που διαφέρουν μεταξύ τους ή που απουσιάζουν από άλλα κράτη ή περιοχές. Ο ορυκτός ή υπόγειος πλούτος δεν είναι ισομερώς κατανομημένος στον πλανήτη μας μεταξύ των διαφόρων χωρών. Πλούσια χώρα π.χ. σε χαλκό είναι η Χιλή, σε νικέλιο ο Καναδάς, σε χρυσό η Νότια Αφρική και η Ρωσία, σε άργυρο το Μεξικό, σε αργό πετρέλαιο ορισμένες αραβικές χώρες κ.ο.κ. Το κλίμα και το έδαφος είναι παράγοντες που διαφοροποιούν τη γεωργική παραγωγή. Έτσι, στη Βραζιλία καλλιεργείται ο καφές, στην Ελλάδα η μαύρη σταφίδα, στις μεσογειακές χώρες τα εσπεριδοειδή κ.ο.κ. Επίσης, ιστορικά μερικοί λαοί ανέπτυξαν ιδιαίτερες ικανότητες στην παραγωγή ορισμένου αγαθού που απέκτησε διεθνή φήμη, όπως τα κρασιά στη Γαλλία, τα ρολόγια στην Ελβετία, το ούισκι στη Σκωτία κ.ο.κ.*
- 2. Η διεθνής ειδίκευση της εργασίας. Όπως μέσα σε μια χώρα κάθε άτομο ειδικεύεται στην παραγωγή ορισμένου ή ορισμένων αγαθών και ανταλλάσσει αυτό ή αυτά με αγαθά που έχει ανάγκη και τα οποία παράγουν άλλα άτομα, έτσι και τα κράτη ειδικεύονται σε ορισμένη γραμμή παραγωγής και εξάγουν τα προϊόντα τους σε άλλα κράτη, από τα οποία εισάγουν προϊόντα στα οποία εκείνα αντίστοιχα ειδικεύονται. Όπως η ανταλλαγή σε εθνικό επίπεδο οδηγεί σε καλύτερη ικανοποίηση των αναγκών των ατόμων, έτσι και η διεθνής ανταλλαγή οδηγεί σε αύξηση του εθνικού εισοδήματος και της ευημερίας των συναλλασσομένων κρατών.*

3. *Η ανεπαρκής παραγωγή ορισμένων αγαθών.* Πολλές φορές μια χώρα παράγει ορισμένο αγαθό ή ορισμένα αγαθά, όχι όμως σε τέτοια ποσότητα που να επαρκούν να καλύψουν την εγχώρια ζήτηση. Στην περίπτωση αυτή εισάγει τις ποσότητες που υπολείπονται από άλλες χώρες.
4. *Η μορφή του μονοπωλιακού ανταγωνισμού ή του ολιγοπωλίου στην παραγωγή βιομηχανικών προϊόντων.* Στην αγορά των βιομηχανικών προϊόντων επικρατεί συνήθως η μορφή του ατελούς ανταγωνισμού, όπου τα προϊόντα διαφοροποιούνται με τη διαφήμιση, τα εμποροβιομηχανικά σήματα και την ιδιαίτερη συσκευασία, ή και ποιοτικώς ακόμη. Στην περίπτωση αυτή δημιουργείται και διαφοροποιημένη ζήτηση, με αποτέλεσμα να δημιουργείται εμπόριο μεταξύ δύο χωρών με αποτέλεσμα και οι δύο αυτές χώρες να παράγουν το ίδιο προϊόν. Έτσι π.χ., γίνεται εμπόριο αυτοκινήτων ή ηλεκτρικών συσκευών μεταξύ Αγγλίας και Γερμανίας, και αποτέλεσμα και οι δύο χώρες να παράγουν τα ίδια προϊόντα σε επαρκείς ποσότητες.
5. *Η διαφορά τιμών (κόστους) πωλήσεως αγαθών μεταξύ δύο χωρών.* Μια σημαντική αιτία, που παρέχει και τη βάση δημιουργίας της θεωρίας του διεθνούς εμπορίου, είναι η διαφορά στο κόστος (και συνεπώς στην τιμή πωλήσεως) παραγωγής προϊόντων μεταξύ δύο χωρών. Σε ανοικτές οικονομίες χωρίς δασμολογικά και άλλα διοικητικά ή ποσοτικά εμπόδια, όταν οι τιμές ορισμένων προϊόντων είναι χαμηλότερες στο εξωτερικό (αφού συνυπολογιστεί το μεταφορικό κόστος) από ό,τι είναι στο εσωτερικό μιας χώρας, τότε η ζήτηση στρέφεται προς το εξωτερικό (εισαγωγές).

Όταν το κόστος παραγωγής για μια σειρά προϊόντων στη χώρα Α είναι χαμηλότερο εκείνου της χώρας Β, τότε θα μπορούσε η χώρα Α να ειδικευτεί στην παραγωγή αυτής της σειράς των προϊόντων και να κάνει εξαγωγές σε άλλες χώρες. Στην περίπτωση αυτή μιλάμε για το απόλυτο πλεονέκτημα της χώρας αυτής, διότι έχει απολύτως χαμηλότερο κόστος στην παραγωγή της συγκεκριμένης σειράς προϊόντων. Ακόμη όμως και στην περίπτωση αυτή, η χώρα Α μπορεί να ειδικευτεί στην παραγωγή όχι όλων των αγαθών στα οποία έχει το απόλυτο πλεονέκτημα, αλλά αυτών στα οποία έχει το συγκριτικό ή το σχετικό πλεονέκτημα μόνο.

Δηλαδή, να ειδικευτεί (και συνεπώς να εξάγει) μόνο στην παραγωγή εκείνων των αγαθών που σε σύγκριση με τα λοιπά (στα οποία έχει επίσης απόλυτο πλεονέκτημα = χαμηλότερο κόστος) το πλεονέκτημα της είναι μεγαλύτερο.

Η εμπορευματική διάρθρωση των εξαγωγών μιας χώρας είναι μεγάλης σημασίας για την ευημερία της, δεδομένου ότι οι συνθήκες προσφοράς και ζήτησεως όπως και οι όροι σταθερότητας στη διεθνή αγορά διαφοροποιούνται και παραλλάσσουν μεταξύ των αγαθών. Οι τιμές π.χ. των βιομηχανικών προϊόντων παρουσιάζουν μεγαλύτερη σταθερότητα από εκείνες των προϊόντων πρωτογενούς παραγωγής.

Η ζήτηση και προσφορά των αγαθών στη διεθνή αγορά, και συνεπώς οι όροι εμπορίου, επηρεάζονται κυρίως από τους παρακάτω παράγοντες:

- (α) Πόλεμοι και διεθνής πολιτική κατάσταση.
- (β) Πληθυσμιακές μεταβολές.
- (γ) Διεθνής οικονομική συγκυρία (κρίσεις, υφέσεις, οικονομικές ανθήσεις).
- (δ) Διεθνείς εμπορευματικές συμφωνίες, καρτέλ, μονοπώλια.
- (ε) Μεταβολές προτιμήσεως στη ζήτηση αγαθών.
- (στ) Μεταβολές στην τεχνολογία.

Κεφαλαίο Β

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

2. Ισοζύγιο πληρωμών

Κάθε χώρα τηρεί λογαριασμό των οικονομικών της συναλλαγών με τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται όλες οι αγορές και οι πωλήσεις αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου κάθε χώρας για μια χρονική περίοδο, συνήθως ένα έτος. Ο λογαριασμός αυτός ονομάζεται ισοζύγιο πληρωμών.

Αφού ο λογαριασμός αυτός δείχνει τις πληρωμές και εισπράξεις σε συνάλλαγμα που πραγματοποιούνται στις οικονομικές συναλλαγές της χώρας, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον για τις κεντρικές υπηρεσίες της οικονομικής πολιτικής. Η ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών έχει διάφορες επιπτώσεις στα μεγέθη της οικονομίας στο εσωτερικό της χώρας. Αρχικά θα γίνει ανάλυση της διάρθρωσης των επιμέρους στοιχείων του ισοζυγίου πληρωμών και της τεχνικής κατάρτισής του, ενώ στη συνέχεια θα αναφερθούν τα προβλήματα που μπορεί να προκύψουν από την ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών.

2.1. Η Στατιστική Ταξινόμηση των Διεθνών Συναλλαγών και η Λογιστική του Ισοζυγίου Πληρωμών

Το ισοζύγιο πληρωμών περιλαμβάνει τις οικονομικές συναλλαγές με ευρεία έννοια, που συνεπάγονται διεθνείς πληρωμές ή μεταφορά αγοραστικής δύναμης από χώρα σε χώρα. Εκείνοι που κάνουν τις συναλλαγές αυτές είναι μόνιμοι κάτοικοι της εξεταζόμενης χώρας. Είναι δυνατό όμως να είναι και αλλοδαποί, εφόσον εμφανίζονται ως μόνιμα συναλλασσόμενοι μέσα στα όρια της επικράτειας μιας χώρας.

Η λογιστική καταχώριση των συναλλαγών γίνεται με τη διπλογραφική μέθοδο. Οι συναλλαγές που συνεπάγονται υποχρεώσεις πληρωμής από την «ημεδαπή» στην «αλλοδαπή» καταχωρίζονται ως χρεώσεις, ενώ μια συναλλαγή που δημιουργεί απαίτηση της «ημεδαπής» σε βάρος της «αλλοδαπής» καταχωρίζεται ως πίστωση.

Ο διακανονισμός των υποχρεώσεων και απαιτήσεων αυτών οδηγεί σε διπλή εγγραφή σύμφωνα με το διπλογραφικό σύστημα, έτσι ώστε το σύνολο των χρεώσεων και πιστώσεων να είναι το ίδιο και, επομένως, το ισοζύγιο πληρωμών να είναι πάντα ισοσκελισμένο.

Προκύπτει το ερώτημα πως μπορεί το ισοζύγιο μιας χώρας λογιστικά να παρουσιάζει υπόλοιπο μηδέν, ενώ η οικονομία να παρουσιάζει στη πραγματικότητα έλλειμμα ή πλεόνασμα στον εξωτερικό της τομέα. Πριν ασχοληθούμε με το ερώτημα αυτό, θα εξετάσουμε με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τη φύση των συναλλαγών και τη διάρθρωση του ισοζυγίου πληρωμών. Για αυτό το λόγο θα χρησιμοποιηθεί ο πίνακας της επόμενης ενότητας, ο οποίος παρουσιάζει ένα απλοποιημένο πρότυπο ισοζυγίου πληρωμών.

2.1.1. Χρεώσεις - Πιστώσεις στο Ισοζύγιο Πληρωμών

Στη δεξιά στήλη του επόμενου πίνακα καταχωρίζονται οι συναλλαγές που αποτελούν τις πηγές προσφοράς συναλλάγματος ή, καλύτερα, της αγοραστικής δύναμης στις ξένες αγορές. Οι συναλλαγές αυτές καταχωρίζονται ως πιστώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών. Οι χρεώσεις, που καταχωρίζονται στην αριστερή στήλη του πίνακα, δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο διατίθεται η αγοραστική δύναμη σε συνάλλαγμα και γενικά τις συναλλαγές που οδηγούν σε εμπορευματικές πληρωμές ή εκροή κεφαλαίων.

Μια ταξινόμηση και ομαδοποίηση των συναλλαγών που καταγράφονται ως πιστώσεις δείχνει ότι τέτοιες συναλλαγές είναι:

1. Εξαγωγές αγαθών.
2. Διάφορες υπηρεσίες που παρέχονται στους αλλοδαπούς (εξαγωγές υπηρεσιών).
3. Μονομερείς παροχές από τους αλλοδαπούς (ιδιώτες και κράτη).
4. Επενδύσεις από τους αλλοδαπούς στην ημεδαπή.
5. Εξαγωγές χρυσού και άλλων συναλλαγματικών διαθέσιμων για την πληρωμή χρεωστικών υπολοίπων (ελλειμμάτων).

Αντίστοιχα μια ομαδοποίηση των συναλλαγών που καταγράφονται ως χρεώσεις περιλαμβάνει:

1. Εισαγωγές αγαθών από την αλλοδαπή.
2. Εισαγωγές υπηρεσιών από την αλλοδαπή.
3. Μονομερείς παροχές από τους ημεδαπούς στους αλλοδαπούς.
4. Εξαγωγές κεφαλαίου.

Ας δούμε τώρα με μεγαλύτερη λεπτομέρεια τη διάρθρωση του ισοζυγίου πληρωμών. Θα εξετάσουμε πρώτα τους επιμέρους λογαριασμούς του ισοζυγίου πληρωμών και τα στοιχεία που τους αποτελούν.

Πίνακας 1: Πρότυπο Λογαριασμού Ισοζυγίου Πληρωμών

A.	Λογαριασμός	Τρεχουσών Χρέωση	Πίστωση
1.	Εξαγωγές αγαθών		250
2.	Εισαγωγές αγαθών	600	
3.	Υπηρεσίες (άδηλοι πόροι)	50	200
	Καθαρό Ισοζύγιο Αγαθών Και	200	
4.	Μονομερείς μεταφορές:		
-	από την αλλοδαπή		50
-	στην αλλοδαπή	150	
-	Τρέχουσες Συναλλαγές (υπόλοιπο)	300	
B. Λογαριασμοί Κεφαλαίου			
5.	Επενδύσεις Πραγματικού (άμεσες επενδύσεις)		
-	από αλλοδαπή (εισροή)		100
-	στην αλλοδαπή (εκροή)	40	
6.	Επενδύσεις Χαρτοφυλακίου		
-	από αλλοδαπούς (εισροή)		60
-	στο εξωτερικό (εκροή)	20	
7.	Βραχυχρόνια Κίνηση Κεφαλαίων		
-	Εκροή	20	
-	Εισροή		70
	Καθαρό Υπόλοιπο	150	
Γ. Λογαριασμός Συναλλαγματικών Αποθεμάτων και Υποχρεώσεων σε Αλλοδαπά Νομισματικά Ιδρύματα			
8.	Μεταβολές στα αποθέματα μετατρέψιμων νομισμάτων (καθαρό)		50
9.	Μεταβολές στις υποχρεώσεις σε ξένες επίσημες νομισματικές αρχές (καθαρό)		80
10.	Εξαγωγές Χρυσού		20

2.1.2. Οι Επιμέρους Λογαριασμοί

Εξετάζοντας την κάθετο διάθρωση του ισοζυγίου πληρωμών στον Πίνακα 1, βλέπουμε ότι έχουμε επιμέρους ισοζύγια ή λογαριασμούς που περιλαμβάνουν ορισμένες ενότητες στοιχείων. Αυτές οι ενότητες είναι: .

Το Εμπορικό Ισοζύγιο. Η πρώτη ενότητα είναι αυτή των εισαγωγών και των εξαγωγών αγαθών. Οι εξαγωγές αγαθών αποτελούν συνήθως την κύρια πηγή εισροής συναλλάγματος σε μια χώρα, ενώ οι εισαγωγές απορροφούν το μεγαλύτερο ποσοστό της αγοραστικής δύναμης σε συνάλλαγμα. Αντιπαραθέτοντας τα δυο αυτά κονδύλια, όπως κάνουμε στον επόμενο πίνακα, παίρνουμε το Εμπορικό Ισοζύγιο που μπορεί να έχει θετικό (ενεργητικό) ή αρνητικό (παθητικό) υπόλοιπο.

Τρέχουσες Συναλλαγές. Με την ίδια έννοια, οι εξαγωγές των υπηρεσιών κάθε είδους καταχωρίζονται ως πιστώσεις, ενώ οι εισαγωγές ως χρεώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών. Στο κονδύλι αυτό, που είναι γνωστό και ως άδηλοι πόροι, περιλαμβάνονται οι πληρωμές και εισπράξεις για την ανταλλαγή υπηρεσιών ανάμεσα σε διάφορες χώρες. Υπηρεσίες αυτού του είδους είναι, λόγου χάρη, οι μεταφορικές, ναυτιλιακές, ασφαλιστικές και τραπεζικές υπηρεσίες κ.λ.π. Στο ισοζύγιο των άδηλων πόρων περιλαμβάνονται και οι πληρωμές για ταξιδιωτικούς σκοπούς ιδιωτών (σπουδές, τουρισμός) και υπηρεσιών του δημοσίου. Επιπλέον, στο ισοζύγιο αυτό περιλαμβάνονται και οι πληρωμές μερισμάτων και κερδών από επενδύσεις στο εξωτερικό, επειδή θεωρούνται αμοιβές των υπηρεσιών του κεφαλαίου. Το εισόδημα των εγχώριων κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στο εξωτερικό καταχωρίζεται ως πίστωση, ενώ οι πληρωμές για τις υπηρεσίες του ξένου κεφαλαίου στο εσωτερικό αποτελούν χρεωστικό κονδύλι.

Μονομερείς μεταφορές. Η κατηγορία (4) δεν αντιπροσωπεύει χρηματικές πληρωμές κι εισπράξεις για την παροχή υπηρεσιών, αλλά μονομερείς παροχές ιδιωτών και κρατικών υπηρεσιών και διεθνών ιδρυμάτων. Τα εμβάσματα των μεταναστών αποτελούν αντιπροσωπευτικό κονδύλι στην κατηγορία αυτή. Εμβάσματα από την «αλλοδαπή» προς την «ημεδαπή» αποτελούν πίστωση, ενώ οι μονομερείς πληρωμές των «ημεδαπών» προς τους «αλλοδαπούς» καταχωρίζονται ως χρέωση.

Όταν στο εμπορικό ισοζύγιο προστεθεί το ισοζύγιο των άδηλων πόρων και το ισοζύγιο μονομερών παροχών έχουμε το Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών. Όπως θα δούμε πιο κάτω, το ισοζύγιο αυτό ως ενότητα κονδυλίων του ισοζυγίου πληρωμών έχει ιδιαίτερη σημασία στη μακροοικονομική θεώρηση του εξωτερικού τομέα μιας οικονομίας.

Κίνηση Κεφαλαίων. Η τρίτη ενότητα των στοιχείων στο ισοζύγιο πληρωμών είναι η Κίνηση Κεφαλαίων. Ενδιαφερόμαστε συγκεκριμένα, στην προκειμένη περίπτωση, για τις μεταβολές που σημειώνονται στις διεθνείς απαιτήσεις και υποχρεώσεις ανάμεσα στην «ημεδαπή» και την «αλλοδαπή», που περιλαμβάνουν όλο το σχεδόν το φάσμα των διαφόρων μορφών του κεφαλαίου, όπως τους μετοχικούς και ομολογιακούς τίτλους, τις άμεσες επενδύσεις (direct investment), τα βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα δάνεια, τους λογαριασμούς όψης και προθεσμίας σε ξένες τράπεζες.

Στους λογαριασμούς της κίνησης κεφαλαίων του ισοζυγίου πληρωμών γίνεται συνήθως διάκριση ανάμεσα σε:

1. Μακροχρόνιες και βραχυχρόνιες κινήσεις κεφαλαίων.
2. Άμεσες (direct) επενδύσεις και χρηματοπιστηριακές επενδύσεις σε χρεόγραφα.
3. Ιδιωτικές και κρατικές επενδύσεις.

Ο όρος «άμεση επένδυση» υπονοεί ιδιοκτησία από τους επενδυτές πραγματικού κεφαλαίου στη χώρα της επένδυσης. Επομένως, όπως συμβαίνει με τις πολυεθνικές εταιρείες, ο ξένος κεφαλαιούχος έχει συμμετοχή στη διοίκηση και τη διαχείριση [της περιουσίας των εταιρειών.

Όταν καταχωρούνται οι μεταβολές στο λογαριασμό κεφαλαίων, η εξαγωγή κεφαλαίων, αντίθετα με τις εξαγωγές αγαθών, αποτελεί χρέωση στο ισοζύγιο πληρωμών, ενώ η εισαγωγή πίστωση. Σύμφωνα με τον πιο πάνω ορισμό της κίνησης των κεφαλαίων ως μεταβολών στις απαιτήσεις και υποχρεώσεις, θα πρέπει να θυμόμαστε ότι η αύξηση των απαιτήσεων μας απέναντι στους αλλοδαπούς, δηλαδή η έξοδος κεφαλαίων για την απόκτηση αξιόγραφων ξένων χωρών, αποτελεί χρέωση και η αύξηση των υποχρεώσεων μας, δηλαδή η εισροή ξένου κεφαλαίου για την απόκτηση αξιόγραφων συνεπάγεται πίστωση στο ισοζύγιο πληρωμών. Αυτό διότι η αύξηση των απαιτήσεων μας συνεπάγεται μεταφορά αγοραστικής δύναμης σε συνάλλαγμα από τη χώρα μας προς το εξωτερικό. Το ίδιο ισχύει και για τη μείωση των υποχρεώσεων μας.

Με την ίδια λογική, η αύξηση των υποχρεώσεων μας ή η μείωση των απαιτήσεων μας έναντι ξένων χωρών συνεπάγονται εισροή κεφαλαίου στη χώρα μας και, επομένως, καταγράφονται στο ισοζύγιο πληρωμών ως πιστώσεις.

2.2. Ο Ισοσκελισμός του Ισοζυγίου Πληρωμών

Αν προσθέσουμε τα χρεωστικά ποσά για τα στοιχεία του ισοζυγίου στα οποία αναφερθήκαμε πιο πάνω, δηλαδή τα ποσά της αριστερής στήλης του Πίνακα 1 για τα τμήματα Α και Β, θα δούμε ότι το σύνολο που παίρνουμε είναι μεγαλύτερο από το σύνολο των αντίστοιχων κονδυλίων στη δεξιά στήλη. Πράγματι, αν από το χρεωστικό υπόλοιπο του λογαριασμού τρεχουσών συναλλαγών (300) αφαιρέσουμε το πιστωτικό υπόλοιπο του ισοζυγίου κίνησης κεφαλαίου (150) θα έχουμε καθαρό χρεωστικό υπόλοιπο 150. Ο ισοσκελισμός του ισοζυγίου πραγματοποιείται με την προσθήκη των κονδυλίων 8,9 και 10, που είναι συμψηφιστικά ή εξισωτικά, με την έννοια ότι «καλύπτουν» τη διαφορά ανάμεσα στις δύο πλευρές. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι τα κονδύλια αυτά χρηματοδοτούν το έλλειμμα του ισοζυγίου. Σύμφωνα με το σύστημα διεθνών πληρωμών που επικρατεί, τα στοιχεία αυτά αποτελούν τα διεθνώς αποδεκτά μέσα πληρωμής και προσδιορίζουν τα συναλλαγματικά διαθέσιμα μιας οικονομίας. Εκτός από το χρυσό, στα συναλλαγματικά αποθέματα περιλαμβάνονται και τα «μετατρέψιμα» νομίσματα, καθώς και η πιστωτική κατάσταση μιας οικονομίας απέναντι στις ξένες επίσημες νομισματικές αρχές. Στην τελευταία αυτή καταχώριση περιλαμβάνεται ένας αριθμός ειδικών κονδυλίων, όπως αυτά που δείχνουν τις υποχρεώσεις μιας χώρας στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, όπως π.χ. τα Ειδικά Τραβηκτικά Δικαιώματα [SDR].

Σημειώνεται ότι τα κονδύλια 8 και 10, τα οποία είναι συμψηφιστικά, με την έννοια ότι δείχνουν τον τρόπο με τον οποίο «πληρώνεται» το έλλειμμα του ισοζυγίου πληρωμών, καταχωρίζονται ως πίστωση. Αυτό διότι τα ποσά αυτά είναι συμψηφιστικά ή εξισωτικά και ο λογιστικός τους χειρισμός δείχνει ότι με αυτά επέρχεται ο ισοσκελισμός του ισοζυγίου πληρωμών.

2.3. Οι Διάφορες Έννοιες Ελλειμμάτων και Πλεονασμάτων

2.3.1. Αυτόνομες, Εξισωτικές Συναλλαγές και το Έλλειμμα του Ισοζυγίου Πληρωμών

Αναφορικά με τον ορισμό του ελλείμματος ή του πλεονάσματος του ισοζυγίου πληρωμών υπάρχει διαφορά απόψεων, που οφείλεται στη χρησιμοποίηση διαφορετικών κριτηρίων στον καθορισμό των επιμέρους ισοζυγίων. Για να διευκολυνθεί η συζήτηση των πιο γνωστών απόψεων στο θέμα αυτό, είναι χρήσιμο εδώ να κάνουμε τη διάκριση ανάμεσα στις αυτόνομες και εξισωτικές συναλλαγές ή συναλλαγές εξισορρόπησης. Οι αυτόνομες συναλλαγές είναι οι συναλλαγές που πραγματοποιούνται ανεξάρτητα από την κατάσταση του ισοζυγίου πληρωμών (ελλείμματος ή πλεονάσματος) και είναι βασικά οι συναλλαγές που διαμορφώνουν και καθορίζουν το ύψος του ελλείμματος ή πλεονάσματος στο ισοζύγιο πληρωμών. Οι συναλλαγές αυτές είναι αυτόνομες με την έννοια ότι δεν υπάρχει αλληλεξάρτηση όταν πραγματοποιούνται, επειδή γίνονται από διάφορα άτομα με διαφορετικά κίνητρα. Είναι, επομένως, λογικό να αναμένουμε ότι, εξαιτίας του αυτονόμου χαρακτήρα αυτών των συναλλαγών, η αντιπαράθεση τους σε έναν ενιαίο λογαριασμό θα δώσει, κατά πάσα πιθανότητα, θετικό ή αρνητικό υπόλοιπο. Αν το υπόλοιπο αυτό είναι αρνητικό, το ισοζύγιο πληρωμών παρουσιάζει έλλειμμα, αν είναι θετικό, πλεόνασμα. Η εξισορρόπηση του ισοζυγίου πληρωμών επιτυγχάνεται με την καταχώριση των εξισωτικών συναλλαγών, οι οποίες χρηματοδοτούν το έλλειμμα ή αντισταθμίζουν το πλεόνασμα.

Ενώ όμως είναι σαφής η εννοιολογική διάκριση των δύο αυτών κατηγοριών συναλλαγών, στην πραγματικότητα οι απόψεις διαφέρουν όσον αφορά στο χαρακτηρισμό ορισμένων συναλλαγών ως αυτονόμων ή εξισωτικών κατά την κατάρτιση του ισοζυγίου πληρωμών. Αυτό αποτελεί και την πηγή διαφορών στον υπολογισμό του υπολοίπου του ισοζυγίου πληρωμών. Το πρόβλημα εντοπίζεται περισσότερο στο λογαριασμό κίνησης κεφαλαίων γενικά και ειδικότερα στη μεταχείριση της μετακίνησης κεφαλαίων βραχυχρόνιας διάρκειας. Μια μεταχείριση του λογαριασμού αυτού είναι αυτή που δίνεται από τον επόμενο πίνακα (Πίνακας 2), που βασίζεται στον Πίνακα 1 και δείχνει το πρότυπο συνοπτικής παρουσίασης του ισοζυγίου πληρωμών από τις διάφορες διεθνείς στατιστικές υπηρεσίες.

Η διαχωριστική γραμμή μεταξύ αυτόνομων και εξισωτικών συναλλαγών σύρεται μετά το κονδύλιο 5 και αντανακλά την άποψη ότι το έλλειμμα εδώ ορίζεται από τη μεταβολή στα συναλλαγματικά αποθέματα και τις μεταβολές στις υποχρεώσεις σε διεθνείς νομισματικές αρχές. Η άποψη αυτή παλαιότερα είχε μεγαλύτερη απήχηση. Αργότερα το ενδιαφέρον στράφηκε σε εναλλακτικές δυνατότητες χρηματοδότησης του ελλείμματος ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών. Έτσι, ο δανεισμός βραχυχρόνια από τις νομισματικές αρχές μπορεί να έχει εξισωτικό χαρακτήρα. Για να το κατανοήσουμε αυτό καλύτερα θα δούμε τις διάφορες έννοιες ισοζυγίων που προκύπτουν από εναλλακτικούς χειρισμούς της διάκρισης μεταξύ αυτόνομων και εξισωτικών συναλλαγών.

Πίνακας 2: Πρότυπο ισοζύγιο πληρωμών από διεθνείς στατιστικές υπηρεσίες

1.	Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	450
2.	Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-650
3.	Δωρεές και Οικονομική Βοήθεια	-100
	Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών Κίνηση	-300
4.	Καθαρή Διακίνηση Μακροχρόνιων	+ 100
5.	Καθαρή Διακίνηση Βραχυχρόνιων	+50
6.	Καθαρή Μεταβολή Συναλλαγματικών Διαθεσίμων και Υποχρεώσεων σε Επίσημες	150

2.3.2. Τα Διάφορα Ισοζύγια

Η διαφορά απόψεων γύρω από την έννοια του ελλείμματος ανάγεται στη διάκριση μεταξύ αυτόνομων και εξισωτικών συναλλαγών. Σε τελευταία ανάλυση, αυτό που έχει σημασία είναι με ποιο κριτήριο ορισμένες συναλλαγές χαρακτηρίζονται ως αυτόνομες και πάνω από τη διαχωριστική γραμμή. Ανάλογα με τα κριτήρια που χρησιμοποιούνται έχουμε διαφορετικές έννοιες ισοζυγίων.

Εκτός από το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών που αναφέραμε παραπάνω, θα παρουσιάσουμε εδώ δύο ακόμη έννοιες ισοζυγίων, που υπονοούν διαφορετική θέση της διαχωριστικής γραμμής. Το ένα είναι το Βασικό Ισοζύγιο και το άλλο το Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών. Ο Πίνακας 3, ο οποίος βασίζεται στον Πίνακα 1, δείχνει τα ισοζύγια αυτά, ενώ οι Πίνακες 4 και 5 δείχνουν πιο συγκεκριμένα πως προκύπτουν.

Το Βασικό Ισοζύγιο: Στην προκειμένη περίπτωση, το κριτήριο για το χαρακτηρισμό των συναλλαγών αυτών ως αυτόνομων είναι ότι αυτές αντικατοπτρίζουν τις μακροχρόνιες τάσεις της οικονομίας στον εξωτερικό τομέα και δίνουν μια καθαρή εικόνα του δυναμικού της οικονομίας στον τομέα των εξαγόμενων και εισαγόμενων αγαθών. Η διακίνηση των κεφαλαίων μακροχρόνια δεν επηρεάζεται από τις μεταβολές στη νομισματική πολιτική και την κερδοσκοπική δραστηριότητα. Οι μεταβολές των συναλλαγματικών διαθεσίμων και η κίνηση των βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων, αντίθετα, είναι πιο ευαίσθητες σε μεταβολές στην αγορά χρήματος κι επηρεάζονται από τη συγκεκριμένη νομισματική πολιτική μιας οικονομίας. Με την έννοια αυτή, οι πιο πάνω συναλλαγές είναι εξισωτικές και αποτελούν, στην προκειμένη περίπτωση, τα μέσα χρηματοδότησης του ελλείμματος του βασικού ισοζυγίου

Πίνακας 3: Διάφορες Έννοιες Ισοζυγίων

		Χρέωση Πίστωση	
1.	Εμπορικό Ισοζύγιο		
	(Εξαγωγές-Εισαγωγές αγαθών)	350	
2.	Υπηρεσίες		150
	Καθαρό Υπόλοιπο Αγαθών & Υπηρεσιών	200	
3.	Μονομερείς Πληρωμές Ισοζύγιο	100	
	Τρεχουσών	300	
4.	Άμεσες Επενδύσεις (καθαρή)		60
5.	Χαρτοφυλάκιο Επενδύσεων Βασικό Ισοζύγιο	200	40
6.	Βραχυχρόνια Κίνηση Ιδιωτικών Κεφαλαίων (καθαρή) Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών	150	50
7.	Υποχρεώσεις σε Αλλοδαπές		80
	Επίσημες Νομισματικές Αρχές		
8.	Συναλλαγματικά Αποθέματα Νομισμάτων		50
9.	Εξαγωγές Χρυσού		20

Η θεωρία του διαχωρισμού ανάμεσα στις αυτόνομες συναλλαγές, που αντανakλούν τη λειτουργία των βασικών μεταβλητών της ζήτησης, προσφοράς, τεχνολογίας, παραγωγικότητας κ.λ.π., και εκείνες που επηρεάζονται από μεταβολές μεταβατικού χαρακτήρα, είχε απήχηση σε πολλούς θεωρητικούς οικονομολόγους. Η δυσκολία που αναφέρθηκε πιο πάνω, δηλαδή των κριτηρίων που χρησιμοποιούνται για τους διαχωρισμούς των συναλλαγών κατά την κατάρτιση των ισοζυγίων πληρωμών, αποτελεί βασική κριτική της θεωρίας. Επιπλέον, μπορεί να υποστηριχθεί ότι, στο μέτρο που οι συναλλαγές εξισορρόπησης είναι παράγωγες των αυτόνομων συναλλαγών, οι καθοριστικοί παράγοντες, σε τελευταία ανάλυση, και των δυο κατηγοριών συναλλαγών είναι οι βασικές μεταβλητές μιας οικονομίας.

Πίνακας 4: Βασικό Ισοζύγιο

1.	Εξανωνές Αγαθών και Υπηρεσιών	450
2.	Εισαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	-650
3.	Δωρεές-Οικονομική Βοήθεια	-100
4.	Καθαρή Διακίνηση Μακροχρόνιων	100
	<u>Βασικό Ισοζύγιο</u>	<u>-200</u>
5.	Καθαρή Διακίνηση Βραχυχρόνιων	130
6.	Καθαρή Μεταβολή Συναλλαγματικών	70

Ο Πίνακας 4 δίνει το Βασικό Ισοζύγιο, που προκύπτει από τα δεδομένα του Πίνακα 1. Όπως βλέπουμε, η βραχυχρόνια κίνηση κεφαλαίων στο σύνολό της τοποθετείται κάτω από τη διαχωριστική γραμμή, με συνέπεια το έλλειμμα να αυξηθεί σε 200 από 150.

Το Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών. Η έννοια αυτή κάνει διάκριση ανάμεσα στην κίνηση ιδιωτικών βραχυπρόθεσμων κεφαλαίων και αυτών που διακινούνται από τις νομισματικές αρχές. Οι βραχυχρόνιες απαιτήσεις ξένων ιδιωτών καταχωρίζονται πάνω από τη διαχωριστική γραμμή και μόνο οι απαιτήσεις των επίσημων νομισματικών αρχών είναι συμψηφιστικές, όπως φαίνεται και στον Πίνακα 5.

Πίνακας 5: Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών

1.	Εξαγωγές Αγαθών και Υπηρεσιών	450
1α.	Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών	-300
2.	Καθαρή Κίνηση Μακροχρόνιων Κεφαλαίων	100
3.	Βραχυχρόνιες Απαιτήσεις Ημεδαπών	-20
4.	Βραχυχρόνιες Απαιτήσεις Αλλοδαπών (εκτός από νομισματικές αρχές)	70
	<u>Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών</u>	<u>-150</u>
5.	Βραχυχρόνιες Απαιτήσεις Αλλοδαπών Νομισματικών Αρχών	80
6.	Καθαρή Μεταβολή Συναλλαγματικών Διαθεσίμων (χρυσός & μετατρέψιμα	70

Το Ισοζύγιο Επίσημων Συναλλαγών (Official Settlements Balance) υπογραμμίζει τη σημασία της κατάστασης ρευστότητας της χώρας σε συναλλαγματικά διαθέσιμα. Η έννοια του ελλείμματος που προκύπτει από τη θεώρηση αυτή προσφέρεται περισσότερο για το νομισματικό σύστημα σταθερής ισοτιμίας όπου, όπως είπαμε, οι νομισματικές αρχές της χώρας θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα παρέμβασης στην αγορά συναλλάγματος για τη σταθεροποίηση της ισοτιμίας.

Η αύξηση της προσφοράς συναλλάγματος για να αποφευχθεί η υποτίμηση του εγχώριου νομίσματος είναι σύνηθες φαινόμενο. Για να μπορεί η κεντρική τράπεζα να παρέμβει θα πρέπει να διατηρεί συναλλαγματικά διαθέσιμα.

Στον Πίνακα 6 δίνεται περίληψη του λογαριασμού ισοζυγίου πληρωμών στη μορφή που τα δημοσιεύει το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (International Monetary Fund – IMF), στην ειδική ετήσια έκδοση του *Balance of Payments Yearbook*. Το ισοζύγιο πληρωμών αναφέρεται σε δύο χώρες μέλη του IMF, τη Γαλλία και την Ιταλία, για το έτος 1992. Και οι δύο χώρες είχαν χρεωστικό υπόλοιπο (έλλειμμα) σύμφωνα με τον ορισμό του Ισοζυγίου Επίσημων Συναλλαγών, που είδαμε παραπάνω. Από τα τμήματα A και B προκύπτει το Βασικό Ισοζύγιο. Το τμήμα E δίνει την έκταση του ελλείμματος στο ισοζύγιο επίσημων συναλλαγών. Πώς χρηματοδοτείται το έλλειμμα; Η γραμμή F δίνει την έκταση δανεισμού των νομισματικών αρχών, ενώ το τμήμα G δίνει την καθαρή εκροή συναλλαγματικών διαθεσίμων, χρυσού και τη μεταβολή στη δανειοληπτική θέση της χώρας με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Reserve

Position in the Fund). Στην περίπτωση της Γαλλίας, για παράδειγμα το συνολικό έλλειμμα 13,1 δισ. δολ. καλύπτεται με δανεισμό των νομισματικών αρχών (αύξηση βραχυχρόνιων απαιτήσεων αλλοδαπών νομισματικών αρχών) κατά 11,5 δισ. δολ. και με απώλεια 1,6 δισ. δολ. συναλλαγματικών αποθεμάτων.

Ας σημειωθεί, ότι το κονδύλιο Net errors and omissions αντιστοιχεί στα «τακτοποιητέα στοιχεία» για το ελληνικό ισοζύγιο πληρωμών. Το ποσό αυτό προκύπτει από την ασυμφωνία των συνολικών πιστώσεων και χρεώσεων (διαφορά μεταξύ των δύο) και έχει εξισωτικό ρόλο.

Πίνακας 6: Περιληπτικός Λογαριασμός Ισοζυγίου Πληρωμών σύμφωνα με το IMF, για τις χώρες Γαλλία, Ιταλία, 1992 (δισ. δολ.)

	Γαλλία	Ιταλία
A. Ισοζύγιο Τρεχουσών	4,1	-25,4
Εξαγωγές Εμπορευμάτων	225,2	177,7
Εισαγωγές Εμπορευμάτων	-223,6	-175,2
Εμπορικό Ισοζύγιο	1,7	2,4
Υπηρεσίες: πίστωση	99,4	61,0
Υπηρεσίες: χρέωση	-78,7	-61,4
Εισόδημα: πίστωση	82,0	29,1
Εισόδημα: χρέωση	-91,8	-50,7
Μεταβιβάσεις ιδιωτών	-2,8	-1,6
Μεταβιβάσεις δημοσίου	-5,7	-4,1
B. Άμεσες επενδύσεις και άλλη μακροχρόνια κίνηση	15,0	17,3
Άμεσες Επενδύσεις	-9,2	-2,9
Χαρτοφυλάκιο επενδύσεων	34,2	-13,1
Άλλο μακροχρόνιο κεφάλαιο	-10,1	-1,4
Σύνολο A+B	19,1	-42,7
C Βραχυχρόνιο κεφάλαιο	-34,0	22,3
D Καθαρά Τακτοποιητέα Στοιχεία (Net errors and omissions)	1,8	-11,3
E. Σύνολο	-13,1	-31,7
F. Υποχρεώσεις σε αλλοδαπές νομισματικές αρχές	11,5	0
G Συναλλαγματικά Διαθέσιμα	1,6	31,7
Χρυσός	1,2	0,0
Ειδ. Τραβ. Δικαιώματα (SDRs)	1,1	0,7
Συναλλαγματική Θέση στο IMF	-0,9	-0,3
Συνάλλαγμα	0,2	25,5
Άλλες απαιτήσεις	0,0	6,8

Πηγή: IMF, Balance of Payments Yearbook, 1993.

2.4. Αιτίες Ανισορροπίας στο Ισοζύγιο Πληρωμών

Η ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών δεν είναι χωρίς συνέπειες στην οικονομία μιας χώρας. Ο εξωτερικός και εσωτερικός τομέας κάθε ανοιχτής οικονομίας αλληλοεπηρεάζονται και αλληλοσυσχετίζονται. Είναι λογικό λοιπόν το ισοζύγιο πληρωμών να αποτελεί αντικείμενο μελέτης και συνεχούς παρακολούθησης από τις κεντρικές υπηρεσίες οικονομικής πολιτικής κάθε χώρας. Ιδιαίτερα, εάν η οικονομία εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις εξελίξεις στο διεθνή χώρο, όπως στην περίπτωση της Ελλάδας, τα στατιστικά στοιχεία του ισοζυγίου πληρωμών είναι ζωτικής σημασίας.

Το έλλειμμα στο ισοζύγιο πληρωμών αποτελεί πιο σοβαρή ανισορροπία στο ισοζύγιο πληρωμών από ότι το πλεόνασμα. Οι πηγές προέλευσης του ελλείμματος πρέπει επομένως να εντοπιστούν, προκειμένου να διευκολυνθεί ο προγραμματισμός της οικονομικής πολιτικής μιας χώρας. Έχει σημασία, παραδείγματος χάρη, να διαπιστωθεί εάν η πηγή προέλευσης του ελλείμματος εντοπίζεται περισσότερο στο λογαριασμό τρεχουσών συναλλαγών ή στο λογαριασμό κεφαλαίων. Παραπέρα, θα πρέπει να διαπιστωθεί εάν το έλλειμμα είναι παροδικής μορφής, λόγω εποχικών διακυμάνσεων στις εξαγωγές, ή είναι μονιμότερης φύσης. Πολλές υπανάπτυκτες χώρες αντιμετωπίζουν το πρόβλημα εποχικής ανισορροπίας, γιατί το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών τους αποτελούν γεωργικά προϊόντα. Πιο σοβαρής μορφής είναι η διαρθρωτική ανισορροπία ελλείμματος που είναι μονιμότερης φύσης και υποδηλώνει μειωμένη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας. Τέλος, είναι δυνατό το ισοζύγιο να δείχνει ανισορροπία συγκυριακή ή κυκλική, που ανάγεται στην οικονομική κατάσταση της διεθνούς οικονομίας γενικώς. Εξωτερικοί παράγοντες, όπως η πτώση του εισοδήματος των χωρών με τις οποίες εμπορεύεται μια χώρα, η κρίση στην προσφορά ενέργειας (όπως τα πετρελαϊκά σοκ του 1973 και 1979), μπορούν να αποτελέσουν λόγους ανισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας.

Καθεμιά από τις παραπάνω αιτίες ελλείμματος απαιτεί τον ανάλογο χειρισμό και μέτρα πολιτικής αποκατάστασης της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει, βέβαια, να ενταχθούν στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής πολιτικής μιας χώρας.

ΑΙΤΙΑ ΑΝΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ:

A. Εποχιακά ή συμπτωματικά αίτια

Οι εξαγωγές από ορισμένες χώρες βασίζονται σε αγροτικά προϊόντα τα οποία επηρεάζονται από τις καιρικές συνθήκες ή διάφορες θεομηνίες. Επίσης εάν το στήριγμα του ισοζυγίου πληρωμών μιας χώρας είναι ο τουρισμός εύκολα καταλαβαίνουμε ότι και αυτός μπορεί να επηρεαστεί από διάφορους παράγοντες.

B. Διαρθρωτικά αίτια

α. Απώλειες κεφαλαίου

Οι απώλειες κεφαλαίου προέρχονται από πολέμους ή άλλα έκτακτα περιστατικά με αποτέλεσμα τη μείωση της παραγωγής. Η μείωση της παραγωγής έχει σαν αποτέλεσμα την μείωση των εξαγωγών και την αύξηση των εισαγωγών.

β. Μεταβολές στις συνθήκες προσφοράς

Μεταβολές στις συνθήκες προσφοράς μπορεί να προκληθούν καταρχήν από την εξασθένηση των πλουτοπαραγωγικών πηγών μιας χώρας. Αυτό μπορεί να συμβεί σε χώρες που είναι προικισμένες με ορυκτό πλούτο, όπως άνθρακα, χρυσάφι / πετρέλαιο κ.λ.π.

Τη μεγαλύτερη όμως επίδραση πάνω στις συνθήκες προσφοράς ασκεί η τεχνολογική εξέλιξη. Με την πάροδο του χρόνου και με τη συνεχή τεχνολογική εξέλιξη μιας χώρας μπορεί σιγά-σιγά να χάσει την πλεονεκτική της θέση στην παραγωγή και εξαγωγή ορισμένων προϊόντων, γιατί και άλλες χώρες προοδεύουν σιγά-σιγά στον τεχνολογικό τομέα και είναι εις θέση να παράγουν και αυτές τέτοια αγαθά. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τέτοιας χώρας είναι η Αγγλία που έχασε με την πάροδο του χρόνου την υπεροχή της στην κλωστοϋφαντουργία και γενικά την πρωτοπορία της στη βιομηχανία μ' αποτέλεσμα διαταραχές στο ισοζύγιο πληρωμών.

γ. Μεταβολές στις συνθήκες της ζήτησης

Με την πάροδο του χρόνου και τη βελτίωση του επιπέδου ζωής αλλάζουν και οι προτιμήσεις των καταναλωτών. Ενώ η ζήτηση για αγαθά πρώτης ανάγκης και κυρίως τρόφιμα μένει σταθερή, η ζήτηση για βιομηχανικά προϊόντα και αγαθά πολυτελείας αυξάνει.

Έτσι οι χώρες που στηρίζουν το εξαγωγικό τους εμπόριο σ' αγαθά πρώτης ανάγκης δεν μπορούν να αυξήσουν τις εξαγωγές τους είναι ακριβώς αυτές οι χώρες που ζητούν περισσότερα βιομηχανικά προϊόντα και αγαθά πολυτελείας. Έτσι οι χώρες αυτές αντιμετωπίζουν πρόβλημα στο εμπορικό τους ισοζύγιο.

δ. Μεταβολές στο ρυθμό ροής των διεθνών κεφαλαίων

Πολλές χώρες στηρίζουν την οικονομική τους ανάπτυξη αλλά και την υγεία στο ισοζύγιο πληρωμών τους από την εισροή ξένων κεφαλαίων. Στις περιπτώσεις που η εισροή ξένων κεφαλαίων παύει ή μειώνεται, τότε οι χώρες που δέχονται ξένα κεφάλαια αντιμετωπίζουν σοβαρές διαταραχές στο ισοζύγιο πληρωμών τους.

Η οικονομική κρίση ίου 28-33 είχε σαν αποτέλεσμα τη μείωση της εκροής αμερικανικών κεφαλαίων, με αποτέλεσμα οι χώρες που δέχονταν τα αμερικάνικα κεφάλαια ν' αντιμετωπίσουν δυσκολίες.

2.4.1 ΤΡΟΠΟΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ ΤΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

A. Δασμολογική προστασία

Ο δασμός είναι στην ουσία ένας έμμεσος φόρος που επιβάλλεται στα εισαγόμενα προϊόντα. Τα ξένα λοιπόν προϊόντα γίνονται πιο ακριβά, με αποτέλεσμα να αυξάνει η ανταγωνιστικότητα των εγχώριων προϊόντων. Με τους δασμούς όμως θα ασχοληθούμε αναλυτικά στη συνέχεια, σε ιδιαίτερο κεφάλαιο.

B. Μη δασμολογική προστασία

Μέχρι σχετικά πρόσφατα το κύριο μέσο προστασίας ήταν οι δασμοί. Στις δύο όμως τελευταίες δεκαετίες έχουν γίνει προσπάθειες για μείωση και ακόμα και για κατάργηση των δασμών σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό όμως είχε σαν αποτέλεσμα την ενεργοποίηση άλλων μηχανισμών, μη δασμολογικής προστασίας, που γίνεται μέσα στα πλαίσια της "Γενικής Συμφωνίας Δασμών και Εμπορίου" (General Agreement on Tariffs and Trade ή G.A.T.T). Η G.A.T.T. είναι μία εμπορική συνθήκη ελευθεροποίησης του εμπορίου σε πολυμερή βάση που συνήφθη το 1947.

Τα κυριότερα λοιπόν μέτρα μη δασμολογικής προστασίας είναι τα εξής:

α. Ποσοτικοί Περιορισμοί (Quotas)

Είναι ίσως το πιο δραστικό αλλά και ακραίο μέτρο προστασίας. Η κυβέρνηση μιας χώρας αποφασίζει την ποσότητα ή την αξία ενός προϊόντος που μπορεί να εισαχθεί στην χώρα. Όταν το "quota" συμπληρωθεί, απαγορεύεται η περαιτέρω εισαγωγή του προϊόντος που βρίσκεται υπό καθεστώς ποσοτικού περιορισμού. Ο περιορισμός μπορεί να είναι μέχρι και απαγορευτικός, δηλαδή να μην επιτρέπει καθόλου την εισαγωγή ενός προϊόντος ούτε καν σε προκαθορισμένη ποσότητα.

Ποσοτικοί περιορισμοί χρησιμοποιήθηκαν για πρώτη φορά στην διάρκεια του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου και τα αποτελέσματά τους θεωρήθηκαν καταστρεπτικά για το Διεθνές Εμπόριο.

Μετά την Συμφωνία της G.A.T.T., οι ποσοτικοί περιορισμοί γενικά θεωρούνται σαν μη αποδεκτά μέτρα προστασίας. Εν τούτοις η G.A.T.T. προβλέπει αρκετές εξαιρέσεις κυρίως για γεωργικά προϊόντα, και εξάλλου σε πολλές περιπτώσεις, έχουμε και καταστρατήγηση των συμφωνιών της G.A.T.T.

Ένα βασικό ερώτημα που δημιουργείται είναι ποια κριτήρια χρησιμοποιούνται για να αποφασιστεί από το κράτος η χορήγηση άδειας για την εισαγωγή μιας προκαθορισμένης ποσότητας ή αξίας ενός προϊόντος. Οποσδήποτε η προκαθορισμένη ποσότητα εισαγωγών ενός προϊόντος υπονοεί περιθώρια κέρδους για τον εισαγωγέα, κάτι που σημαίνει ότι θα υπάρχει ανταγωνισμός μεταξύ των υποψηφίων εισαγωγέων στη διαδικασία επιλογής. Ευνόητο είναι ότι ο ανταγωνισμός αυτός εύκολα μπορεί να γίνει αθέμιτος.

Για το κράτος, οι ποσοτικοί περιορισμοί συγκρινόμενοι με τους δασμούς, σημαίνουν απώλεια εσόδων. Αλλά και για τον καταναλωτή είναι μάλλον προτιμότεροι οι δασμοί. Διότι ο ποσοτικός περιορισμός προκαλεί αύξηση της τιμής του αγαθού αφού η ποσότητα του μειώνεται. Βέβαια και ο δασμός προκαλεί αύξηση της τιμής του προϊόντος αλλά τουλάχιστον η ποσότητα εισαγωγής είναι ελεύθερη.

β. Πριμοδοτήσεις στις εξαγωγές

Η πριμοδότηση είναι βασικά οικονομική βοήθεια από το κράτος προς μία παραγωγική μονάδα ή ένα τομέα παραγωγής. Εάν η τιμή ενός προϊόντος στην εσωτερική αγορά είναι υψηλότερη απ' ό,τι στο εξωτερικό, συμφέρει τον παραγωγό να το διαθέσει στην εσωτερική αγορά. Τότε το κράτος για να ενθαρρύνει τις εξαγωγές, παρεμβαίνει πριμοδοτώντας τον παραγωγό διαμορφώνοντας μια τιμή υψηλότερη απ' αυτή που αντιστοιχεί στην ισορροπία ζήτησης και προσφοράς στην αγορά. Τέτοιες παρεμβάσεις χρησιμοποιούνται ευρέως από την Ε.Ο.Κ. στην Κοινή Αγροτική Πολιτική για τα γεωργικά προϊόντα.

γ. Φορολογία

Η φορολογία εκτός από πηγή εσόδων του κράτους, αποτελεί και μέτρο μείωσης των εισαγωγών εφόσον καθιστά τα εισαγόμενα προϊόντα ακριβότερα.

Είναι ένα μέτρο που εφαρμόζεται ακόμα και από κράτη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας παρόλο που σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανόνες "απαγορεύονται οι δασμοί αλλά και οι φόροι ισοδυνάμου αποτελέσματος". Εν τούτοις τα κράτη βρίσκουν διάφορους τρόπους καταστρατήγησης των κανόνων αυτών τουλάχιστον όσον αφορά την φορολογία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η επιβολή του "ειδικού φόρου κατανάλωσης" που επιβάλλεται στα εισαγόμενα αυτοκίνητα ανάλογα με τον κυβισμό τους (Ελλάδα, Δανία).

δ. Ντάμπινγκ (*Dumping*)

Ντάμπινγκ σημαίνει τη διάθεση ενός προϊόντος στην εξωτερική αγορά σε τιμές χαμηλότερες από αυτές της εσωτερικής αγοράς. Με τον τρόπο αυτό προωθούνται οι εξαγωγές μιας χώρας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η πολιτική ντάμπινγκ που εφάρμοσε στο παρελθόν η Ιαπωνία για τα αυτοκίνητα της στην αγορά των Η.Π.Α. Τα ιαπωνικά αυτοκίνητα στις Η.Π.Α. ήταν φθηνότερα απ' ό,τι στην Ιαπωνική αγορά.

ε. Διεθνείς Εμπορικές Συμφωνίες

Αυτός ο τρόπος παρέμβασης αποσκοπεί στην σταθεροποίηση των τιμών ορισμένων προϊόντων που παράγονται από ένα μικρό αριθμό παραγωγών. Πολλές φορές οι κύριες χώρες εξαγωγής ενός προϊόντος συνεργάζονται για τη διατήρηση της τιμής μέσα σε προκαθορισμένα όρια διακύμανσης. Αυτό πετυχαίνεται με την αγορά η πώληση μέρους του αποθέματος ενός προϊόντος από τις χώρες που έχουν αναλάβει την υποχρέωση με προκαθορισμένη συμφωνία.

στ. Κρατικό εμπόριο

Είναι μια ακραία μορφή ελέγχου των εισαγωγών και των εξαγωγών. Το κράτος αναλαμβάνει εξ' ολοκλήρου τον ελεγχόντων εισαγωγών και των εξαγωγών. Οι εισαγωγές και οι εξαγωγές πρέπει να κινούνται μέσα στα πλαίσια που καθορίζονται από τον οικονομικό προγραμματισμό της χώρας.

Κρατικό εμπόριο υπήρχε από τις πρώην ανατολικές χώρες, αλλά και από χώρες της Δυτικής Ευρώπης για ορισμένα τουλάχιστον προϊόντα.

ζ. Άλλες μορφές κρατικού παρεμβατισμού

Οι κυβερνήσεις των διαφόρων χωρών χρησιμοποιούν και άφορα άλλα μέσα για την εξασφάλιση προστασίας από την εξωτερική αγορά. Τα μέσα αυτά απαντώνται στη διοικητική σφαίρα με τους πολυάριθμους κανονισμούς που επιβάλλει το κράτος στην εισαγωγή και τη διαδικασία εκτελωνισμού των προϊόντων.

Οι δυσκολίες αυτές μεταφράζονται σε δαπάνη χρόνου και χρήματος και έτσι αποτελούν εμπόδια στις εισαγωγές.

Για παράδειγμα αναφέρουμε ότι πολλές χώρες απαιτούν από τους εισαγωγείς ορισμένων προϊόντων να καταθέτουν στην κεντρική τράπεζα ένα ποσοστό της αξίας των εισαγωγών για έξη μήνες. Άλλες χώρες προβλέπουν για τα εισαγόμενα αυτοκίνητα να ικανοποιούν ορισμένες προδιαγραφές τεχνικής φύσης.

Αυτό βέβαια συνεπάγεται πρόσθετες δαπάνες για τα αλλοδαπά εργοστάσια αυτοκινήτων.

Άλλες μορφές προστασίας "συναλλαγματικής φύσης" είναι ο έλεγχος στην κίνηση κεφαλαίων, ο περιορισμός του τουριστικού συναλλάγματος κ.λ.π.

Επίσης γίνεται πρακτική από μερικά κράτη της λεγόμενης "διπλής αγοράς συναλλάγματος". Το πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι αυτό της Γαλλίας, τον Αύγουστο του 1971. Υπήρχε μία αγορά για το "εμπορικό φράγκο" προορισμένο για τους Γάλλους εξαγωγείς και εισαγωγείς μια αγορά για το "χρηματιστηριακό φράγκο" προορισμένο για χρηματιστηριακές συναλλαγές. Στην πρώτη αγορά το φράγκο μένει σταθερό σε σχέση με τον χρυσό και το δολάριο, ενώ στη δεύτερη κυμαίνεται ελεύθερα.

2.5. Το Ισοζύγιο Πληρωμών και το Εθνικό Προϊόν

2.5.1. Τρέχουσες Συναλλαγές και Εθνικό Προϊόν

Από τους επιμέρους λογαριασμούς του ισοζυγίου πληρωμών, ο λογαριασμός τρεχουσών συναλλαγών έχει ιδιαίτερη σημασία για θέματα οικονομικής πολιτικής. Ο λόγος είναι ότι ο λογαριασμός αυτός δίνει σε δεδομένο χρόνο την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας στη διεθνή αγορά για αγαθά και υπηρεσίες. Αλλά η αξία της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών μιας οικονομίας είναι το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν (ΑΕΠ) της οικονομίας, το οποίο είναι στο επίκεντρο των θεμάτων οικονομικής πολιτικής. Παραπέρα, οι εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών αποτελούν μέρος του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος, ενώ συγχρόνως είναι το ένα σκέλος του λογαριασμού τρεχουσών συναλλαγών. Βλέπουμε λοιπόν την αμεσότητα σχέσης, αλλά και την επικάλυψη μεταξύ του ΑΕΠ και του λογαριασμού τρεχουσών συναλλαγών.

Το χρεωστικό ή πιστωτικό υπόλοιπο του λογαριασμού τρεχουσών συναλλαγών δείχνει μεταξύ άλλων και το κατά πόσο μια οικονομία «απορροφά» ολόκληρο το προϊόν της, δηλαδή το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν. Πράγματι, από τους εθνικούς λογαριασμούς εισοδήματος είναι γνωστό ότι για την κλειστή οικονομία ισχύει:

$$Y = C + I + G \quad (1)$$

και δίνει τη συνολική δαπάνη της οικονομίας που παίρνει τη μορφή κατανάλωσης (C), επενδύσεων (I) και κρατικών δαπανών (G). Και σε περίπτωση ισορροπίας η εθνική δαπάνη ισούται με το ΑΕΠ, δηλαδή το Y στην (1).

Στην ανοιχτή οικονομία, το εγχώριο προϊόν συμπληρώνεται με εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών από το εξωτερικό, ενώ μέρος του εγχώριου προϊόντος απορροφάται από τους αλλοδαπούς. Αν συμβολίσουμε τις εισαγωγές με M και τις εξαγωγές με X, η εξίσωση (1) γράφεται:

$$Y + M = C + I + G + X \quad (2)$$

Και από τη (2):

$$(X - M) = Y - (C + I + G) \quad (3)$$

Το μέρος $C + I + G$ της (3) είναι, όπως είπαμε, η εγχώρια δαπάνη. Ας ονομάσουμε το μέρος αυτό απορρόφηση, A, για να δώσουμε την (3) ως:

$$(X - M) = Y - A \quad (4)$$

Στην (4) αναγνωρίζουμε τις καθαρές εξαγωγές $X - M$ ως το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών που δίνεται ως διαφορά μεταξύ του ΑΕΠ και της απορρόφησης. Για λόγους απλοποίησης δεν γίνεται διάκριση μεταξύ ΑΕΠ και ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος. Γίνεται η υπόθεση ότι το Y περιλαμβάνει εισοδήματα επενδύσεων αλλοδαπών στην ημεδαπή και ημεδαπών στην αλλοδαπή.

Από την (4) μπορούμε να δούμε τώρα ότι, εάν μια οικονομία έχει πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών [$(X - M) > 0$], δεν απορροφά όλο το εγχώριο προϊόν της. Η διαφορά $X - M$ είναι θετική συνήθως για χώρες με μεγάλη ανταγωνιστικότητα στη διεθνή αγορά. Αυτές είναι οι βιομηχανικά αναπτυγμένες χώρες ή χώρες που εξαγουν προϊόν που είναι σε μεγάλη ζήτηση (όπως π.χ. το πετρέλαιο) στη διεθνή αγορά. Αντίθετα, στην περίπτωση των υπό ανάπτυξη χωρών η μέση οικονομία συμπληρώνει την εγχώρια παραγωγή της με εισαγωγές σε βαθμό που δεν καλύπτονται από τις εξαγωγές, οι οποίες συνήθως εντοπίζονται σε γεωργικά προϊόντα. Σε όρους της εξίσωσης (4), η εγχώρια δαπάνη ή απορρόφηση, A , είναι μεγαλύτερη από το Y και οι εισαγωγές μεγαλύτερες από τις εξαγωγές, δηλαδή το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών είναι ελλειμματικό.

2.5.2. Η Χρηματοδότηση των Ελλείμματος Τρεχουσών Συναλλαγών με Δανεισμό: Δυνατότητες και Προβλήματα

Πώς καλύπτεται η αρνητική διαφορά $(X - M)$ στην τυπική υπό ανάπτυξη χώρα; Όπως είδαμε, το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων δίνει την απάντηση στο ερώτημα αυτό με το πιστωτικό του υπόλοιπο, που σημαίνει μεταφορά αγοραστικής δύναμης από το εξωτερικό, δηλαδή δανεισμό. Αν ανατρέξουμε τώρα στο ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων, θα εντοπίσουμε την έκταση του δανεισμού, αλλά και το σκοπό του δανεισμού. Ο μακροχρόνιος δανεισμός αποσκοπεί συνήθως στον εμπλουτισμό του κεφαλαιουχικού εξοπλισμού της χώρας. Είναι, δηλαδή, μια πρόσθετη πηγή χρηματοδότησης των επενδύσεων, αφού οι αποταμιεύσεις, S , της οικονομίας δεν επαρκούν για την κάλυψη των δαπανών επενδύσεων.

Προφανώς, ο δανεισμός σε βάση αναπτυξιακή της οικονομίας δεν θα πρέπει να εμπνέει ανησυχίες για την υπό ανάπτυξη οικονομία. Εάν όμως ο δανεισμός είναι βραχυχρόνιος και αποσκοπεί στην κάλυψη των δαπανών κατανάλωσης εισαγόμενων προϊόντων, τότε το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, εφόσον μάλιστα επαναλαμβάνεται για διαστήματα μεγάλης διάρκειας, θα πρέπει να εμπνέει ανησυχίες.

Ο δανεισμός υποδηλώνει πρόβλημα υπερκατανάλωσης της χώρας, η οποία διατρέχει τον κίνδυνο να εμπλακεί στο φαύλο κύκλο υπερκατανάλωσης και δανεισμού και καταλήγει να δανείζεται για την πληρωμή των χρεών της. Πολλές φορές ο δανεισμός για την πληρωμή των τοκοχρεολυσίων των δανείων (τόκοι συν αποπληρωμή μέρους του δανείου) γίνεται σε υψηλά επιτόκια, οπότε το βάρος του δανεισμού γίνεται περισσότερο δυσβάστακτο.

Το κατά πόσο μια οικονομία μπορεί να συνεχίζει να στηρίζεται σε δανεισμό για τη χρηματοδότηση των ελλειμμάτων της στο ισοζύγιο πληρωμών στον τομέα της κατανάλωσης και των δαπανών γενικότερα, θα εξαρτηθεί σε τελευταία ανάλυση από την εξέλιξη των εξαγωγών. Εάν οι εξαγωγές αυξάνονται με αρκετά γοργό ρυθμό, ώστε οι εισπράξεις από αυτές να επιτρέπουν την άνετη εξυπηρέτηση των δανείων, το πρόβλημα του ελλείμματος δεν θεωρείται οξύ. Έτσι, υπολογίζεται ότι εάν σε μια οικονομία ο λόγος τοκοχρεολυσίων προς την αξία εξαγωγών (που είναι γνωστός ως ο «λόγος εξυπηρέτησης») είναι κάτω του 10%, τότε ο εξωτερικός τομέας της οικονομίας δεν θεωρείται προβληματικός.

2.5.3. Μια Περίπτωση Δισεπίλυτου Οικονομικού Προβλήματος

Το πρόβλημα υπερκατανάλωσης εγχωρίως και υπερβολικού δανεισμού λυσιδοεύεται συνήθως με έλλειμμα στον προϋπολογισμό της «τυπικής» υπό ανάπτυξη οικονομίας. Έτσι, έχουμε περιπτώσεις προβληματικών οικονομιών, όπου συνυπάρχουν:

1. Έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.
2. Χαμηλό επίπεδο αποταμιεύσεων.
3. Υπερκατανάλωση στον ιδιωτικό τομέα.
4. Ελλείμματα στο δημόσιο τομέα.

Εάν τα παραπάνω συνδυάζονται με χαμηλά επίπεδα επενδύσεων, έχουμε δυσεπίλυτο πρόβλημα παγίδας στασιμότητας της οικονομίας. Το πρόβλημα

αυτό χαρακτηρίζεται ως διαρθρωτικό και κατά πάσα πιθανότητα απεικονίζεται στο βασικό ισοζύγιο της οικονομίας.

Για να δούμε τη δυνατή ύπαρξη του παραπάνω προβλήματος στο πλαίσιο των εξισώσεων (1) - (4), ας θυμηθούμε ότι το εθνικό προϊόν, ως εισόδημα, μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τρεις σκοπούς: κατανάλωση, αποταμίευση και πληρωμή φόρων, T .

Έχουμε λοιπόν:

$$Y = C + S + T \quad (5)$$

Τώρα, αν αντικατασταθεί το Y στην εξίσωση (3) από τη δεξιά πλευρά της (5) θα έχουμε:

$$X - M = (C + S + T) - (C + I + G) \quad (6)$$

δηλαδή:

$$(X-M) = (S-I) + (T-G) \quad (7)$$

Η εξίσωση (7) σημαίνει ότι για να έχουμε πλεόνασμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών [$(X - M) > 0$], θα πρέπει είτε:

1. Ο ιδιωτικός τομέας να έχει πλεόνασμα στο καταναλωτικό του ισοζύγιο, ώστε το επίπεδο των αποταμιεύσεων να είναι μεγαλύτερο των επενδύσεων, δηλαδή $S > I$.
2. Ο δημόσιος τομέας να έχει πλεόνασμα ($T > G$).

Από την άλλη μεριά, μπορούμε να δούμε τον παραπάνω συνδυασμό της προβληματικής οικονομίας που αναφέραμε, εάν: $(X - M) < 0$, $S < I$ και $T < G$ και το επίπεδο επενδύσεων είναι χαμηλό. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι προοπτικές της οικονομίας για ανάπτυξη δεν είναι ευνοϊκές, αφού ο δανεισμός προφανώς εξυπηρετεί περισσότερο καταναλωτικούς σκοπούς.

Κεφαλαίο 'Γ

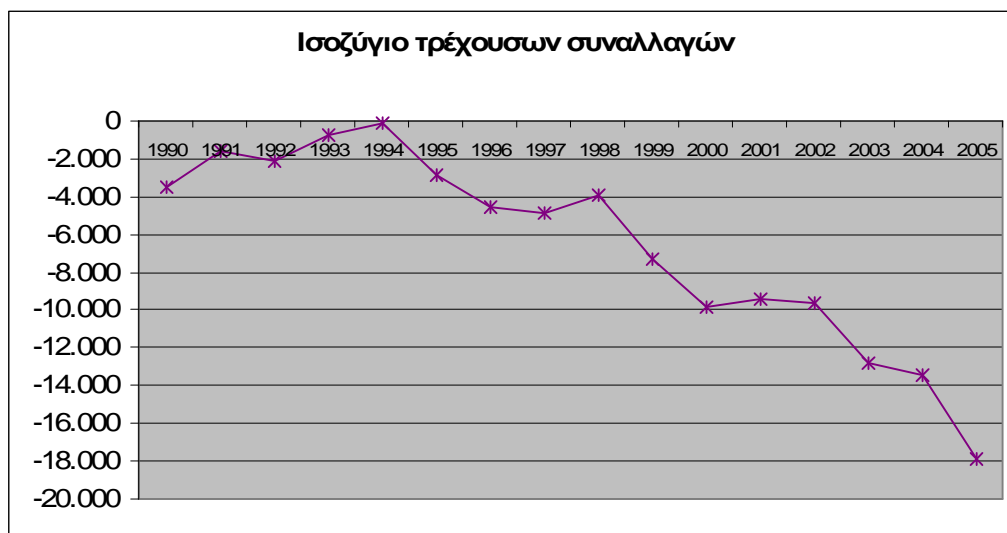
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΡΙΤΟ

3. Ανάλυση των τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας για την περίοδο 1990 – 2005

Σε αυτήν την ενότητα θα γίνει η ανάλυση των τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας για την περίοδο 1990 – 2005. Θα εξεταστεί η εξέλιξη των επιμέρους ισοζυγίων που αποτελούν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών και στο τέλος θα πραγματοποιηθεί πρόβλεψη για την επόμενη τριετία (2006-2008). Τα στοιχεία της ανάλυσης προέρχονται κυρίως από την ετήσια έκδοση του IMF «Balance of Payments» και υπολογίζονται σε εκατομμύρια δολάρια, αλλά και από τις εκθέσεις του Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος για την υπό εξέταση περίοδο.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται η εξέλιξη του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας από το 1990 έως και το 2005. Παρατηρούμε ότι ενώ μέχρι το 1994 είχαμε μία μείωση του ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών, μετά το 1994 έχουμε μία συνεχή αύξηση που το 2005 ανέρχεται στα 17.879 εκ. δολάρια.

Διάγραμμα 1: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών (1990 – 2005)

Όπως αναφέραμε και στην προηγούμενη ενότητα, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών προκύπτει από το άθροισμα του εμπορικού ισοζυγίου, του ισοζυγίου υπηρεσιών, του ισοζυγίου εισοδημάτων και του ισοζυγίου μεταβιβάσεων. Για την εξεύρεση των αιτιών της αύξησης τους ελλείμματος των τρεχουσών συναλλαγών, θα εξετάσουμε τα επί μέρους ισοζύγια που απαρτίζουν το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών.

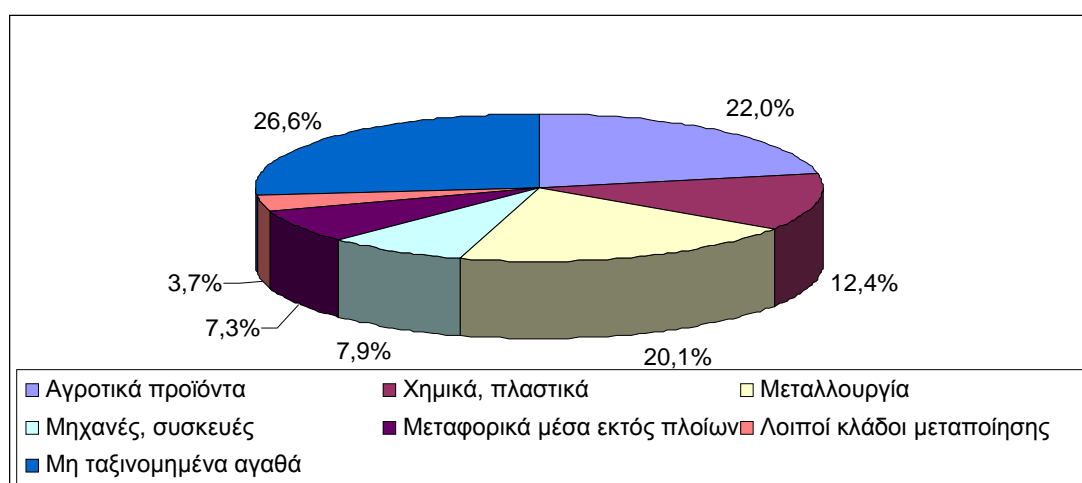
3.1. Εμπορικό ισοζύγιο

Το εμπορικό ισοζύγιο υπολογίζεται με βάση τις εισαγωγές και τις εξαγωγές αγαθών που πραγματοποιεί μια χώρα. Οπότε είναι χρήσιμο να γίνει αρχικά ανάλυση της σύνθεσης κατά κατηγορία, όπως και της γεωγραφικής κατανομής των εισαγωγών και των εξαγωγών μιας χώρας.

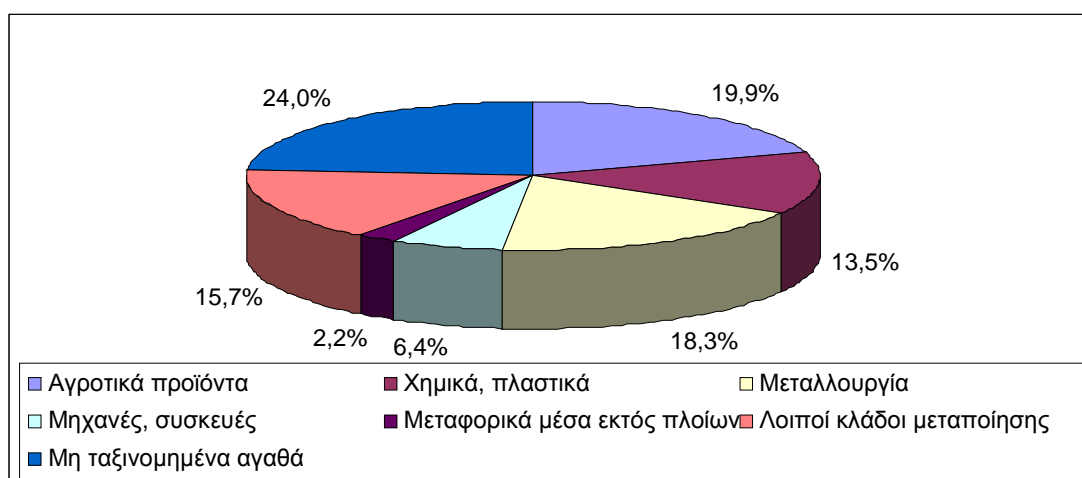
3.1.1. Σύνθεση εμπορικού ισοζυγίου

Στα επόμενα δύο γραφήματα παρουσιάζεται το ποσοστό των εισπράξεων των ελληνικών εξαγωγών ανά κατηγορία προϊόντων για τα έτη 2003 και 2006. Παρατηρούμε ότι οι βασικότερες κατηγορίες εξαγωγικών προϊόντων για την Ελλάδα το 2003 αποτελούν τα αγροτικά προϊόντα και τα μεταλλουργικά προϊόντα. Το 2006 παρατηρείται μία μικρή μείωση των εξαγωγών αυτών των δύο κατηγοριών, ενώ παρουσιάζεται μία μεγάλη αύξηση για τα προϊόντα των λοιπών κλάδων μεταποίησης.

Διάγραμμα 2: Εισπράξεις από εξαγωγές (2003)

Διάγραμμα 3: Εισπράξεις από εξαγωγές (2006)

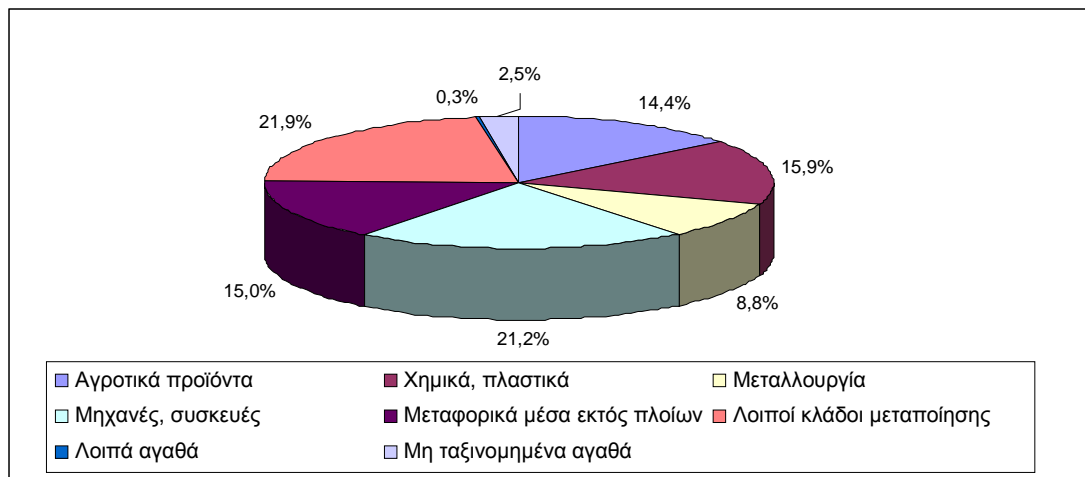
Πίνακας 7: Ποσοστό εισπράξεων από εξαγωγές ανά κατηγορία προϊόντων

	2003	2006
Αγροτικά προϊόντα	22,0%	19,9%
Χημικά, πλαστικά	12,4%	13,5%
Μεταλλουργία	20,1%	18,3%
Μηχανές, συσκευές	7,9%	6,4%
Μεταφορικά μέσα εκτός πλοίων	7,3%	2,2%
Λοιποί κλάδοι μεταποίησης	3,7%	15,7%
Μη ταξινομημένα αγαθά	26,6%	24,0%

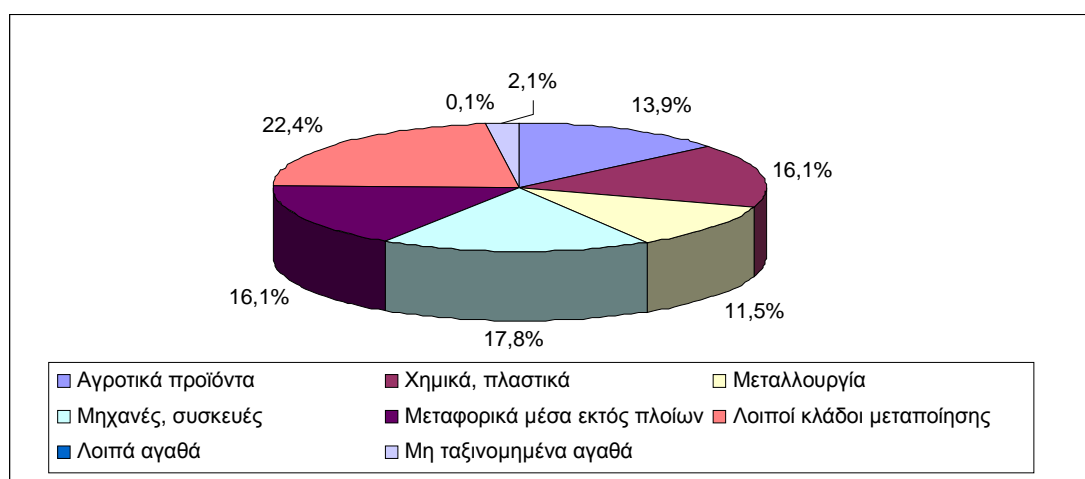
Πηγή ΕΣΥΕ

Στα επόμενα γραφήματα παρουσιάζεται το ποσοστό των δαπανών για εισαγωγές ανά κατηγορία προϊόντων για τα έτη 2003 και 2006. Παρατηρούμε ότι οι βασικότερες κατηγορίες εισαγωγικών προϊόντων για την Ελλάδα το 2003 αποτελούν οι μηχανές – συσκευές, οι λοιποί κλάδοι μεταποίησης, τα μεταφορικά εκτός πλοίων και τα χημικά – πλαστικά. Το 2006 παρατηρείται μία μικρή μείωση των εισαγωγών στις μηχανές – συσκευές, ενώ στις υπόλοιπες κατηγορίες παρατηρούνται μικρές αυξήσεις.

Διάγραμμα 4: Δαπάνες για εισαγωγές (2003)

Διάγραμμα 5: Δαπάνες για εισαγωγές (2006)

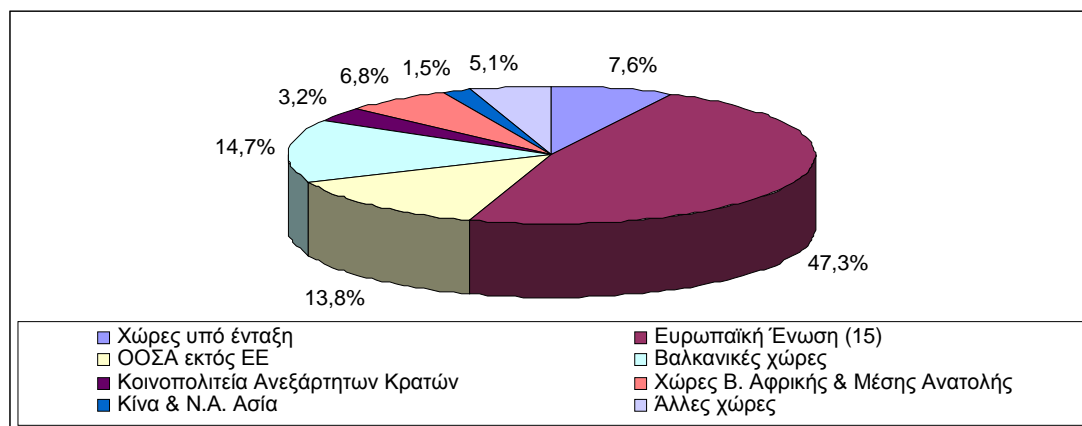

Πίνακας 8: Ποσοστό δαπανών για εισαγωγές ανά κατηγορία προϊόντων

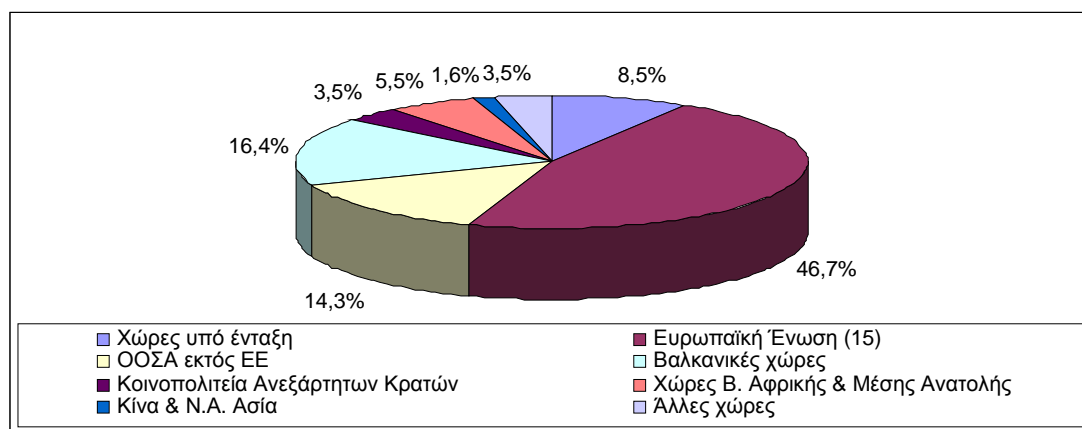
	2003	2006
Αγροτικά προϊόντα	14,4%	13,9%
Χημικά, πλαστικά	15,9%	16,1%
Μεταλλουργία	8,8%	11,5%
Μηχανές, συσκευές	21,2%	17,8%
Μεταφορικά μέσα εκτός πλοίων	15,0%	16,1%
Λοιποί κλάδοι μεταποίησης	21,9%	22,4%
Λοιπά αγαθά	0,3%	0,1%
Μη ταξινομημένα αγαθά	2,5%	2,1%

Πηγή ΕΣΥΕ

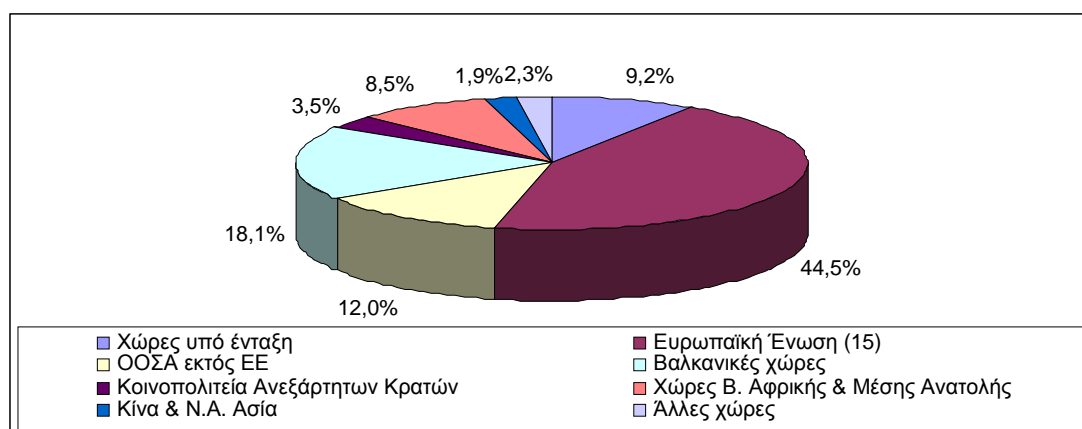
Στα επόμενα γραφήματα παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των εξαγωγών για τα έτη 2000, 2003 και 2006. Οι κυριότεροι προορισμοί των ελληνικών εξαγωγών αποτελούν οι χώρες που ανήκουν στην Ε.Ε. (Ε.Ε. των 15), και στη συνέχεια οι Βαλκανικές χώρες, οι χώρες που ανήκουν στον ΟΟΣΑ (ΟΟΣΑ εκτός Ε.Ε.) και οι υπό ένταξη χώρες (χώρες υπό ένταξη για Ε.Ε. 25). Το 2006 σε σχέση με το 2000, παρατηρείται μία μικρή μείωση των εξαγωγών προς χώρες της Ε.Ε. των 15, ενώ οι εξαγωγές προς τις χώρες υπό ένταξη στην Ε.Ε. αυξάνονται. Επίσης παρατηρείται αύξηση των εξαγωγών προς τις βαλκανικές χώρες και τις χώρες της Β. Αφρικής και Μέσης Ανατολής. **Διάγραμμα 6: Εξαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2000)**

Διάγραμμα 7: Εξαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2003)

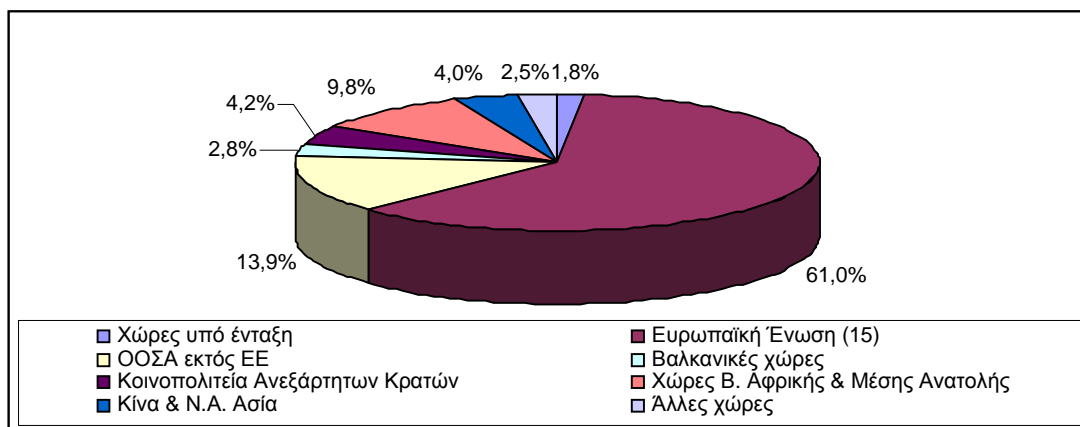

Διάγραμμα 8: Εξαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2006)

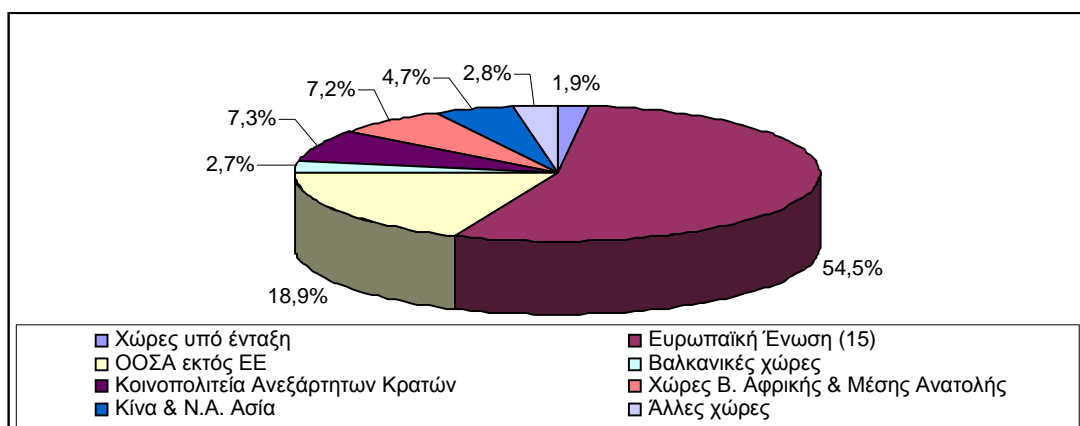

Στα επόμενα γραφήματα παρουσιάζεται η γεωγραφική κατανομή των εισαγωγών για τα έτη 2000, 2003 και 2006. Οι κυριότερες πηγές των ελληνικών εισαγωγών αποτελούν οι χώρες που ανήκουν στην Ε.Ε. (Ε.Ε. των 15), και στη συνέχεια οι χώρες του ΟΟΣΑ εκτός χωρών της Ε.Ε. και οι χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής. Το 2006 σε σχέση με το 2000, παρατηρείται μείωση των εισαγωγών από τις χώρες της Ε.Ε. των 15 όπως και από τις χώρες του ΟΟΣΑ εκτός χωρών της Ε.Ε., ενώ αυξάνονται οι εισαγωγές από τις χώρες της Βόρειας Αφρικής και της Μέσης Ανατολής καθώς και από τις χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξάρτητων Κρατών.

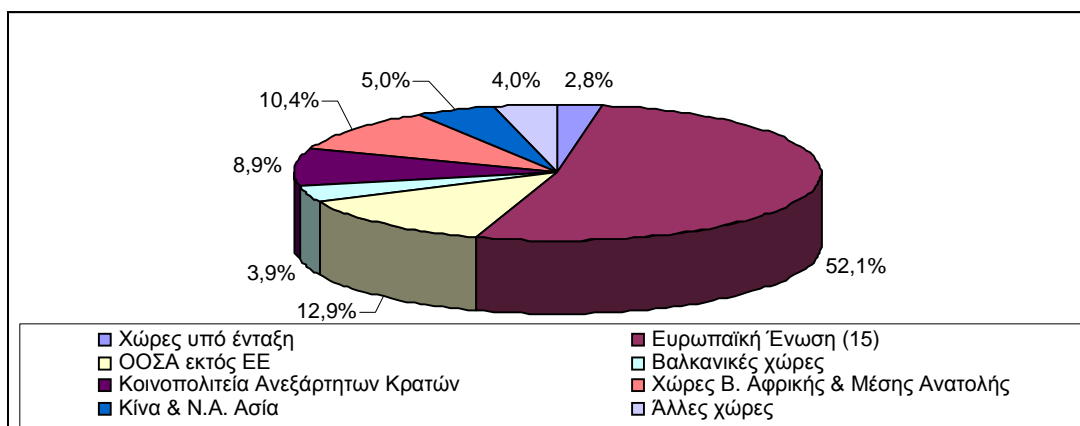
Διάγραμμα 9: Εισαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2000)

Διάγραμμα 10: Εισαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2003)

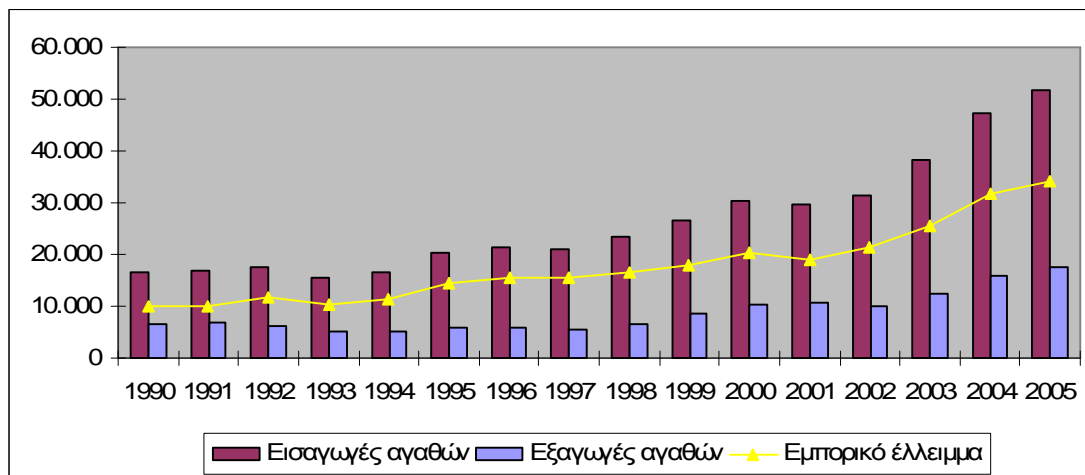
Διάγραμμα 11: Εισαγωγές κατά γεωγραφική περιοχή (2006)

3.1.2. Ανάλυση εμπορικού ισοζυγίου

Όπως αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα, στο εμπορικό ισοζύγιο περιλαμβάνονται όλες οι εισαγωγές και εξαγωγών αγαθών μίας χώρας. Παρατηρώντας στο επόμενο γράφημα την εξέλιξη του ισοζυγίου από το 1990 έως και το 2005, βλέπουμε ότι οι εισαγωγές συνεχώς αυξάνονται, με μία μείωση μόνο το 1994, ενώ οι εξαγωγές παραμένουν σε ένα σταθερό επίπεδο, με εξαίρεση τα τελευταία επτά χρόνια (1999 – 2005) που παρουσιάζεται μία αύξηση των εξαγωγών. Επειδή όμως οι εισαγωγές αγαθών από άλλες χώρες είναι πολύ μεγαλύτερες από τις εξαγωγές προς άλλες χώρες, το εμπορικό έλλειμμα συνεχώς αυξάνεται.

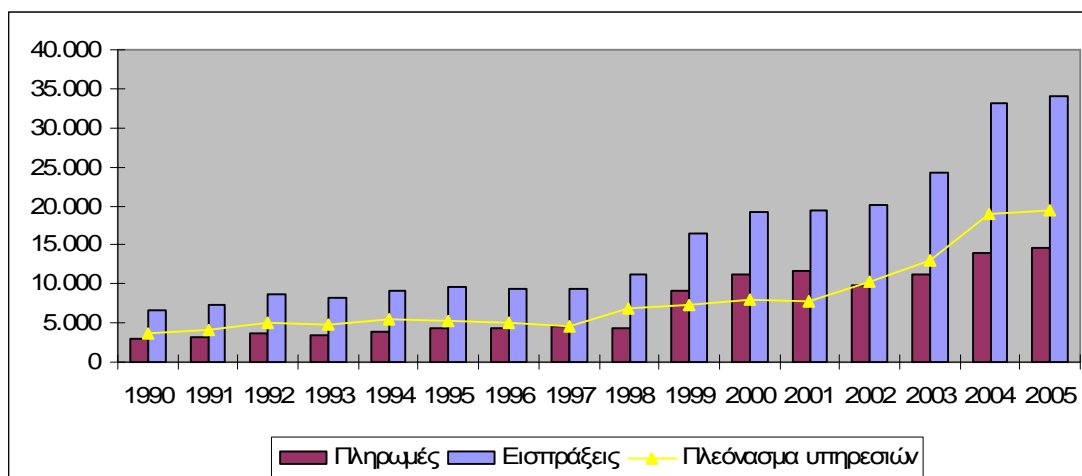
Διάγραμμα 12. Εμπορικό έλλειμμα (1990 – 2005)

3.2. Ισοζύγιο υπηρεσιών

Όπως αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα, στο ισοζύγιο υπηρεσιών περιλαμβάνονται όλες οι πληρωμές και εισπράξεις για την ανταλλαγή υπηρεσιών ανάμεσα σε διάφορες χώρες. Υπηρεσίες αυτού του είδους είναι π.χ. οι μεταφορικές, ναυτιλιακές, ασφαλιστικές και τραπεζικές υπηρεσίες κλπ. Παρατηρώντας στο επόμενο γράφημα την εξέλιξη του ισοζυγίου υπηρεσιών, οι πληρωμές από υπηρεσίες συνεχώς αυξάνονται, με μια μεγαλύτερη όμως αύξηση των εισπράξεων από υπηρεσίες, με αποτέλεσμα το πλεόνασμα υπηρεσιών.

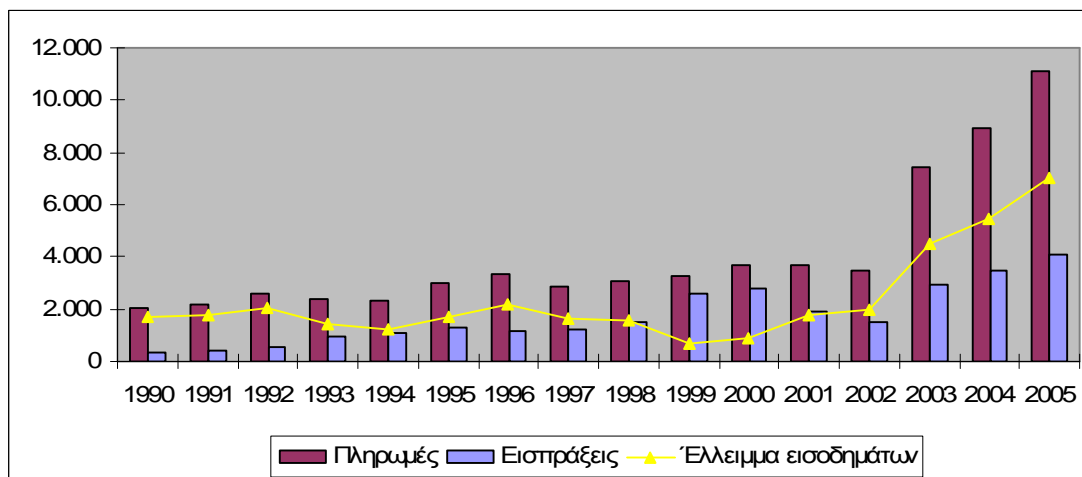
Διάγραμμα 13. Πλεόνασμα υπηρεσιών (1990 – 2005)

3.3. Ισοζύγιο εισοδημάτων

Όπως αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα, στο ισοζύγιο εισοδημάτων περιλαμβάνονται όλα τα εισοδήματα, όπως και οι πληρωμές μερισμάτων και κερδών από επενδύσεις στο εξωτερικό, επειδή θεωρούνται αμοιβές των υπηρεσιών του κεφαλαίου. Το εισόδημα των εγχώριων κεφαλαίων που έχουν επενδυθεί στο εξωτερικό καταχωρίζεται ως πίστωση, ενώ οι πληρωμές για τις υπηρεσίες του ξένου κεφαλαίου στο εσωτερικό αποτελούν χρεωστικό κονδύλι.

Διάγραμμα 14. Έλλειμμα εισοδημάτων (1990 – 2005)

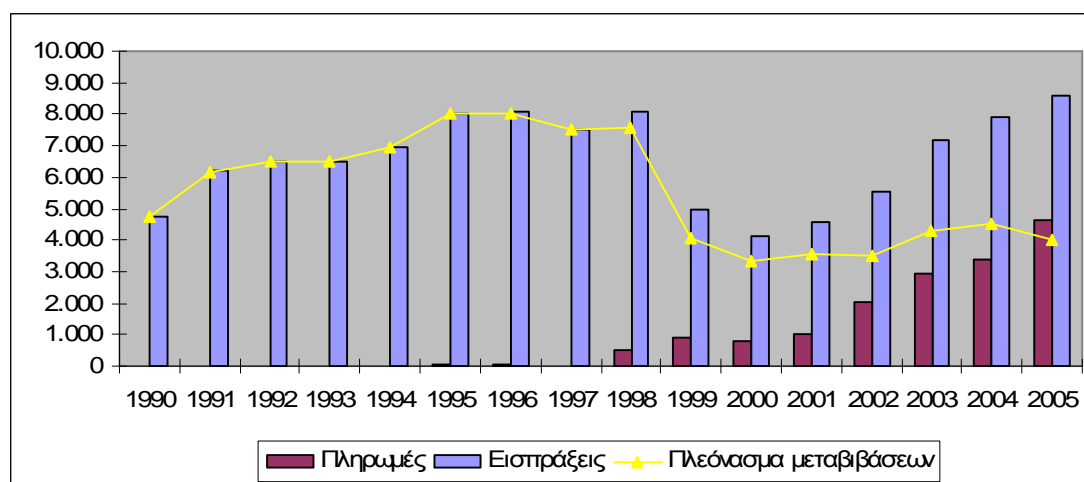
Παρατηρώντας στο επόμενο γράφημα την εξέλιξη του ισοζυγίου από το 1990 έως και το 2005, βλέπουμε ότι οι εισπράξεις από εισοδήματα αυξάνονται μέχρι το 2000, ενώ στη συνέχεια μειώνονται ως το 2002, όπου στη συνέχεια συνεχίζουν να αυξάνονται.

Οι πληρωμές αυξάνονται μέχρι το 1996, όπου και αρχίζουν να μειώνονται έως το 1997 όπου συνεχίζει να αυξάνεται με πολύ μεγάλους ρυθμούς. Για αυτό και παρατηρείται μεγάλο έλλειμμα εισοδημάτων.

3.4. Ισοζύγιο μεταβιβάσεων

Όπως αναφέραμε σε προηγούμενη ενότητα, στο ισοζύγιο μεταβιβάσεων περιλαμβάνονται όλες οι μονομερείς παροχές ιδιωτικών και κρατικών υπηρεσιών και διεθνών ιδρυμάτων. Παρατηρώντας στο επόμενο γράφημα την εξέλιξη του ισοζυγίου από το 1990 έως και το 2005, βλέπουμε ότι οι εισπράξεις από μεταβιβάσεις είναι πάντοτε μεγαλύτερες από τις πληρωμές για μεταβιβάσεις, και άρα έχουμε πλεόνασμα. Η αύξηση των εισπράξεων κατά τα έτη 1990 με 1998 και 2002 έως 2005 οφείλεται κυρίως σε αύξηση των μεταβιβάσεων από την ΕΕ προς την Ελλάδα, αλλά και των μεταναστευτικών εμβασμάτων. Από την άλλη η αύξηση των πληρωμών κατά την τελευταία εξαετία (1999-2005), οφείλεται σε αύξηση των πληρωμών της Ελλάδας προς την ΕΕ.

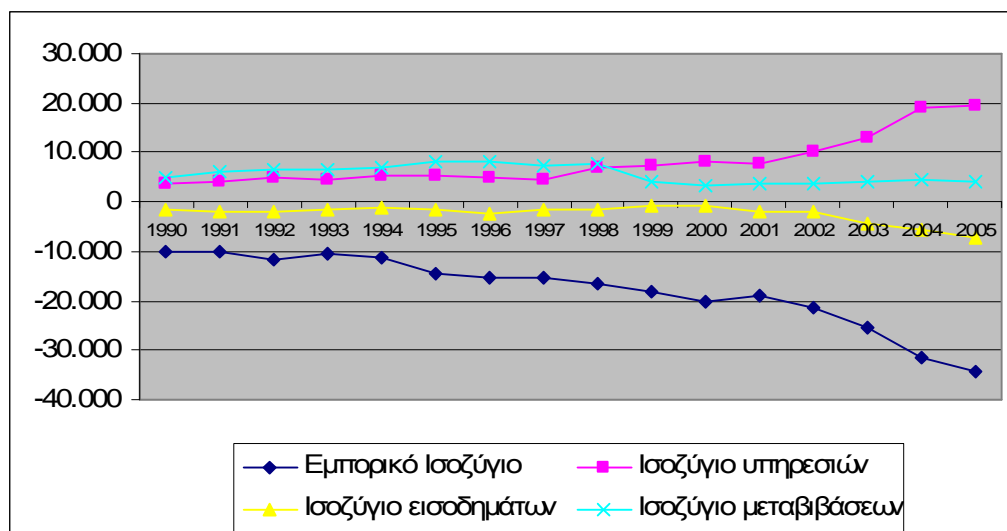
Διάγραμμα 15. Πλεόνασμα μεταβιβάσεων (1990 – 2005)

3.5. Συμπεράσματα από ανάλυση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών

Σύμφωνα με τα παραπάνω, και όπως φαίνεται και στο επόμενο γράφημα το εμπορικό έλλειμμα και το έλλειμμα εισοδημάτων είναι πολύ μεγαλύτερο από τα πλεονάσματα υπηρεσιών και μεταβιβάσεων, με αποτέλεσμα το συνεχώς αυξανόμενο έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας τα τελευταία 15 χρόνια (1990 – 2005).

Διάγραμμα 16. Σύνθεση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (1990 – 2005)

Οι λόγοι της αύξησης του ελλείμματος είναι διάφοροι και οφείλονται κυρίως στη μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας της χώρας από τις εξελίξεις στο διεθνή χώρο. Η σύνθεση του εμπορικού ισοζυγίου δείχνει ότι η χώρα δεν παράγει τα απαραίτητα αγαθά και αναγκάζεται να τα εισάγει. Αυτό το συνεχώς αυξανόμενο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση του ελλείμματος των εισοδημάτων, και με τη μικρότερη αύξηση των πλεονασμάτων υπηρεσιών και μεταβιβάσεων, οδηγεί σε μονιμότερης φύσης έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο αν δεν αντιμετωπιστεί με τα κατάλληλα μέτρα μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της χώρας. Άλλοι παράγοντες της αύξησης του ελλείμματος μπορεί να εντοπιστούν στις ενεργειακές κρίσεις ειδικά των τελευταίων ετών, και ειδικότερα στη συνεχή αύξηση των τιμών του πετρελαίου.

Καθεμιά από τις παραπάνω αιτίες ελλείμματος απαιτεί τον ανάλογο χειρισμό και μέτρα πολιτικής αποκατάστασης της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει, βέβαια, να ενταχθούν στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής πολιτικής μιας χώρας.

Κεφαλαίο ΄Δ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΤΕΤΑΡΤΟ

Άδηλοι πόροι-τουρισμός

Λόγω του ότι ο τουρισμός αποτελεί σπουδαίο κομμάτι εισροής εισοδήματος για την χώρα κρίνεται αναγκαίο να γίνει ειδική αναφορά σε αυτόν.

Τουρισμός είναι η έμφυτη τάση του ανθρώπου να περιηγείται διάφορα αξιοθέατα, μέρη τα οποία συγκεντρώνουν είτε φυσικές καλλονές, είτε πλούσια ιστορία, είτε εντυπωσιακά τεχνολογικά ή μηχανικά επιτεύγματα.

Ο τουρισμός είναι μία πανάρχαια και πανανθρώπινη υπόθεση. Ξεκινά από την τάση του ανθρώπου να δει και να γνωρίσει, και σύμφωνα με τον φιλόσοφο Αριστοτέλη « ο άνθρωπος φύση του ειδέναι ορέγεται», δηλαδή τη δίψα της γνώσης την έχει ο άνθρωπος έμφυτη.

Ο Τουρισμός σαν έννοια και σαν οικονομική δραστηριότητα μπορεί να χαρακτηριστεί πολυδιάστατος. Συμμετέχει σε όλους τους κλάδους της οικονομικής ζωής μιας χώρας και κινείται σε τρία διαφορετικά επίπεδα που αφορούν την οικονομία, την κοινωνία, το περιβάλλον.

Για τη χώρα μας, ο τουρισμός θεωρείται μια σημαντική πλουτοπαραγωγική δραστηριότητα, που συμβάλλει οικονομικά στο εθνικό ισοζύγιο, στην απασχόληση και στην περιφερειακή ανάπτυξη γενικότερα.

Ο τουρισμός συμβάλλει αποφασιστικά στην ευόδωση της προσπάθειας των λαών των αναπτυσσόμενων χωρών να διακόψουν το φαύλο κύκλο της φτώχειας και της μιζέριας που τους μαστίζει. Όταν όμως ο τουρισμός αναπτύσσεται μονόπλευρα αποδυναμώνει τους άλλους κλάδους, και κυρίως τη βιομηχανία και τη γεωργία.

Ο τουρισμός έχει καλές και κακές πλευρές. Οι περισσότεροι άνθρωποι θεωρούν τον τουρισμό καλό για τον τόπο τους. Το ποσοστό αυτών που θεωρούν ότι ο τουρισμός είναι κακός είναι μικρό. Η πλειοψηφεία πιστεύει ότι τα οικονομικά οφέλη είναι ο μοναδικός λόγος για τον οποίο θεωρείται καλός ο τουρισμός.

Οι αιτίες για τις οποίες θεωρείται κακός ο τουρισμός είναι οι παρακάτω:

- α) Συμβάλλει στην καταστροφή του περιβάλλοντος,
- β) Υπάρχει χαμηλής ποιότητας τουρισμός, που δημιουργεί αλητεία και ασκεί κακή επιρροή στους νέους,
- γ) Κυκλοφορούν ναρκωτικά,
- δ) Δημιουργεί προβλήματα υγιεινής και καθαριότητας,
- ε) Δημιουργεί προβλήματα ηθικής και γυμνισμό,
- στ) Αλλάζει τα ήθη και τα έθιμα του τόπου,
- ζ) Ανεβαίνει το κόστος ζωής και εγκαταλείπεται η γεωργία,
- η) Αυξάνεται η εγκληματικότητα και
- θ) Οι τουρίστες επηρεάζουν τους ντόπιους και δημιουργούν προβλήματα στις οικογένειές τους.

Συμπερασματικά: ο τουριστικός τομέας, παρά τις κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις του, έχει να προσφέρει πολλά στην χώρα μας. Πρέπει όμως να τύχει της δέουσας προσοχής και να ενισχυθεί όχι μόνο χρηματοδοτικώς αλλά κυρίως με τη δημιουργία της αναγκαίας γενικής τουριστικής υποδομής, της θεσμικής θωρακίσεως καλής λειτουργίας του τομέα και κυρίως με τη χάραξη πολιτικού και στρατηγικού σχεδιασμού που θα κατευθύνουν την τουριστική ανάπτυξη προς την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική επιθυμητή κατάσταση.

4.1 Οι Επιπτώσεις της Τιμής του Πετρελαίου στον Εισερχόμενο Τουρισμό στην Ελλάδα¹

\

Η πρόσφατη κρίση στη Μέση Ανατολή, μεταξύ άλλων, πυροδότησε μια νέα κούρσα ανόδου των τιμών του πετρελαίου, επιβεβαιώνοντας τις απαισιόδοξες προβλέψεις για βραχυπρόθεσμη άνοδο της τιμής του, και ενισχύοντας τις διεθνείς ανησυχίες, που εκφράστηκαν από την πρόσφατη κρίση του 2005, για τις επιπτώσεις στην οικονομία και σε ιδιαίτερους τομείς της, όπως ο τουρισμός.

Οι προηγούμενες τρεις πετρελαϊκές κρίσεις το 1974, το 1979, και το 1990, συντέλεσαν καθοριστικά στην επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας μαζί με αυξανόμενο ρυθμό αύξησης του πληθωρισμού. **Οι αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου από το 2005, αν και αρκετά σημαντικές, συντελούνται σε ένα μακροοικονομικό περιβάλλον αρκετά διαφορετικό από αυτό των προηγούμενων κρίσεων και οι επιπτώσεις τους στην παγκόσμια οικονομία και τον τουρισμό αναμένεται να είναι περιορισμένες.**

Η εξέλιξη της τιμής του πετρελαίου: παράγοντες επηρεασμού της και προσδοκίες

Η διακύμανση των τιμών του πετρελαίου στην περιοχή πάνω από τα \$75 το βαρέλι τις πρώτες εβδομάδες του Αυγούστου, ξεπέρασε την πρόβλεψη για τιμή \$61,75 του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου (ΔΝΤ; World Economic Outlook for 2006) καθώς επίσης και τις εκτιμήσεις της ΕΚΤ (Monthly Bulletin 9/2005) για τιμή \$62,8 για το 2006. Η εξέλιξη αυτή ενισχύει τις διεθνείς ανησυχίες που εκφράστηκαν από την κρίση του 2005 (WTO, 2006) όταν η τιμή εκτοξεύθηκε πάνω από τα \$60 το βαρέλι.

Στην εξέλιξη αυτή συντέλεσαν αρκετοί παράγοντες, εκ των οποίων οι σημαντικότεροι συνοψίζονται ως ακολούθως:

§ Υψηλότερη της αναμενόμενης ζήτηση πετρελαίου από τις βιομηχανικές και δυναμικά αναπτυσσόμενες χώρες παγκοσμίως. Η Κίνα, εξακολουθεί

να αποτελεί την παγκόσμια ατμομηχανή ανάπτυξης (με ρυθμούς αύξησης του ΑΕΠ μεγαλύτερους του 9%), και αποτελεί τον δεύτερο μεγαλύτερο εισαγωγέα πετρελαίου στον κόσμο μετά τις ΗΠΑ που παρουσιάζουν ρυθμό ανάπτυξης 3,4% κατά το 2006, σύμφωνα με το ΔΝΤ. Σημαντικοί είναι και οι ρυθμοί ανάπτυξης της Ινδίας και άλλων χωρών εισαγωγής πετρελαίου που αναμένεται να διατηρήσουν υψηλή την παγκόσμια ζήτηση και κατ' επέκταση την τιμή του πετρελαίου το 2006/2007.

- § Από την πλευρά της προσφοράς, εκφράζονται ανησυχίες για διαταραχές στην εφοδιαστική αλυσίδα με περιορισμένα αποθέματα που δημιουργούν πληθωριστικές προσδοκίες. Οι πρόσφατες καταστροφές στις υποδομές λόγω φυσικών καταστροφών, οι ανακοινώσεις του Ιράκ για παραγωγή ατομικής ενέργειας, η κρίση στη Μέση Ανατολή και άλλοι εξωγενείς παράγοντες ενισχύουν αυτές τις πιέσεις.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, το Κέντρο Παγκόσμιων Ενεργειακών Μελετών (CGES, 2006a&b) επισημαίνει ότι **η πιθανότητα για σημαντική μείωση της τιμής του πετρελαίου τα επόμενα δύο χρόνια είναι ελάχιστη**. Ακόμα και όταν μειωθούν οι γεωπολιτικές εντάσεις είναι περισσότερο πιθανό η τιμή να παραμείνει υψηλή. Η τιμή των \$75 το βαρέλι μπορεί πλέον να θεωρηθεί κοντά στη νέα τιμή βάσης για την επόμενη διετία με διακυμάνσεις που μπορεί να ενισχύονται από παρόμοιες γεωπολιτικές κρίσεις.

Ως εκ τούτου, τα σενάρια της επίδρασης της τιμής του πετρελαίου στον τουρισμό θα πρέπει να αναπτυχθούν με το δεδομένο υψηλών τιμών πετρελαίου βραχυπρόθεσμα και ίσως μακροπρόθεσμα (WTO, 2006).

Οι επιπτώσεις στην διεθνή οικονομία και τον τουρισμό: ανάλυση και συγκρίσεις προηγούμενων πετρελαϊκών κρίσεων

Η αύξηση της τιμής του πετρελαίου μπορεί να θεωρηθεί ως ένας έμμεσος φόρος που επιβάλλεται σε μια χώρα από τις χώρες - παραγωγούς πετρελαίου. Ο φόρος πληρώνεται σε βάρος άλλων δαπανών (καταναλωτικών ή επενδυτικών) επιβαρύνοντας την ανάπτυξη λόγω της μεταφοράς πόρων στις πετρελαιοπαραγωγικές χώρες. Ο φόρος αυτός μειώνει το διαθέσιμο εισόδημα των νοικοκυριών και την αγοραστική τους δύναμη που πλέον αναπροσαρμόζουν τον προϋπολογισμό τους αναβάλλοντας δαπάνες ή περιορίζοντας τη ζήτηση για διαρκή αγαθά και υπηρεσίες.

Συνήθως την εξέλιξη αυτή ακολουθούν υψηλοί ρυθμοί πληθωρισμού, ενώ η οικονομική ανάπτυξη επιβραδύνεται περαιτέρω λόγω της αύξησης των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων που επιβάλλεται από τις Κεντρικές Τράπεζες για την αντιμετώπιση του πληθωρισμού. Ωστόσο, μια επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης θα έχει, με τη σειρά της, αρνητικές κυκλικές επιπτώσεις στην παγκόσμια οικονομία αλλά και στην τιμή του πετρελαίου. Επίσης, μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες, όπως η διολίσθηση του δολαρίου έναντι του Ευρώ, μετριάζουν τις επιπτώσεις από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου.

Οι προηγούμενες τρεις πετρελαϊκές κρίσεις το 1974, το 1979, και το 1990, σημείωσαν αντίστοιχες απότομες αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου, και συντέλεσαν καθοριστικά στην επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης της παγκόσμιας οικονομίας μαζί με αυξανόμενο ρυθμό ανόδου του γενικού επιπέδου των τιμών. Οι υψηλότερες τιμές του πετρελαίου οδήγησαν σε υψηλότερους ρυθμούς πληθωρισμού, επιβράδυνση της εγχώριας ζήτησης και του ρυθμού μεγέθυνσης του ΑΕΠ, και μεταβολές στις συναλλαγματικές ισοτιμίες και στα ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών.

Ωστόσο, αναλύσεις των προηγούμενων κρίσεων δείχνουν ότι **οι άμεσες επιδράσεις της τιμής του πετρελαίου στο διεθνή τουρισμό (περιορισμός της ζήτησης ή περιορισμός των εσόδων) είναι ελάχιστες έως αμελητέες** (WTO, 2006). Τουναντίον, οι επιπτώσεις είναι έμμεσες, με μικρές χρονικά υστερήσεις (ενός – δύο ετών) πολύ σημαντικές, και σχετίζονται άμεσα με την αγοραστική δύναμη των τουριστών / καταναλωτών στις χώρες / αγορές που πλήττονται από την κρίση. Οι παγκόσμιες ροές τουριστών επηρεάζονται από τη μείωση του εισοδήματος και της αγοραστικής τους δύναμης που προκαλείται από τις κρίσεις.

Συγκεκριμένα, η κρίση του 1974 δεν είχε σημαντικές επιδράσεις στον διεθνή τουρισμό, πέρα ίσως από κάποια επιβράδυνση του ρυθμού αύξησης της ζήτησης λόγω του περιορισμού του διαθέσιμου εισοδήματος. Σε κάθε περίπτωση όμως η διεθνής ζήτηση παρουσίασε αύξηση σχεδόν 20% από το 1974 – 1977, ενώ για την Ελλάδα η ζήτηση περίπου διπλασιάστηκε. (Πίνακας 1)

Πίνακας 1: Κρίση 1974 - Εξέλιξη τουριστικής κίνησης

Διεθνείς Αφίξεις (σε εκατ. τουρίστες)				
	1974	1975	1976	1977
Παγκόσμια	205,7	222,3	227,4	246,1
Ευρώπη	140,0	153,9	156,2	167,2
Ελλάδα	2,0	2,8	3,7	4,0

Πηγές: ΕΣΥΕ, WTO

Η κρίση του 1979, η οποία συνδέθηκε με διεθνή πολιτική κρίση, ανέδειξε διηπειρωτικές ανακατανομές των τουριστικών ροών. Σε παγκόσμιο επίπεδο παρατηρήθηκε αύξηση το δεύτερο και τρίτο χρόνο της κρίσης, ύφεση τον τέταρτο και ουσιαστική ανάκαμψη το πέμπτο. Αντίθετα, στην Ευρώπη παρατηρούμε μείωση των αφίξεων κάτι που συνέβη και στην Ελλάδα σε ποσοστό -7,69% στο διάστημα 1979-1983 (Πίνακας 2).

Πίνακας 2: Κρίση 1979 - Εξέλιξη τουριστικής κίνησης

Διεθνείς Αφίξεις (σε εκατ. τουρίστες)					
	1979	1980	1981	1982	1983
Παγκόσμια	272,1	277,6	278,1	276,5	281,6
Ευρώπη	181,4	177,5	174,6	174,8	179,1
Ελλάδα	5,2	4,8	5,1	5,0	4,8

Η τρίτη, κατά σειρά, κρίση του 1990, προκλήθηκε επίσης από διεθνή ένταση στον Περσικό κόλπο, ενώ πραγματοποιήθηκε σε ένα αρκετά σταθερό μακροοικονομικό περιβάλλον. Είχε περιορισμένες επιπτώσεις τον πρώτο χρόνο (η κρίση είχε ξεκινήσει τον Ιανουάριο και υπήρχε αρκετός χρόνος για αλλαγές στον προγραμματισμό των τουριστών), ανάκαμψη τον δεύτερο και επιβράδυνση τον τρίτο χρόνο. Αξίζει να σημειωθεί ότι από το 1990 έως το 1993 οι αφίξεις σε παγκόσμιο επίπεδο αυξήθηκαν συνολικά κατά 12,8%, σε ευρωπαϊκό κατά 9,6%, ενώ για την Ελλάδα στο ίδιο διάστημα η μεταβολή ήταν 3,3%. (Πίνακας 3) Η ειδοποιός διαφορά σε σχέση με προηγούμενες κρίσεις ήταν οι διαπεριφερειακές ανακατανομές στις αφίξεις, αποτέλεσμα πιθανότατα των αλλαγών στους οικογενειακούς προϋπολογισμούς και στις καταναλωτικές προτιμήσεις.

Πίνακας 3: Κρίση 1990 - Εξέλιξη τουριστικής κίνησης

Διεθνείς Αφίξεις (σε εκατ. τουρίστες)				
	1990	1991	1992	1993
Παγκόσμια	439,4	442,2	481,1	495,9
Ευρώπη	265,3	263,5	283,1	290,7
Ελλάδα	8,9	8,0	9,2	9,2

Πηγές: ΕΣΥΕ, WTO, ΣΕΤΕ

Η σχετική υστέρηση του ρυθμού ανάπτυξης του ελληνικού τουρισμού έναντι του παγκόσμιου δεν μπορεί να αποδοθεί όμως αποκλειστικά στην πετρελαϊκή κρίση, διότι στα χρόνια που μεσολάβησαν πριν την κρίση του 1990 (1985 – 1988), η Ελλάδα ήδη παρουσίαζε εμφανή μείωση στον ρυθμό ανάπτυξής της. (Πίνακας 4)

Πίνακας 4: Εξέλιξη Τουριστικής Κίνησης μεταξύ δυο κρίσεων

Διεθνείς Αφίξεις Ελλάδα (σε εκατ. τουρίστες)					
	1985	1986	1987	1988	1989
	6,6	7,0	7,6	7,9	8,1
Δ		6,1%	8,6%	3,9%	2,5%

Πηγή: ΕΣΥΕ

4. Η τρέχουσα κρίση και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της

Σύμφωνα με αρκετούς αναλυτές (WTO 2006, IMF 2006) οι πρόσφατες (από το 2005) αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου, αν και αρκετά σημαντικές, ενώ έχουν όλα τα χαρακτηριστικά μιας κρίσης, εντούτοις συντελούνται σε ένα μακροοικονομικό περιβάλλον αρκετά διαφορετικό από αυτό των προηγούμενων κρίσεων. Το κυριότερο χαρακτηριστικό της τρέχουσας κρίσης είναι οι σταδιακές αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου από το 2000 έως σήμερα, με εξάρσεις λόγω καταστροφών ή γεωπολιτικών εντάσεων και η μεγάλη διάρκειά της.

Ένα σημαντικό ζήτημα που ανακύπτει είναι το μέγεθος της κρίσης αλλά και ο βαθμός αντοχής της παγκόσμιας οικονομίας. **Ενώ σε τρέχουσες τιμές η μεταβολή της τιμής του πετρελαίου είναι υψηλή, και εν πολλοίς απρόβλεπτη, σε σταθερές τιμές η υψηλότερη τιμή της σημερινής κρίσης είναι χαμηλότερη από την ιστορικά υψηλότερη τιμή όλων των κρίσεων των προηγούμενων εποχών.** Χαμηλότερες δε είναι οι τιμές που απολαμβάνουν οι καταναλωτές και οι επιχειρήσεις στην Ευρώπη λόγω της πλεονεκτικής σχέσης ευρώ/δολαρίου (WTO, 2006). Η Eurobank, σε πρόσφατη μελέτη της (Eurobank, 2006), θέτει μια άλλη διάσταση που ενδεχομένως διαφοροποιεί περισσότερο τη σημερινή κρίση από προηγούμενες: τη μεταβλητότητα² της τιμής του πετρελαίου. «Η τιμή του πετρελαίου μπορεί να έχει αυξηθεί τελευταία, αλλά η μεταβλητότητά της είναι ακόμη σε επίπεδα χαμηλότερα της δεκαετίας 1985 – 1994» (Eurobank, 2006). Η μεταβλητότητα της τιμής του πετρελαίου επιδρά αρνητικά στην εμπιστοσύνη των καταναλωτών και των επιχειρήσεων στις αγορές, δημιουργώντας ένα κλίμα αρνητικών προσδοκιών που επηρεάζουν την κατανάλωση και τις επενδύσεις και πολλαπλασιάζουν τις όποιες αρνητικές επιπτώσεις. **Ωστόσο, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής θα χρειαστεί μια μόνιμη αύξηση της τιμής του πετρελαίου κατά 35% για να οδηγήσει σε μείωση κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες το ΑΕΠ στην ευρωζώνη τον πρώτο χρόνο και κατά 0,2 ποσοστιαίες μονάδες τον δεύτερο.**

Η ενεργειακή ένταση και εξάρτηση του παγκόσμιου προϊόντος από το πετρέλαιο έχει περιοριστεί σημαντικά, ενώ ο πληθωρισμός είναι χαμηλός και τα βραχυπρόθεσμα επιτόκια ευέλικτα λόγω της εφαρμογής συνεπούς νομισματικής πολιτικής. Για το λόγο αυτό οι επιπτώσεις της αύξησης της τιμής του πετρελαίου είναι λιγότερο σημαντικές και αρκετά ελεγχόμενες από τη νομισματική πολιτική και τις βελτιωμένες πολιτικές ενίσχυσης της μακροοικονομικής σταθερότητας. Επιπρόσθετα, λόγω παγκοσμιοποίησης, η χρηματοοικονομική ολοκλήρωση των αγορών είναι βαθύτερη και επιτρέπει τη σταδιακή προσαρμογή των όποιων ανισορροπιών στα διεθνή ισοζύγια τρεχουσών συναλλαγών.

² Ο δείκτης μεταβλητότητας της τιμής του πετρελαίου επιτρέπει τη σύγκριση των διακυμάνσεων της τιμής του πετρελαίου μεταξύ διαφορετικών χρονικά περιόδων. Ο δείκτης προσφέρει την πληροφορία για το πόσο απότομα μεταβάλλεται η τιμή του πετρελαίου. Αύξηση της μεταβλητότητας παρατηρείται σε περιόδους με έντονες και απότομες διακυμάνσεις της τιμής (κρίσεις).

Παρακολουθώντας την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στο διάστημα 2001 – 2004 παρατηρούμε τόσο σε παγκόσμιο, όσο και σε Ευρωπαϊκό επίπεδο, αυξητικές τάσεις της διεθνούς ζήτησης (Πίνακας 5), παρότι στο διάστημα Ιανουάριος 1999 - Σεπτέμβριος 2000 οι τιμές του πετρελαίου σχεδόν τριπλασιάστηκαν ως αποτέλεσμα υψηλής ζήτησης, περιορισμού παραγωγής από τον ΟΠΕΚ και άλλων παραγόντων, περιλαμβανομένων των καιρικών συνθηκών και των χαμηλών αποθεμάτων πετρελαίου³. Αντίθετα, αρνητική εξέλιξη παρουσιάζει η Ελλάδα, γεγονός, όμως το οποίο σε καμία περίπτωση δεν μπορεί και δεν πρέπει να αποδοθεί στο πετρέλαιο. Η πτωτική τάση όπως είναι γνωστό, ήταν αποτέλεσμα της έλλειψης ενδιαφέροντος για τον τουρισμό από πλευράς Πολιτείας.

Πίνακας 5: Εξέλιξη τουριστικής κίνησης 2001-2004

Διεθνείς Αφίξεις (σε εκατ. τουρίστες)				
	2001	2002	2003	2004
Παγκόσμια	688,5	708,9	696,6	766,1
Ευρώπη	395,8	407,4	408,6	425,6
Ελλάδα	13,0	12,9	12,9	12,1

Πηγές: ΕΣΥΕ, WTO

Οι επιπτώσεις της σημερινής κρίσης στις κυριότερες χώρες προέλευσης εισερχόμενων τουριστών στην Ελλάδα

Οι επιπτώσεις από την άνοδο της τιμής του πετρελαίου δεν είναι ίδιες για όλες τις χώρες. Η κάθε χώρα έχει διαφορετικούς ρυθμούς και κύκλους οικονομικής ανάπτυξης, διαφορές στα επίπεδα και μεταβολές των τιμών, στην ισορροπία στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, και κυρίως, στο βαθμό εξάρτησης της από το πετρέλαιο. Η αποτελεσματικότητα της αντιμετώπισης κάθε κρίσης εξαρτάται επίσης από την αποτελεσματική μακροοικονομική πολιτική κάθε χώρας.

Επίσης, οι επιπτώσεις δεν είναι ίδιες για όλους τους τομείς. Στο πλαίσιο αυτό, ο τουρισμός θεωρείται ένας ευαίσθητος τομέας. Ενώ, όπως και στους άλλους τομείς της οικονομίας, η κρίση διαβρώνει την ανταγωνιστικότητα των τουριστικών επιχειρήσεων λόγω της καθολικής επίδρασης των μακροοικονομικών συνθηκών στο εσωτερικό, σε αντίθεση με τους άλλους τομείς, ο τομέας του τουρισμού αντιμετωπίζει γεωγραφικά διαφοροποιημένη διεθνή ζήτηση από χώρες / αγορές που έχουν διαφορετικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά και οι καταναλωτές / τουρίστες πλήττονται σε διαφορετικό βαθμό από την κρίση.

³ US Department of Energy, Energy Information Administration

Ο Πίνακας 6 παρουσιάζει σε επιλεγμένες χώρες, που αποτελούν σημαντικές αγορές για τον ελληνικό τουρισμό, το βαθμό κατά τον οποίο είναι ευάλωτες στις μεταβολές της τιμής του πετρελαίου. Το βασικό συμπέρασμα που προκύπτει από την ανάγνωση του Πίνακα 6 είναι ότι οι χώρες επηρεάζονται περισσότερο όσο περισσότερο είναι ενεργειακά και εμπορικά εξαρτημένες από το πετρέλαιο. Ως εκ τούτου, η Γερμανία και η Ιταλία δείχνουν μεγαλύτερη εξάρτηση και ευαισθησία στην τιμή του πετρελαίου από τη Γαλλία, ενώ οι ΗΠΑ παρουσιάζονται σύμφωνα με το δείκτη, λιγότερο ευάλωτες και ως εκ τούτου δέχονται τις μικρότερες επιπτώσεις.

Η χώρα μας παρουσιάζει τους υψηλότερους δείκτες όσον αφορά την ευαισθησία στην τιμή του πετρελαίου, την εξάρτηση από τις εισαγωγές, την ενεργειακή εξάρτηση από το πετρέλαιο και ως εκ τούτου είναι περισσότερο ευάλωτη σε μεταβολές στην τιμή του. Πρόσφατες μελέτες (Eurobank 2006, Ραφαηλίου 2001) επιβεβαιώνουν την ιδιαιτερότητα αυτή της Ελλάδας σε σχέση με το πετρέλαιο και τις επιδράσεις στην οικονομική δραστηριότητα.

Πίνακας 6: Δείκτης Ευαισθησίας των Οικονομιών στις Μεταβολές της Τιμής του Πετρελαίου

	Ευαισθησία στην τιμή του πετρελαίου(1)	Εξάρτηση από τις εισαγωγές πετρελαίου(2)	Ενεργειακή εξάρτηση από το πετρέλαιο (3)	δείκτης ευαισθησίας (oil vulnerability index) (4)
Γαλλία	-0,4	0,96	0,37	1,73
Γερμανία	-0,6	0,95	0,40	1,95
Ελλάδα	-0,7	0,98	0,62	2,30
ΗΠΑ	-0,4	0,54	0,39	1,33
Ιταλία	-0,5	0,94	0,50	1,94

- (1) επίδραση μιας αύξησης της πραγματικής τιμής του πετρελαίου κατά 10% στο ΑΕΠ,
- (2) (κατανάλωση – εγχώρια παραγωγή)/κατανάλωση,
- (3) κατανάλωση πετρελαίου/ συνολική κατανάλωση ενέργειας,
- (4) άθροισμα των 1-3 (χρησιμοποιώντας την απόλυτη τιμή της ελαστικότητας της τιμής).

Πηγή: Forfas (2006). A baseline Assessment of Ireland's Oil Dependence: Key Policy Considerations.

Οι δείκτες αυτοί είναι βασισμένοι σε πρωτογενή στοιχεία και υπολογισμούς της Παγκόσμιας Τράπεζας και της Amarach Consulting.

Η σημερινή κρίση εκδηλώνεται σταδιακά από το 2000 σε τρεις φάσεις:

- § Πρώτη φάση (2000 - 2003) η οποία χαρακτηρίζεται από μέτριες αυξήσεις της τιμής του πετρελαίου (από 3,4% το 2000 στο 7,3% το 2003) όπως παρουσιάζονται στον Πίνακα 7α. Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται επίσης από επιβράδυνση των αφίξεων (Πίνακας 7β), η οποία όμως οφείλεται κατά κύριο λόγο στην 11^η Σεπτεμβρίου.

- § Δεύτερη φάση (2004) κατά την οποία οι τιμές του πετρελαίου αυξάνονται κατά 19,8%, ενώ αντίθετα η βελτίωση στο εισόδημα σε πολλές χώρες του κόσμου συνετέλεσε σε σημαντική ανάκαμψη των παγκόσμιων αφίξεων κατά 10%, σε συνδυασμό πάντα βέβαια με την εντονότερη εκδήλωση-εκτόνωση της ζήτησης η οποία είχε συμπιεστεί στο άμεσο διάστημα μετά την 11^η Σεπτεμβρίου.
- § Τρίτη φάση (2005 – σήμερα) η οποία χαρακτηρίζεται ως νέα και διαρκής κρίση με αβέβαιες προοπτικές για την εξέλιξή της. Ωστόσο, και στη φάση αυτή, παρόλο που οι τιμές του πετρελαίου αυξάνονται δραματικά κατά 64,2% το 2005, ο παγκόσμιος τουρισμός γνωρίζει ρυθμούς αύξησης των αφίξεων κατά 5,5%.

Πίνακας 7α: Μεταβολή της Τιμής⁴ του Πετρελαίου παγκόσμια

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Τιμή πετρελαίου	25,2	22,7	26,7	28,6	34,3	56,4
Δ %	3,4	-9,9	17,6	7,3	19,8	64,2

Πίνακας 7β: Μεταβολή της Τιμής του ΑΕΠ, και των αφίξεων παγκόσμια

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Δ% ΑΕΠ	4,8	2,6	3,1	4,1	5,3	4,8
Δ% Αφίξεις	7,4	-0,6	3,0	-1,7	10,0	5,5

Πηγές: IMF, World Economic Outlook 2006, WTO 2006, WTO 2002

Ωστόσο, η εικόνα είναι διαφορετική όταν εξετάζουμε τις επιπτώσεις της αύξησης της τιμής του πετρελαίου στην Ελλάδα κατά χώρα προέλευσης τουριστών. Σύμφωνα με τα στοιχεία του 2004 (βλ. Πίνακα 8) η Βρετανία (με μερίδιο 23,68% στις διεθνείς αφίξεις στην Ελλάδα), η Γερμανία (με 18,06%), η Ιταλία (με 7,41%), και η Γαλλία (με 5,13%) ήταν οι σημαντικότερες χώρες προέλευσης τουριστών στη χώρα μας. Το αντίστοιχο μερίδιο στις ΗΠΑ ήταν μικρό (1,33%), αλλά οι ΗΠΑ συνιστούν μια σημαντικά μεγάλη δυνητική αγορά για τον Ελληνικό Τουρισμό και προστέθηκαν στην ανάλυση.

⁴ USD ανά βαρέλι

Πίνακας 8: Μεταβολή ΑΕΠ και Μεταβολή Αφίξεων στην Ελλάδα, κατά χώρα προέλευσης

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Μερίδιο Αγοράς 2004
Γαλλία							
Δ% ΑΕΠ	4,1	2,1	1,3	0,9	2,1	1,4	
Δ% Αφίξεις		20,6	1,2	-2,9	-	13,1	5,13%
Γερμανία							
Δ% ΑΕΠ	3,1	1,2	0,1	-0,2	1,6	0,9	
Δ% Αφίξεις		-2,1	7,0	-9,7	-3,4		18,06%
Ηνωμένο Βασίλειο							
Δ% ΑΕΠ	4,0	2,1	2,0	2,5	3,1	1,8	
Δ% Αφίξεις		5,8	-2,5	5,2	-4,6		23,68%
Ιταλία							
Δ% ΑΕΠ	3,0	1,8	0,3	0,1	0,9	0,1	
Δ% Αφίξεις		8,0	-9,4	7,5	3,8		7,41%
ΗΠΑ							
Δ% ΑΕΠ	3,7	0,8	1,6	2,7	4,2	3,5	
Δ% Αφίξεις		-	-	1,3	8,5		1,33%
		24,7	11,0				

Πηγές: IMF, World Economic Outlook 2006, WTO 2006

§ Πρώτη φάση (2000 - 2003) Η περίοδος αυτή χαρακτηρίζεται από επιβράδυνση / μείωση των συνολικών αφίξεων στη χώρα μας (από 5,18% το 2001, σε -0,73% το 2002, και -0,57% το 2003). Όσον αφορά τις κύριες αγορές μας, παρατηρούμε ότι η κρίση επηρεάζει το εισόδημα των καταναλωτών / τουριστών στις χώρες της δυτικής Ευρώπης και ιδιαίτερα τη Γερμανία (το ΑΕΠ σημειώνει αρνητικούς ρυθμούς ανάπτυξης το 2003 από 3,1% ανάπτυξη που σημείωσε το 2000). Οι χαμηλοί ρυθμοί ανάπτυξης και η παρατεταμένη ανεργία έχουν αρνητικές επιπτώσεις στις αφίξεις από τις χώρες αυτές στην Ελλάδα (με εξαίρεση το Ηνωμένο Βασίλειο και την Ιταλία όπου στο μεν Ηνωμένο Βασίλειο οι επιπτώσεις είναι μικρότερες στο εισόδημα, στη δε Ιταλία, αφήνουν ανεπηρέαστες τις δαπάνες για υπηρεσίες αναψυχής στην Ελλάδα. Στην ίδια περίοδο, ο ελληνικός τουρισμός γνώρισε πιθανότατα την κορύφωση της απαξίωσής του ως αποτέλεσμα της παντελούς αδιαφορίας εκ μέρους της Πολιτείας.

§ Δεύτερη φάση (2004) Σε αντίθεση με τη διεθνή τάση ανάκαμψης των παγκόσμιων αφίξεων κατά 10%, και το «μέγα γεγονός» της διοργάνωσης των Ολυμπιακών Αγώνων, ο ελληνικός τουρισμός δέχεται πλήγμα από τις κύριες αγορές της Γερμανίας, Γαλλίας, και του Ηνωμένου Βασιλείου, ενώ αυξάνονται οι αφίξεις από τις ΗΠΑ και την Ιταλία. Η χρονιά αυτή βρίσκει τους καταναλωτές στις χώρες της δυτικής Ευρώπης επηρεασμένους από μια μακρά περίοδο χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης και ανεργίας που έχει επηρεάσει αισθητά το διαθέσιμο εισόδημα τους. Ωστόσο, θα ήταν

εξαιρετικά παρακινδυνευμένο να ισχυριστούμε ότι το 2004 ήταν έτος επιπτώσεων από την κρίση, όταν όλοι γνωρίζουμε τι συνέβη (ή καλύτερα τι δεν συνέβη) κατά την προ-Ολυμπιακή περίοδο και τι επικρατούσε στη χώρα μας κατά την Ολυμπιακή χρονιά. Ενδεχομένως η κρίση, σε συνδυασμό με τη μείωση της αγοραστικής δύναμης και την ανάδειξη εναλλακτικών φθηνότερων (για την ίδια ποιότητα / προϊόν) ανταγωνιστικών προορισμών να έχουν μια ελάχιστη συνεισφορά σε αυτή την εξέλιξη. Εξετάζοντας την πορεία του εξερχόμενου τουρισμού αυτών των χωρών (Πίνακας 9), διαπιστώνουμε ότι κατά το 2003 οι αναχωρήσεις από όλες αυτές τις χώρες αυξήθηκαν. Το 2004 οι αναχωρήσεις αυξήθηκαν για την Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο, όταν στην Ελλάδα οι αφίξεις από τις δύο αυτές χώρες μειώθηκαν (Πίνακας 8). Οι αφίξεις Γερμανών τουριστών στην Ελλάδα μειώθηκαν στο ίδιο περίπου ποσοστό με τις αναχωρήσεις από την Γερμανία. Στην Ιταλία ενώ μειώθηκαν οι αναχωρήσεις συνολικά, οι αφίξεις Ιταλών τουριστών στην Ελλάδα αυξήθηκαν.

Πίνακας 9: Πορεία Εξερχόμενου Τουρισμού

Χώρα	Δ 2003/2002	Δ 2004/2003
Γερμανία	1,80%	-3,10%
Γαλλία	1,40%	13,80%
Ιταλία	6,70%	-12,90%
Ηνωμένο Βασίλειο	3,40%	4,50%

Πηγή: WTO, 2006

§ Τρίτη φάση (2005 – σήμερα) Οποιαδήποτε πρόβλεψη θα ήταν παρακινδυνευμένη. Στο ενδεχόμενο μιας γρήγορης αποκλιμάκωσης της κρίσης και επιστροφής σε μια τιμή γύρω στα \$65 το βαρέλι, οι προβλέψεις των διεθνών οργανισμών επισημαίνουν ότι η τρέχουσα κρίση, αν δεν λάβει μεγαλύτερες διαστάσεις, δεν θα επηρεάσει σημαντικά την παγκόσμια οικονομία την επόμενη διετία. Συγκεκριμένα, το IMF προβλέπει ισχυρή παγκόσμια ανάπτυξη με ρυθμούς 4,9% και 4,7% για το 2006 και το 2007 αντίστοιχα. Η ανάπτυξη αυτή συνδυάζεται με χαμηλούς ρυθμούς πληθωρισμού και ισχυρή ζήτηση για υπηρεσίες (IMF, 2006). Οι προβλέψεις για την Ευρώπη είναι επίσης θετικές. Ο ρυθμός ανάπτυξης στην ευρωζώνη αναμένεται να αυξηθεί κατά 2 ποσοστιαίες μονάδες το 2006 και 1,9 ποσοστιαίες μονάδες το 2007. Οι αντίστοιχοι ρυθμοί ανάπτυξης θα είναι υψηλοί στο Ηνωμένο Βασίλειο, τη Γαλλία, και λιγότερο υψηλοί στη Γερμανία και την Ιταλία. Σύμφωνα με αυτά τα στοιχεία η διεθνής ζήτηση για υπηρεσίες τουρισμού στη χώρα μας θα είναι υψηλή. Πρόκληση παραμένουν οι μακροοικονομικές συνθήκες για το εισόδημα και την απασχόληση στη Γερμανία (μια από τις σημαντικότερες αγορές για τη χώρα μας) και δυναμικές αγορές όπως αυτή των ΗΠΑ.

Η προηγηθείσα ανάλυση της πρώτης και δεύτερης φάσης της κρίσης, έδειξε κάποιες αλλαγές στη ζήτηση για υπηρεσίες αναψυχής στις κύριες διεθνείς αγορές της χώρας μας. Οι αλλαγές αυτές έχουν να κάνουν τόσο με τις πιέσεις στο εισόδημα και την αγοραστική δύναμη των καταναλωτών στις χώρες αυτές όσο και με αλλαγές στις καταναλωτικές προτιμήσεις οι οποίες

διαμορφώνονται την τελευταία πενταετία, και ενδεχομένως να ενισχύονται από την πρόσφατη κρίση. Μεταξύ αυτών, αξίζει να σημειωθούν:

§ Αύξηση των ταξιδιών μικρών αποστάσεων, κυρίως μέσω οδικών μέσων μεταφοράς, και τμηματοποίηση των ετήσιων διακοπών (Σαββατοκύριακα, μικρές αποστάσεις, κλπ).

§ Περιορισμένη διάρκεια των επαγγελματικών ταξιδιών

§ Ενίσχυση του ανεξάρτητου ταξιδιού (do-it-yourself independent travel) εις βάρος του μαζικού τουρισμού και των ταξιδιωτικών πακέτων.

Όμως, η υπό εξέλιξη κρίση δεν επηρεάζει στον ίδιο βαθμό όλους τους τουριστικούς κλάδους. Τουναντίον, οι αερομεταφορές, οι θαλάσσιες μεταφορές, οι κρουαζιέρες, και οι tour operators που εξειδικεύονται στις διακοπές μακρινών αποστάσεων δέχονται μεγαλύτερες πιέσεις. Στο σημείο αυτό πρέπει να επισημανθεί η εξάρτηση της χώρας από τις αερομεταφορές και τις θαλάσσιες μεταφορές που πλήττονται άμεσα από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου. Επίσης, η χώρα, σε αντίθεση με άλλους ανταγωνιστικούς μεσογειακούς προορισμούς όπως η Ισπανία, έχει περιορισμένη ανάπτυξη των χερσαίων μεταφορών και επιβαρύνεται η διεθνής της διασύνδεση και πλήττεται έτσι άμεσα ο τουρισμός.

6. Συμπεράσματα

Η εμπειρική ανάλυση έδειξε ότι οι μέχρι σήμερα άμεσες επιδράσεις της τιμής του πετρελαίου στο διεθνή τουρισμό ήταν περιορισμένες. Σε αρκετές κρίσεις σημειώθηκαν μάλιστα υψηλοί ρυθμοί αύξησης των διεθνών αφίξεων. Αντίθετα, οι επιπτώσεις είναι έμμεσες, σχετίζονται με την αγοραστική δύναμη των τουριστών / καταναλωτών στις χώρες / αγορές που πλήττονται από την κρίση, εμφανίζονται δε με μικρές χρονικά υστερήσεις μετά την κρίση.

Η ανάλυση στις κύριες αγορές μας έδειξε ότι η κρίση επηρεάζει το εισόδημα των καταναλωτών / τουριστών στις χώρες της δυτικής Ευρώπης και ιδιαίτερα τη Γερμανία με αρνητικές επιπτώσεις στις αφίξεις στην Ελλάδα. Η διαπίστωση αυτή δεν είναι καθολική, καθώς το 2003 παρατηρείται ανάκαμψη των αφίξεων από τις ΗΠΑ, οι οποίες γνώρισαν σημαντική μείωση τα δύο προηγούμενα χρόνια εξαιτίας κυρίως της κρίσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, ενώ οι αφίξεις από την Ιταλία φαίνεται να πλήττονται λιγότερο σε σχέση με τις αφίξεις από τις άλλες χώρες. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται συστηματική και εξαντλητική στατιστική ανάλυση.

Επίσης, η κρίση επηρεάζει τις αερομεταφορές, τις θαλάσσιες μεταφορές, τις κρουαζιέρες, και τα μακρινά ταξίδια. Στο πλαίσιο αυτό η επίπτωση για τη χώρα μας μπορεί να είναι μεγαλύτερη λόγω της εξάρτησής της από τις αερομεταφορές και τις θαλάσσιες μεταφορές που πλήττονται άμεσα από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου. Επίσης, η χώρα μας, σε αντίθεση με άλλους ανταγωνιστικούς μεσογειακούς προορισμούς όπως η Ισπανία, έχει περιορισμένη ανάπτυξη των χερσαίων μεταφορών και επιβαρύνεται η διεθνής της διασύνδεση με αποτέλεσμα να πλήττεται άμεσα ο τουρισμός.

Οι εξελίξεις αυτές αναδεικνύουν ως μείζον το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας της χώρας ως τουριστικού προορισμού. Οι διεθνείς τάσεις στη ζήτηση ενισχύουν κοντινούς προορισμούς, ή / και περισσότερο ανταγωνιστικούς προορισμούς όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία ή προορισμούς που βασίζονται στην ανταγωνιστικότητα τιμής (χαμηλού κόστους) όπως η Τουρκία. Αντίθετα, πλήττονται προορισμούς, όπως οι ελληνικοί, που στηρίζονται στο παραδοσιακό μοντέλο και τον μαζικό τουρισμό, τον οποίο τροφοδοτούν τα χαμηλά εισοδήματα που δέχονται και τις μεγαλύτερες επιπτώσεις στο εισόδημα τους σε περιόδους κρίσης.

Κεφαλαίο Έ

Οικονομία - Εμπόριο 2006

Η Ελλάδα έχει μια κατ' εξοχήν εξωστρεφή οικονομία. Η συνολική αξία των εμπορικών συναλλαγών της χώρας έφθασε, το έτος 2006, στα 67.595 εκ. ευρώ. Από το σύνολο αυτό, το μεγαλύτερο ποσό αφορά εισαγωγές, ενώ οι εξαγωγές προϊόντων ευρίσκονται σε χαμηλό, ακόμη, επίπεδο, δημιουργώντας ένα εμπορικό έλλειμμα, το οποίο καλύπτεται, κατά μεγάλο μέρος, από την εξαγωγή υπηρεσιών (ναυτιλία – τουρισμός - χρηματοοικονομικές υπηρεσίες - μεταναστευτικό συνάλλαγμα κλπ.)

Ο παρακάτω πίνακας απεικονίζει την εξέλιξη των εξωτερικών συναλλαγών της χώρας μας:

ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

Σε εκατομμύρια ευρώ

	2004	2005	2006
ΙΑ. Εμπορικό ισοζύγιο	-25.435,8	-27.558,9	-35.286,3
ΙΑ1. Εξαγωγές αγαθών	12.653,3	14.200,9	16.154,3
ΙΑ2. Εισαγωγές αγαθών	38.089,0	41.759,8	51.440,6
ΙΒ. Ισοζύγιο υπηρεσιών	15.467,0	15.497,1	15.356,5
ΙΒ1. Εισπράξεις	26.742,5	27.359,5	28.544,5
Πληρωμές	11.275,5	11.862,4	13.036,9

Πηγη: Τραπεζα της Ελλάδος

Πορεία ελληνικού εξωτερικού εμπορίου κατά γεωγραφικές περιοχές και χώρες

A. Εξαγωγες

Η αξία των ελληνικών εξαγωγών, βάσει προσωρινών στοιχείων της ΕΣΥΕ, ανήλθε, κατά το 2006, σε 16.603 εκ. Ευρώ ή 20.830 εκ. δολάρια ΗΠΑ, ήτοι σημείωσε αύξηση 18,2% και 19,3% αντιστοίχως.

Αναλύοντας τις εξαγωγές κατά **γεωγραφικές περιοχές** παρατηρούμε ότι

- μεγαλύτερη αύξηση σημειώθηκε στις χώρες της Κοινοπολιτείας Ανεξαρτήτων Κρατών (ΚΑΚ), με ποσοστό 46,8%, αν και τά απόλυτα μεγέθη είναι σχετικά χαμηλά, και ακολούθησαν οι χώρες της Βόρειας Αφρικής και Μέσης Ανατολής, με αύξηση 31,4%, τά Βαλκάνια. με 28,5%, οι 25 χώρες-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με 19,5%

- αντίθετα, μείωση σημειώθηκε στις χώρες της Αφρικής, της τάξης του -56,4%, και στις χώρες της Νοτιο-Ανατολικής Ασίας, της τάξης του -22,9%.

Αναλυτικότερα:

Από τις 12 χώρες που περιλαμβάνονται στην ΚΑΚ, την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές μας προς την Ρωσία, κατά 60%, και την Ουκρανία, κατά 28%.

Από τις 18 χώρες που περιλαμβάνονται στην Βόρεια Αφρική και Μέση Ανατολή μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές της χώρας μας προς την Αλγερία, κατά 342%, το Ισραήλ κατά 115% και το Μαρόκο κατά 91%.

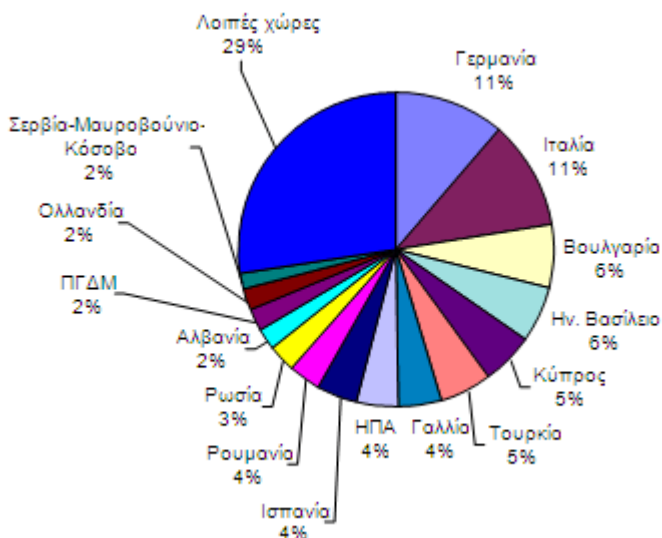
Από τις 7 χώρες των Βαλκανίων την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές μας προς την Κροατία, κατά 140%, την Ρουμανία, κατά 45,7%, την Σερβία-Μαυροβούνιο, κατά 37,7%, και, τέλος, Βουλγαρία, κατά 28,8%.

Από τις 25 χώρες της ΕΕ την μεγαλύτερη αύξηση σημείωσαν οι εξαγωγές μας προς την Σλοβενία, κατά 431%, την Τσεχία κατά 44,4%, την Ισπανία κατά 33,5%, την Γαλλία κατά 26% και, τέλος, την Ιταλία, κατά 26%.

Η άνοδος των εξαγωγών προς τις δύο μεγάλες χώρες της Ασίας, την Κίνα και την Ινδία, συνεχίστηκε το 2006, με ποσοστά αύξησης 53,6% και 46,3% αντιστοίχα..

Κατά το έτος 2006 οι 15 μεγαλύτερες χώρες-εξαγωγικοί προορισμοί για τα ελληνικά προϊόντα παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα και γράφημα.

ΧΩΡΕΣ	Εξαγωγές (εκατ. ευρώ)		% Μεταβολή 06/05
	2006	2005	
1. Γερμανία	1.878,5	1.753,1	7,1%
2. Ιταλία	1.861,9	1.475,7	26,2%
3. Βουλγαρία	1.052,5	817,0	28,8%
4. Ην. Βασίλειο	991,8	942,7	5,2%
5. Κύπρος	890,6	725,0	22,8%
6. Τουρκία	848,0	754,1	12,5%
7. Γαλλία	733,3	580,8	26,3%
8. ΗΠΑ	725,8	736,3	-1,4%
9. Ισπανία	667,1	499,9	33,5%
10. Ρουμανία	595,8	408,9	45,7%
11. Ρωσία	441,1	275,7	60,0%
12. Αλβανία	373,6	348,1	7,3%
13. ΠΓΔΜ	373,3	327,2	14,1%
14. Ολλανδία	360,3	336,2	7,2%
15. Σερβία-Μαυροβούνιο-Κόσοβο	265,8	193,0	37,7%

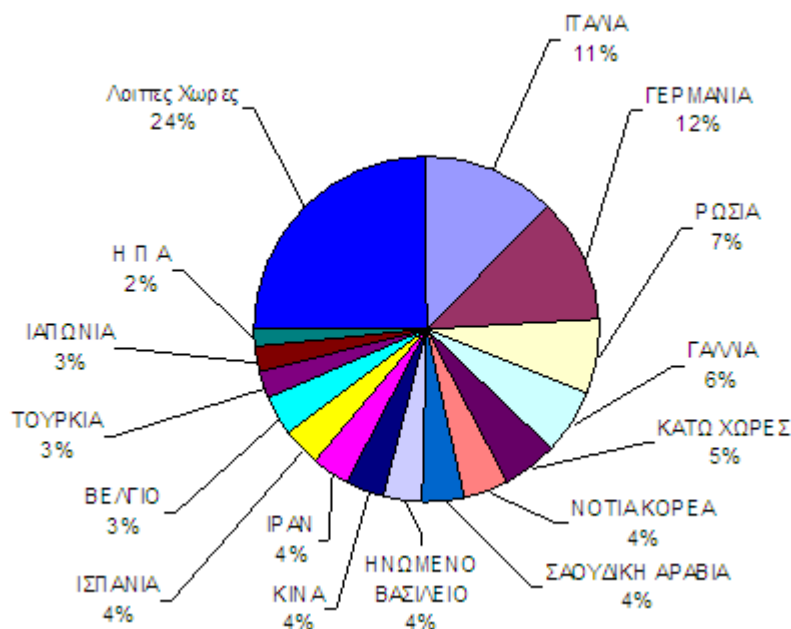

B. Εισαγωγές

Οι εισαγωγές της χώρας μας το 2006, σύμφωνα με στοιχεία (προσωρινα) της ΕΣΥΕ, κινήθηκαν με ρυθμό σχεδόν τριπλάσιο. σε σχέση με τις εξαγωγές και έφτασαν στα 50.666 εκ. Ευρώ ή 63.564 εκ. δολάρια, σημείωσαν δηλαδή αύξηση κατά 15,0% και 16,1%, αντιστοίχως.

Κατά το έτος 2006 οι 15 μεγαλύτερες προμηθεύτριες χώρες της Ελλάδος, σε ευρώ, παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα και γράφημα.

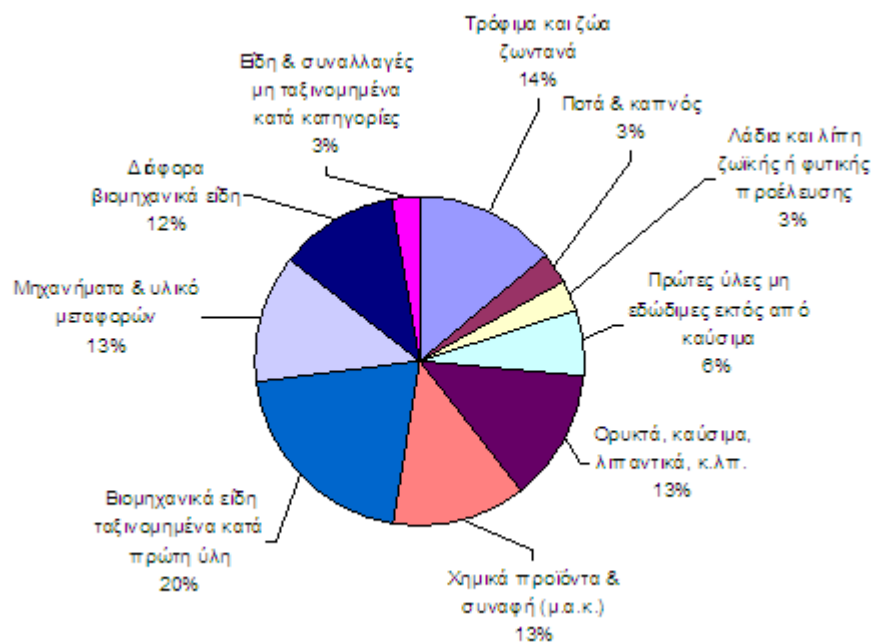
ΧΩΡΕΣ	Εισαγωγές (εκατ. Ευρω)		% Μεταβολή 06/05
	2006	2005	
1. Γερμανία	6.339,5	5.862,5	8,1%
2. Ιταλία	5.899,5	5.396,5	9,3%
3. Ρωσία	3.577,1	3.389,5	5,5%
4. Γαλλία	3.006,5	2.527,8	18,9%
5. Ολλανδία	2.614,9	2.428,0	7,7%
6. Νότια Κορέα	2.124,2	1.178,8	80,2%
7. Σ.Αραβία	1.939,2	1.805,8	7,4%
8. Ην. Βασίλειο	1.896,6	1.634,9	16,0%
9. Κίνα	1.818,7	1.702,7	6,8%
10. Ιράν	1.814,7	1.488,6	21,9%
11. Ισπανία	1.796,4	1.728,0	4,0%
12. Βέλγιο	1.771,2	1.572,9	12,6%
13. Τουρκία	1.326,0	956,7	38,6%
14. Ιαπωνία	1.287,3	927,2	38,8%
15. ΗΠΑ	891,2	1.496,8	-40,5%

Πορεία ελληνικού εξωτερικού εμπορίου κατά βασικές κατηγορίες προϊόντων

A. Εξαγωγές Κατά το έτος 2006 οι εξαγωγές ελληνικών προϊόντων σε Ευρω, κατά μονοψήφιες κατηγορίες προϊόντων, παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα και γράφημα.

Π ρ ο ῖ ό ν	Α ξ ί α		% Μεταβολή 06*/05*
	2006*	2005*	
1. Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	2.333,8	2.074,3	12,5%
2. Ποτά & καπνός	508,2	559,3	-9,1%
3. Λάδια και λίπη ζωϊκής ή φυτικής προέλευσης	480,4	398,5	20,6%
4. Πρώτες ύλες μη εδωδιμες εκτός από καύσιμα	1.061,7	691,8	53,5%
5. Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά, κ.λπ.	2.170,5	1.322,9	64,1%
6. Χημικά προϊόντα & συναφή (μ.α.κ.)	2.177,4	2.049,7	6,2%
7. Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	3.412,3	2.874,2	18,7%
8. Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	2.092,5	1.786,5	17,1%
9. Διάφορα βιομηχανικά είδη	1.962,5	1.931,2	1,6%
10. Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	452,2	362,1	24,9%
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΞΑΓΩΓΕΣ	16.651,7	14.050,5	18,5%

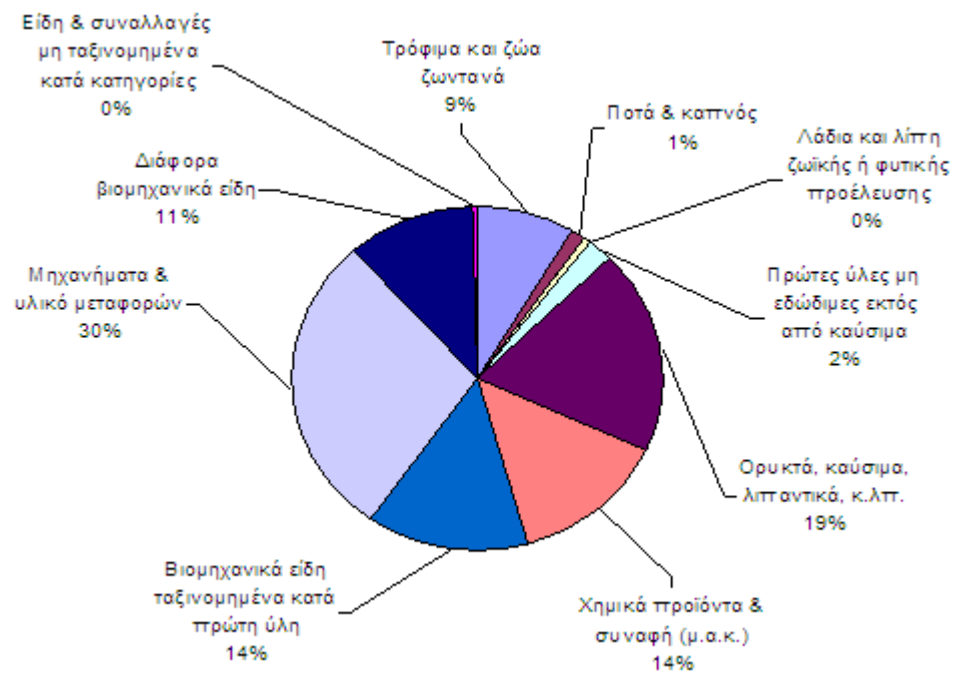

B. Εισαγωγές

Κατά το έτος 2006 οι εισαγωγές ελληνικών προϊόντων σε Ευρω, κατά μονοψήφιες κατηγορίες προϊόντων, παρουσιάζονται στον ακόλουθο πίνακα καιγράφμα.

	Α ξ ί α		% Μεταβολή
	2006*	2005*	06*/05*
1. Τρόφιμα και ζώα ζωντανά	4.409,1	4.000,1	10,2%
2. Ποτά & καπνός	719,0	681,8	5,5%
3. Λάδια και λίπη ζωϊκής ή φυτικής προέλευσης	165,5	129,0	28,3%
4. Πρώτες ύλες μη εδωδιμες εκτός από καύσιμα	1.225,4	1.103,2	11,1%
5. Ορυκτά, καύσιμα, λιπαντικά, κ.λ.π.	9.714,8	7.885,4	23,2%
6. Χημικά προϊόντα & συναφή (μ.α.κ.)	6.927,0	6.363,5	8,9%
7. Βιομηχανικά είδη ταξινομημένα κατά πρώτη ύλη	7.163,2	5.916,9	21,1%
8. Μηχανήματα & υλικό μεταφορών	14.475,6	12.748,6	13,5%
9. Διάφορα βιομηχανικά είδη	5.772,9	5.165,3	11,8%

10. Είδη & συναλλαγές μη ταξινομημένα κατά κατηγορίες	162,0	78,1	107,5%
ΣΥΝΟΛΙΚΕΣ ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ	50.734,5	44.071,9	15,1%

Στο κεφάλαιο αυτό θα προσπαθήσουμε να δώσουμε μια αναλυτική εικόνα των εισαγωγών κ εξαγωγών της Ελλάδος με μερικές από τις χώρες με τις οποίες συναλλάσσετε.

Ενδεικτικά θα αναλυθεί το εμπόριο το οποίο έχει αναπτυχθεί μεταξύ της Ελλάδος και των ακολουθών χωρών

1. Η Οικονομία της Κίνας

Η Κίνα είναι μία χώρα έκτασης 10 εκατ. τετρ. χλμ., η οποία βρίσκεται στην καρδιά της ανατολικής Ασίας. Ο πληθυσμός της ξεπερνά το 1,26 δισ. κατοίκους, δηλαδή ανέρχεται στο ένα πέμπτο του παγκόσμιου πληθυσμού, γεγονός που την καταστέλλει την πιο πολυπληθή χώρα του πλανήτη. Πριν από είκοσι χρόνια, η Κίνα συγκαταλέγονταν μεταξύ των φτωχότερων κρατών του κόσμου και το 80% του πληθυσμού της είχαν εισόδημα λιγότερο από ένα δολάριο την ημέρα, ενώ τα δύο τρίτα θεωρούνταν αναλφάβητοι. Το 1978 ξεκίνησε η διαδικασία μετατροπής της οικονομίας της Κίνας σε οικονομία αγοράς, με αποτέλεσμα μέχρι το 1995 το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της να αυξάνεται με ετήσιο ρυθμό που υπερέβαινε το 8%. Ως συνέπεια το ΑΕΠ από 172 δισ. δολάρια το 1997 εκτοξεύθηκε στα 978 δισ. δολάρια το

1999 και στο 1,3 τρισ. δολάρια το 2001.

Ο αντίκτυπος της οικονομικής ανόρθωσης στη ζωή του μέσου πολίτη αντανακλάται στον περιορισμό του αναλφαριθμητισμού στο 10% του πληθυσμού και στην αύξηση της προσδοκώμενης ζωής, καθώς και τη μείωση της παιδικής θνησιμότητας στα επίπεδα των πλουσίων κρατών της γης. Η οικονομική ανάπτυξη στηρίχθηκε στο τρίπτυχο της έμφασης στην αποκέντρωση, της ενίσχυσης της αγοράς και της ανάδειξης της χώρας ως ιδιαίτερα ελκυστικής σε ξένες επενδύσεις και πραγματοποίηση διεθνών συναλλαγών. Σε αυτό το πλαίσιο, η κυβέρνηση της Κίνας εντείνει τις προσπάθειες της στην κατεύθυνση της βελτίωσης της δημοσιονομικής διαχείρισης, της ενίσχυσης του χρηματοπιστωτικού τομέα, των αποκρατικοποιήσεων, καθώς και τον περιορισμό των εμποδίων και αγκυλώσεων σε ότι αφορά τις εμπορικές συναλλαγές.

Παρόλα αυτά, σημαντικό μέρος της κινεζικής οικονομίας συνεχίζει να ελέγχεται από τις μεγάλες κρατικές επιχειρήσεις, οι οποίες σε μεγάλο ποσοστό είναι μη αποδοτικές και ζημιογόνες. Οι διεθνείς χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί εκτιμούν ότι η αναδόμηση αυτών των επιχειρήσεων και η ιδιωτικοποίηση τους πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα, προκειμένου να μπορέσει η χώρα να αντιμετωπίσει το αυξανόμενο ανταγωνιστικό οικονομικό περιβάλλον της ανατολικής Ασίας, αλλά και παγκοσμίως.

Τα τελευταία έτη, άρχισαν να εμφανίζονται τα σημάδια της οικονομικής ανάκαμψης της οικονομίας της Κίνας, η οποία επλήγη από την χρηματοπιστωτική κρίση των χωρών της Νοτιοανατολικής Ασίας, με αποτέλεσμα την επιβράδυνση του ρυθμού ανάπτυξης, την ελαφρά αύξηση της ανεργίας και τη μείωση της κατανάλωσης. Η οικονομία της Κίνας, παρόλα αυτά, επλήγη πολύ λιγότερο του αναμενόμενου από την κρίση και το πραγματικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά 7,8% το 1998, με βάση τα στοιχεία των κινεζικών υπηρεσιών, ενώ το 1997 είχε αυξηθεί κατά 8,8% και η πρόβλεψη του προϋπολογισμού για το 1998 ήταν 8%. Μερικοί διεθνείς αναλυτές εκτιμούν ότι τα μεγέθη αυτά είναι υπερεκτιμημένα και η πραγματική ανάπτυξη το 1998 ήταν περί το 6%. Το 1999 η αύξηση του ΑΕΠ ήταν της τάξης του 7,3% και το 2000 8,04%. Το 2001, με βάση τα πιο πρόσφατα στοιχεία, η οικονομία της Κίνας έχει μεγεθυνθεί κατά 7,5%

Οι άμεσες καθαρές επενδύσεις μειώθηκαν το 1998 σε 36,7 δισ. δολάρια, σε επίπεδα, δηλαδή, σε επίπεδα κατώτερα των 41,7 δισ. δολαρίων του 1997, εξαιτίας των επιπτώσεων της κρίσης. Οι κύριες χώρες προέλευσης των επενδύσεων στην Κίνα είναι το Χονγκ Κονγκ, η Ιαπωνία, η Ταϊβάν και οι ΗΠΑ. Το 2001, παρά την πτώση της επενδυτικής δραστηριότητας διεθνώς, υπήρξε έτος ρεκόρ για την Κίνα, η οποία παρουσίασε τις υψηλότερες πραγματοποιηθείς επενδύσεις την τελευταία 20ετία.

Πίνακας 1: Η οικονομία της Κίνας

	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Τάσεις						
ΑΕΠ	10,5%	9,6%	8,8%	7,8%	7,3%	8,04%
Πληθωρισμός	17,1%	8,3%	2,8%	-0,8%	-1,3%	0,4%
Εξαγωγές	13,2%	8,3%	23,1%	7,3%	7,9%	
Εισαγωγές	10,8%	8,8%	12,7%	3,0%	18,0%	
Εθνικοί λογαριασμοί (ως % του ΑΕΠ)						
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	1,0%	0,5%	3,3%	3,1%	1,6%	0,9%
Ακαθάριστες επενδύσεις	40,8%	39,2%	38,2%	38,8%	38,3%	
Δομή της οικονομίας (ως % του ΑΕΠ)						
Γεωργία	31,2%	25,0%		18,6%	17,3%	16,0%
Βιομηχανία	47,4%	43,0%		49,3%	49,7%	49,9%
Υπηρεσίες	21,4%	32,0%		32,1%	32,9%	34,0%
Ιδιωτική κατανάλωση	49,5%	52,7%		44,7%	45,8%	46,8%
Ισοζύγιο πληρωμών (σε εκατ. δολάρια)						
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	15.046	57.101		207.586	218.711	266.200
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	17.842	60.655		165.899	189.799	243.600
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	(2.489)	(2.944)		29.321	15.882	
Αποθεματικά (και χρυσός)				149.811	158.337	168.878
Ισοτιμία yuan/\$	4,5		8,3	8,3		

Πηγή: Παγκόσμια Τράπεζα, *Country at a glance: China*

Το εξωτερικό εμπόριο της Κίνας

Γενικά στοιχεία

Οι κύριοι εμπορικοί εταίροι της Κίνας είναι οι Ηνωμένες Πολιτείες, η Ιαπωνία, η Ταϊβάν, η Νότια Κορέα, οι χώρες της χερσονήσου της Ινδοκίνας και τα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 1998, οι εισαγωγές της Κίνας ήταν περίπου 166 δισ. δολάρια, αυξημένες κατά 3% σε σχέση με το 1997⁵. Το 1999, προσέγγισαν τα 190 δισ. δολάρια, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 18%. Το 2001, οι εισαγωγές της Κίνας ξεπέρασαν τα 243 δισ. δολάρια.

Τα προϊόντα που κατευθύνονται στην Κίνα είναι μηχανολογικός εξοπλισμός, καύσιμα, μέσα μεταφοράς, χημικά προϊόντα και βιομηχανικά αγαθά, πλαστικά, σίδηρος και ατσάλι, τρόφιμα και πρώτες ύλες.

Η Κίνα εξάγει ηλεκτρικά μηχανήματα και συσκευές, υφάσματα και ρούχα, καθώς και διάφορα βιομηχανικά προϊόντα. Η Κίνα εξήγαγε το 1998 προϊόντα αξίας 207,6 δισ. δολαρίων, με αποτέλεσμα οι εξαγωγές της να αυξηθούν, σε ετήσια βάση, κατά 7%¹. Το 1999, οι εξαγωγές της χώρας προσέγγισαν τα 219 δισ. δολάρια, δηλαδή αυξήθηκαν κατά 7,9%. Το 2001 οι εξαγωγές της Κίνας υπερέβησαν τα 266 δισ. δολάρια.

Η Κίνα είναι η ένατη χώρα στην παγκόσμια κατάταξη, με βάση τις εξαγωγές και η ενδέκατη, με κριτήριο τις εισαγωγές. Οι εξαγωγές της Κίνας, ως μερίδιο των παγκόσμιων εξαγωγών αντιστοιχούν σε 3,5% και το ποσοστό που αντιπροσωπεύει το κινέζικο εμπόριο στο σύνολο του ως μερίδιο του παγκοσμίου εμπορίου είναι 3,1%.

Το εμπόριο με την Ε.Ε.

Πίνακας 2: Οι εισαγωγές των κρατών-μελών της Ε.Ε. από την Κίνα , σε χιλ.
ΕΥΡΩ

	1996	1997	1998	1999	2000	Μερίδιο	ΙΑΝ- ΙΟΥΝ 2001	Μέση Ετήσια Τάση
Γαλλία	3.712.56 1	4.581.09 9	5.053.90 1	5.918.87 1	8.158.4 57	11,7%	4.152.22 1	21,8%
Βέλγιο- Λουξ.	1.830.10 1	2.287.92 7	2.387.59 7	3.007.61 3	3.858.1 24	5,5%	2.007.00 9	20,5%
Ολλανδία	2.272.47 2	3.148.27 9	3.990.61 2	4.650.74 0	8.514.8 65	12,2%	5.008.20 4	39,1%
Γερμανία	8.844.34 5	10.277.0 85	10.876.2 69	12.799.2 92	17.124. 154	24,5%	8.420.21 4	18,0%
Ιταλία	3.174.94 0	3.896.49 5	4.325.15 0	5.001.42 6	7.027.0 48	10,0%	3.861.27 1	22,0%
Ην. Βασίλειο	5.592.68 0	7.340.17 9	8.503.97 8	10.169.6 71	14.077. 154	20,1%	6.923.30 8	26,0%
Ιρλανδία	220.547	303.857	493.635	481.116	860.16 7	1,2%	496.303	40,5%
Δανία	639.140	804.953	863.687	1.122.82 8	1.428.8 91	2,0%	629.907	22,3%
Ελλάδα	366.493	421.455	528.844	518.423	723.94 7	1,0%	462.465	18,6%
Πορτογαλί α	182.761	219.690	267.303	280.457	382.49 7	0,5%	173.073	20,3%
Ισπανία	1.568.62 2	2.190.14 5	2.546.92 5	3.160.38 0	4.136.1 10	5,9%	2.159.99 2	27,4%
Σουηδία	849.070	1.053.47 1	1.169.13 6	1.375.86 0	1.859.5 49	2,7%	958.218	21,7%
Φινλανδία	294.166	395.295	405.729	544.967	934.79 8	1,3%	464.322	33,5%

Αυστρία	496.413	569.750	561.502	618.236	842.33	1,2%	441.935	14,1%
					9			
Σύνολο	30.044.3	37.489.6	41.974.2	49.649.8	69.928.	100,0%	36.158.4	23,5%
	54	78	66	77	094		42	

Πιο συγκεκριμένα, και σε ότι αφορά την Ευρωπαϊκή Ένωση, με βάση τα στοιχεία της EUROSTAT, το 2000 οι εισαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Κίνα, προσέγγισαν τα 70 δισ. ΕΥΡΩ, καταγράφοντας μέση ετήσια αύξηση για την εξεταζόμενη περίοδο 1996-2000, της τάξης του 23,5%.

Κύριες αγορές των κινεζικών προϊόντων είναι η Γερμανία (17,1 δισ. ΕΥΡΩ εισαγωγές το 2000, 24,5% των κοινοτικών εισαγωγών), το Ηνωμένο Βασίλειο (14,1 δισ. ΕΥΡΩ, 20,1%), η Ολλανδία (8,5 δισ. ΕΥΡΩ, 12,2%), η Γαλλία (8,2 δισ. ΕΥΡΩ, 11,7%) και η Ιταλία (7 δισ. ΕΥΡΩ, 10%). Επιπλέον, αξίζει να σημειωθεί ότι οι εισαγωγές όλων των χωρών-μελών της Ε.Ε. από την Κίνα εμφανίζονται αυξημένες το 2000.

Πίνακας 3: Οι εξαγωγές των κρατών-μελών της Ε.Ε. στην Κίνα , σε χιλ. ΕΥΡΩ

	1996	1997	1998	1999	2000	Μερίδιο	ΙΑΝ- ΙΟΥΝ 2001	Μέση Ετήσι α Τάση
Γαλλία	1.981.11	3.106.74	3.043.27	3.217.01	3.423.9	13,5%	1.672.7	14,7%
	2	8	2	2	72		61	
Βέλγιο- Λουξ.	694.453	765.421	745.820	926.733	1.330.7	5,3%	803.519	17,7%
					32			
Ολλανδία	608.675	758.252	692.693	767.065	1.082.7	4,3%	593.031	15,5%
					93			
Γερμανία	5.694.17	5.405.99	6.044.46	6.948.72	9.402.5	37,1%	5.577.6	13,4%
	8	5	9	0	60		74	

Ιταλία	2.208.77	2.230.62	1.835.01	1.834.32	2.380.5	9,4%	1.534.5	1,9%
	3	6	3	3	00		74	
Ην.	905.448	1.322.25	1.271.43	1.837.53	2.390.5	9,4%	1.349.6	27,5%
Βασίλειο		2	4	5	32		11	
Ιρλανδία	39.641	43.893	74.904	121.577	166.32	0,7%	117.410	43,1%
					3			
Δανία	239.335	297.334	242.620	291.085	423.69	1,7%	208.859	15,3%
					5			
Ελλάδα	38.437	51.157	15.580	18.188	33.232	0,1%	14.651	-3,6%
Πορτογαλί α	25.525	41.873	17.536	30.498	52.724	0,2%	17.838	19,9%
Ισπανία	484.078	429.687	466.962	433.052	553.49	2,2%	294.756	3,4%
					3			
Σουηδία	1.097.47	1.078.82	1.389.37	1.465.95	2.043.4	8,1%	940.101	16,8%
	6	9	5	8	34			
Φινλανδία	465.433	647.439	1.133.49	986.310	1.462.2	5,8%	631.379	33,1%
			9		72			
Αυστρία	269.814	302.465	438.254	472.764	585.57	2,3%	340.582	21,4%
					4			
Σύνολο	14.752.3	16.481.9	17.411.4	19.350.8	25.331.	100,0%	14.096.	14,5%
	78	71	34	18	833		746	

Σε ότι αφορά τις εξαγωγές της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς την Κίνα, αυτές ξεπέρασαν τα 25,3 δισ. ΕΥΡΩ και αυξήθηκαν, σε σύγκριση με το 1999, κατά 30,9%, καταγράφοντας μέση ετήσια αύξηση της τάξης του 14,5%. Οι κύριοι προμηθευτές της κινέζικης αγοράς είναι η Γερμανία (9,4 δισ. ΕΥΡΩ το 2000, 37,1% των εξαγωγών της Ε.Ε.), η Γαλλία (3,4 δισ. ΕΥΡΩ, 13,5%), η Ιταλία (και το Ηνωμένο Βασίλειο (2,4 δισ. ΕΥΡΩ, 9,4% έκαστη), ενώ ισχυρή εμφανίζεται και η Σουηδία, κυρίως σε προϊόντα υψηλής τεχνολογίας.

Αξιοσημείωτη άνοδο στο διάστημα της τελευταίας πενταετίας είχαν οι εξαγωγές της Ιρλανδίας, της Φινλανδίας και του Ηνωμένου Βασιλείου. Η Ελλάδα κατέχει μόλις το 0,1% των εξαγωγών της ΕΕ, και είναι τελευταία μεταξύ των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στη σχετική κατάταξη. Σε ετήσια βάση, το 2000, σημαντικά αυξήθηκαν οι εξαγωγές της Γερμανίας, της Σουηδίας, της Φινλανδίας, του Ηνωμένου Βασιλείου και της Ιταλίας.

Οι εμπορικές σχέσεις Κίνας και Ελλάδος

Πίνακας 4: Το εμπόριο μεταξύ Ελλάδος και Κίνας, σε χιλ. ΕΥΡΩ

	1996	1997	1998	1999	2000	ΙΑΝ- ΙΟΥΝ 2001	Μέση Ετήσι α Τάση
Ελληνικές Εισαγωγές	366.493	421.455	528.844	518.423	723.947	462.464	18,6%
Ελληνικές Εξαγωγές	38.437	51.157	15.580	18.188	33.232	14.648	-3,6%
Συνολικό Εμπόριο	404.930	472.612	544.424	536.611	757.179	477.112	16,9%
Εμπορικό Ισοζύγιο	(328.05 6)	(370.29 8)	(513.26 4)	(500.23 5)	(690.71 5)	(447.81 6)	20,5%
Εξαγωγές / Εισαγωγές	10,5%	12,1%	2,9%	3,5%	4,6%	3,1%	

Το συνολικό εμπόριο (757 εκατ. ΕΥΡΩ το 2000) μεταξύ Ελλάδος και Κίνας ακολούθησε σταθερά ανοδική πορεία από το 1996 έως και το 1998, μικρή πτώση το 1999 και σημαντική αύξηση το 2000. Εξάλλου οι εξαγωγές μας στην Κίνα, ως μέρος των εισαγωγών δεν ξεπέρασαν την τελευταία πενταετία το 12,1%, ενώ το 2000 περιορίστηκαν σε μόλις 4,6%. Το εμπορικό ισοζύγιο μεταξύ των δύο χωρών είναι έντονα ελλειμματικό για τη χώρα μας, αλλά παρουσιάζει, επίσης, τις τάσεις των εισαγωγών μας. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου το 2000 αυξήθηκε κατά 38%, σε σχέση με το 1999, αντανακλώντας τη μεγάλη αύξηση των εξαγωγών της Κίνας προς την Ελλάδα.

Πίνακας 5: Κλαδική ανάλυση των ελληνικών εισαγωγών από την Κίνα, σε χιλ. ΕΥΡΩ

	1996	1997	1998	1999	2000	ΙΑΝ- ΙΟΥΝ 2001	Μέση Ετήσι α Τάση	Μερίδι ο
Τρόφιμα	4.283	7.915	6.577	9.042	17.206	10.541	41,6 %	2,4%
Ποτά & Καπνά	933	1.971	3.582	443	1.115	650	4,6%	0,2%
Μη μεταλλικά ορυκτά	12.147	10.681	11.342	14.853	18.981	11.463	11,8 %	2,6%
Χημικά & Πλαστικά	24.602	30.106	35.678	38.101	51.277	31.810	20,2 %	7,1%
Πετρελαιοειδή	18	62	363	3.749	4.202	56	290,9 %	0,6%
Ξύλο & Χαρτί	10.970	13.964	11.754	14.148	16.585	8.645	10,9 %	2,3%
Κλωστοϋφαντουργία & Ενδυση	103.33	121.78	127.38	144.29	186.38	102.42	15,9 %	25,7%
Μέταλλα	34.635	43.971	51.373	43.575	61.434	34.056	15,4 %	8,5%
Μηχανές & Συσκευές	78.863	79.723	89.231	122.18	198.16	149.38	25,9 %	27,4%
Οχήματα	4.260	4.204	86.784	5.036	10.463	43.895	25,2 %	1,4%
Άλλα	92.445	107.07	104.77	122.99	158.13	69.532	14,4 %	21,8%
Σύνολο	366.49	421.45	528.84	518.42	723.94	462.46	18,6 %	100,0 %
	3	5	4	3	7	4	%	%

Επιχειρώντας μία κλαδική ανάλυση των εισαγωγών μας από την Κίνα, διαπιστώνουμε ότι επικεντρώνονται στους κλάδους των μηχανών και συσκευών (198 εκατ. ΕΥΡΩ το 2000, 27,4% των ελληνικών εισαγωγών) και της κλωστοϋφαντουργίας και ένδυσης (186 εκατ. ΕΥΡΩ, 25,7%). Αυτοί οι κλάδοι συνθέτουν το μεγαλύτερο ποσοστό των εισαγωγών μας από την Κίνα. Πιο αναλυτικά, η Ελλάδα εισάγει από την Κίνα κυρίως μηχανές, παιχνίδια, δερμάτινα προϊόντα, υποδήματα και έπιπλα.

Πίνακας 6: Τα κυριότερα προϊόντα που εισάγει η Ελλάδα από την Κίνα, σε χιλ. ΕΥΡΩ

	1996	1997	1998	1999	2000	ΙΑΝ- ΙΟΥΝ 2001
Λέβητες, μηχανές, συσκευές και μηχανικές επινοήσεις και μέρη	27.18 3	31.50 3	37.97 5	67.17 2	120.26 3	101.223
Παιχνίδια για παιδιά και ενήλικες, είδη διασκέδασης ή αθλητισμού	57.88 1	60.58 7	55.69 0	68.95 5	86.058	30.349
Μηχανές, συσκευές και υλικά ηλεκτρικά και τα μέρη τους	51.68 0	48.22 0	51.25 6	55.01 3	77.905	48.164
Τεχνουργήματα από δέρμα.	23.32 6	25.70 9	31.93 4	33.68 0	37.248	24.780
Υποδήματα, γκέτες και ανάλογα είδη	24.59 9	30.20 2	21.24 1	22.50 9	34.804	14.135
Έπιπλα. Συσκευές φωτισμού, φωτεινές πινακίδες. Προκατασκευές	11.27 5	16.84 5	19.28 6	22.88 0	34.190	15.854
Ενδύματα και συμπληρώματα του ενδύματος, σταθερά	10.51 9	16.63 3	18.08 0	23.86 2	28.417	15.271
Τεχνουργήματα από χυτοσίδηρο, σίδηρο ή χάλυβα	15.38 5	18.98 9	21.50 0	20.30 8	27.415	15.270
Πλαστικές ύλες	13.75 4	18.02 0	19.68 6	19.52 3	25.712	16.435
Ενδύματα και συμπληρώματα του ενδύματος, πλεκτά	4.577	8.572	9.497	14.28 5	21.592	7.436
Μεταχειρισμένα ενδύματα και άλλα μεταχειρισμένα είδη και ράκη	15.91 2	16.62 9	16.34 2	17.31 0	18.555	11.393
Εργαλεία, είδη μαχαιροποιίας από κοινά μέταλλα	11.14 2	13.64 2	14.01 8	12.20 3	14.536	8.488
Συνθετικές ή τεχνητές ίνες, συνεχείς	1.691	2.594	6.258	7.553	12.811	9.372
Τεχνουργήματα διάφορα	7.442	8.947	8.561	10.43 1	12.471	6.835
Ωρολογιοποιία	6.405	9.806	9.157	9.551	11.801	5.861

Διάφορα τεχνουργήματα από κοινά μέταλλα	7.069	8.795	8.795	9.510	11.742	7.005
Αυτοκίνητα οχήματα, ελκυστήρες, ποδήλατα και χερσαία οχήματα	4.162	3.899	3.333	4.594	9.804	7.327
Όργανα και συσκευές φωτογραφίας μέτρησης, ελέγχου ή ακριβείας	6.777	7.360	8.991	8.634	9.732	7.545
Προϊόντα κεραμεικής	8.722	7.317	6.384	7.472	8.269	4.367
Σπέρματα, σπόροι και διάφοροι καρποί	1.646	1.369	1.830	3.974	8.071	4.677
Καλύμματα κεφαλής και μέρη αυτών	6.242	5.183	5.132	5.648	7.665	6.428
Φτερά και πούπουλα κατεργασμένα. Τεχνητά άνθη.	5.538	5.654	6.587	5.844	7.314	3.162
Ξυλεία και τεχνουργήματα από ξύλο	4.076	4.956	5.149	5.973	7.155	3.676
Καουτσούκ	3.193	3.732	3.908	4.050	6.821	4.157
Ομπρέλες για τη βροχή και τον ήλιο, μπαστούνια, μαστίγια	4.699	4.304	3.690	4.889	5.567	2.816
Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	249	237	144	269	5.483	1.214
Οργανικά χημικά προϊόντα	3.571	2.568	4.319	3.804	5.398	3.586
Σαπούνια, κεριά παρασκευασμένα	753	1.153	1.641	3.243	5.250	2.276
Τεχνουργήματα καλαθοποιίας	5.055	5.869	3.322	3.191	4.655	2.831
Γυαλί και τεχνουργήματα από γυαλί	980	1.738	2.853	3.740	4.506	2.741
Ορυκτά καύσιμα, λάδια και ασφαλτώδεις ύλες	18	62	363	3.749	4.202	56
Ψάρια και μαλακόστρακα, μαλάκια	336	3.381	2.480	2.167	3.666	2.027
Μαργαριτάρια, πολύτιμες πέτρες. Απομιμήσεις κοσμημάτων	1.479	661	1.079	1.590	3.644	2.949
Χαρτί και χαρτόνια	985	1.758	1.907	3.670	3.099	1.760
Συνθετικές ή τεχνητές ίνες, μη συνεχείς	1.730	1.642	1.922	2.180	3.023	1.942
Λαχανικά	560	660	716	809	2.720	2.221

Πίνακας 7: Κλαδική ανάλυση των ελληνικών εξαγωγών στην Κίνα, σε χιλ. ΕΥΡΩ

	1996	1997	1998	1999	2000	ΙΑΝ- ΙΟΥΝ 2001	Μέση Ετήσι α Τάση	Μερίδι ο
Τρόφιμα	0	119	3	208	444	144		1,3%
Ποτά & Καπνά	180	337	56	208	121	21	-9,5%	0,4%
Μη μεταλλικά ορυκτά	4.832	9.030	6.684	5.903	10.754	5.844	22,1%	32,4%
Χημικά & Πλαστικά	21.579	37.216	5.210	8.106	15.815	5.521	-7,5%	47,6%
Πετρελαιοειδή	167	533	810	292	1.025	341	57,4%	3,1%
Ξύλο & Χαρτί	21	0	12	26	11	1		0,0%
Κλωστοϋφαντουργί α & Ενδυση	5.787	551	1.201	868	1.357	617	- 30,4%	4,1%
Μέταλλα	3.695	2.377	509	753	1.399	204	- 21,6%	4,2%
Μηχανές & Συσκευές	1.944	733	757	1.097	1.841	1.686	-1,4%	5,5%
Οχήματα	83	128	153	84	22	186	- 28,2%	0,1%
Άλλα	149	133	185	643	443	83	31,3%	1,3%
Σύνολο	38.437	51.157	15.580	18.188	33.232	14.648	-3,6%	100,0%

Οι εξαγωγές της Ελλάδας προς την Κίνα επικεντρώνονται στους κλάδους των χημικών και πλαστικών (15,8 εκατ. ΕΥΡΩ το 2000, 47,6% των ελληνικών εξαγωγών) και των μη μεταλλικών ορυκτών (5,8 εκατ. ΕΥΡΩ, 32,4%). Οι δύο αυτοί κλάδοι συνθέτουν το 80% των ελληνικών εξαγωγών στην Κίνα. Πιο αναλυτικά, η χώρα μας εξάγει στην Κίνα κυρίως λιπάσματα, μη πετρελαιοειδή ορυκτά, τεχνουργήματα από μάρμαρο και τσιμέντο, μηχανές και λιπαντικά έλαια.

Πίνακας 8: Τα κυριότερα προϊόντα που εξάγει η Ελλάδα στην Κίνα, σε χιλ. ΕΥΡΩ

	1996	1997	1998	1999	2000	ΙΑΝ- ΙΟΥΝ 2001
Λιπάσματα	21.11 5	36.58 7	4.980	7.452	13.63 0	5.016
Αλάτι. Θείο. Γύψος, ασβέστης και τσιμέντα	76	1.027	1.485	2.235	8.651	4.874
Τεχνουργήματα από πέτρες, γύψο, τσιμέντο, αμίαντο, μάρμαρο	4.756	8.003	5.041	3.560	1.844	967
Μηχανές, συσκευές και υλικά ηλεκτρικά και τα μέρη τους	205	128	328	808	1.189	1.504
Ορυκτά καύσιμα, λάδια και ασφαλτώδεις ύλες	167	533	810	292	1.025	341
Χαλκός και τεχνουργήματα από χαλκό	553	1.365	0	27	988	107
Καουτσούκ	0	0	0	0	962	0
Πλαστικές ύλες	7	383	125	404	774	392
Λέβητες, μηχανές, συσκευές και μηχανικές επινοήσεις και μέρη	1.739	605	429	289	652	182
Δέρματα (άλλα από τα γουνοδέρματα)	35	0	60	466	472	0
Γουνοδέρματα και γουναρικά.	255	90	945	33	355	233
Λίπη και έλαια	0	0	0	47	247	72
Αργίλιο και τεχνουργήματα από αργίλιο	492	424	384	422	245	17
Ενδύματα και συμπληρώματα του ενδύματος, πλεκτά	21	0	0	12	206	183
Όργανα και συσκευές φωτογραφίας μέτρησης, ελέγχου ή ακριβείας	33	26	39	284	185	42
Οργανικά χημικά προϊόντα	328	213	24	83	147	0
Επιπλα. Συσκευές φωτισμού, φωτεινές πινακίδες. Προκατασκευές	88	62	42	60	146	35
Μαργαριτάρια, πολύτιμες πέτρες. Απομιμήσεις κοσμημάτων	0	0	0	16	142	2
Σαπούνια, κεριά παρασκευασμένα	5	9	67	64	135	0
Χυτοσίδηρος, σίδηρος και χάλυβας	2.641	43	42	146	125	61
Μεταλλεύματα, σκουριές και τέφρες	0	0	149	92	113	0
Υποδήματα, γκέτες και ανάλογα είδη	55	118	0	1	103	0

Συμπεράσματα - Προοπτικές

Όπως παρουσιάζεται από τα παραπάνω στοιχεία, το ελληνοκινεζικό εμπόριο είναι έντονα ελλειμματικό εις βάρος της Ελλάδας. Οι κινεζικές εξαγωγές προς την Ελλάδα παρουσιάζουν συνεχή αύξηση, ενώ οι ελληνικές εξαγωγές εμφανίζονται σταθερές και σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Ωστόσο, όσον αφορά στο 2000, οι ελληνικές εξαγωγές προς την Κίνα εμφανίζονται σημαντικά αυξημένες. Τα κυριότερα προϊόντα που εξάγει η Ελλάδα στην Κίνα είναι τα λιπάσματα, τα τεχνουργήματα από πέτρες, γύψο, τσιμέντο, αμίαντο και μάρμαρο, το αλάτι, το θείο, ο ασβέστης και τα τσιμέντα, οι μηχανές, συσκευές και τα ηλεκτρικά υλικά, καθώς και τα δέρματα.

Όσον αφορά στις διμερείς σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Κίνας, αρκετές συμφωνίες και πρωτόκολλα είναι σε ισχύ, όπως η επιστημονική και τεχνολογική, η ναυτιλιακή και η τουριστική συνεργασία. Σε διαπραγματεύσεις για την υπογραφή βρίσκεται και η συμφωνία αποφυγής διπλής φορολογίας. Επιπλέον, η ένταξη της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ), έχει καταστήσει ακόμη πιο ελκυστική την αγορά της Κίνας στους ξένους επενδυτές, επομένως και στους Έλληνες επιχειρηματίες.

Σε επίπεδο παραγωγικών επενδύσεων, ωστόσο, οι διμερείς σχέσεις είναι σχετικά υποβαθμισμένες. Παράγοντες οι οποίοι εμποδίζουν την ανάπτυξη των ελληνοκινεζικών οικονομικών σχέσεων, είναι σε γενικές γραμμές οι γραφειοκρατικές διαδικασίες, καθώς και η έλλειψη ειδικευμένων φορέων που να στηρίζουν τις δραστηριότητες των Ελλήνων επιχειρηματιών στην Κίνα.

Στην ανάπτυξη των διμερών σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών, σημαντικά μπορούν να συμβάλουν οι επιχειρηματικές αποστολές, η συμμετοχή σε κλαδικές εκθέσεις, η αξιοποίηση ειδικών κοινοτικών αναπτυξιακών προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων διεθνών οργανισμών, καθώς και η εγκατάσταση ελληνικών εταιριών παροχής υπηρεσιών. Τέτοιες εταιρίες παροχής υπηρεσιών μπορεί να είναι γραφεία αντιπροσωπείας ελληνικών τραπεζών, ελληνικές ναυτιλιακές εταιρίες και άλλες εταιρίες παροχής υπηρεσιών, όπως νομικοί και οικονομοτεχνικοί σύμβουλοι, μεταφορικά, ασφαλιστικά και τουριστικά γραφεία.

Γενικότερα, η κυβέρνηση της Κίνας διαβεβαιώνει ότι οι προβλέψεις για ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης που θα προσεγγίσει το 7%, κατά το τρέχον έτος, θα επαληθευθούν. Όσον αφορά στη μείωση του εμπορικού πλεονάσματός της, η Κίνα αποδίδει το γεγονός στην επιβράδυνση των ρυθμών ανάπτυξης της διεθνούς οικονομίας. Ο συνδυασμός της μείωσης των εξαγωγών και της απορρόφησης των προϊόντων από την εγχώρια αγορά, κινεί το ενδιαφέρον των ξένων επενδυτών. Αξίζει επίσης να σημειωθεί, ότι ακόμη και σε περίπτωση περαιτέρω επιβράδυνσης του ρυθμού ανάπτυξης διεθνώς, η Κίνα θα μπορέσει να εκμεταλλευθεί την δυνατότητα πρόσβασης στις αγορές της νοτιοανατολικής Ασίας.

Προτάσεις

ø το παρόν κεφάλαιο αποτελεί πόνημα του Γραφείου ΟΕΥ της Ελληνικής Πρεσβείας στο Πεκίνο

5.1. Σύσταση κεφαλαίου επιχειρηματικού κινδύνου (Venture Capital Co.)

Η σύσταση ελληνικού venture capital για επενδύσεις στην Κίνα, με ενδεχόμενη στήριξη από ελληνικό κρατικό φορέα (π.χ. ΟΑΕΠ ή ελληνική τράπεζα) θα βοηθούσε ελληνικές εταιρείες να αναπτύξουν επιχειρηματικά projects στη Κίνα και να ανταγωνισθούν άλλες ξένες επιχειρήσεις που τυγχάνουν της εν λόγω ευχέρειας. Για παράδειγμα αναφέρουμε αντίστοιχα venture capitals από την Αυστρία, την Ελβετία και τη Γερμανία που λειτουργούν με επιτυχία στην Κίνα και έχουν συμβάλει στην ανάληψη πολλών επιχειρηματικών σχεδίων από τις χώρες αυτές.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις θα μπορούσαν να εκμεταλλευθούν το γεγονός ότι υπάρχει μεγάλη έλλειψη επιχειρηματικού κεφαλαίου στην Κίνα για επενδύσεις σε τεχνολογίες αιχμής, όπως, υπηρεσίες Internet, τηλεπικοινωνίες, παραγωγή λογισμικού. Πολλές δε start up εταιρείες κυρίως από αποφοίτους ανώτερων τεχνολογικών ιδρυμάτων "διψούν" για επενδυτικά κεφάλαια με αντάλλαγμα την παραχώρηση συμμετοχής στις εταιρείες. Ειδικότερα, στον τομέα των υπηρεσιών Internet σημειώνουμε ότι η ανάπτυξη που παρουσιάζει η Κίνα από άποψη αριθμού χρηστών (με αύξηση σχεδόν 100% ετησίως) παρέχει τις καλύτερες προοπτικές για επιτυχείς επενδύσεις στον κλάδο.

Προτείνεται η εξέταση της δυνατότητας παραχώρησης soft loan, με ευνοϊκούς όρους αποπληρωμής στα πλαίσια των γενικών οδηγιών του ΟΟΣΑ, το οποίο θα χρησιμοποιηθεί για την αγορά ελληνικών προϊόντων - κυρίως μηχανημάτων, εξοπλισμού και υπηρεσιών - για αναπτυξιακά έργα που ενδιαφέρουν την κινεζική πλευρά. Η τακτική αυτή ακολουθείται κατά κόρον από τους άλλους εταίρους μας στην Ε.Ε., γεγονός που δημιουργεί ανταγωνιστικό πρόβλημα στις αντίστοιχες ελληνικές εξαγωγές. Με τον τρόπο αυτό θα μπορούσαμε να εξαγάγουμε και προϊόντα / υπηρεσίες υψηλής προστιθέμενης αξίας και παράλληλα θα βελτιώναμε την εικόνα της χώρας και θα δημιουργούσαμε συνθήκες αυξημένων εξαγωγών στο μέλλον.

Συμφωνία Αποφυγής Διπλής Φορολογίας

Οι διαπραγματεύσεις για την υπογραφή της συμφωνίας αυτής ολοκληρώθηκαν και η συμφωνία υπογράφηκε στις αρχές Ιουνίου 2002 κατά τη διάρκεια της επίσημης επίσκεψης του Έλληνα Πρωθυπουργού στην Κίνα. Σημειώνεται ότι παρόμοιες συμφωνίες έχει υπογράψει η Κίνα με όλες τις χώρες της Ε.Ε., τρεις βαλκανικές, τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Τουρκία και την Κύπρο.

Συμφωνία Υγειονομικής και Φυτο-υγειονομικής προστασίας (SPS)

Η προώθηση υπογραφής διμερούς συμφωνίας (SPS) για την εμπορία ορισμένων επιλεγμένων αγροτικών προϊόντων, π.χ. εσπεριδοειδή, ροδάκινα, γαλακτοκομικά προϊόντα (γιαούρτι) και άλλα προϊόντα (όπως έχουμε γνωρίσει αναλυτικά στο Υπουργείο Γεωργίας με σχετικά έγγραφα μας) θα συμβάλλει στην ανάπτυξη των εξαγωγών των ως άνω ελληνικών προϊόντων καθιστώντας δυνατή τη διάθεσή τους στην τοπική αγορά.

Στα πλαίσια συμφωνίας Ε.Ε.-Κίνας για την ένταξη της δεύτερης στον ΠΟΕ υπεγράφη Μνημόνιο με τίτλο "Record of Understanding of Sanitary & Phyto-Sanitary Measures Between China and the European Community" το οποίο περιέχει άρθρα που ενδιαφέρουν ιδιαίτερα την ελληνική παραγωγή και κυρίως τα εσπεριδοειδή. Βάσει του Μνημονίου αυτού η Κίνα έχει αναλάβει την υποχρέωση να ολοκληρώσει τις διαπραγματεύσεις διμερών συμφωνιών SPS με τα ενδιαφερόμενα κράτη-μέλη εντός συντόμου χρονικού διαστήματος

Οι υψηλές τιμές που επιτυγχάνουν στην κινεζική αγορά τα αμερικανικής προέλευσης εσπεριδοειδή (άνω των 3 δολ. ΗΠΑ / κιλό) είναι ένδειξη του ενδιαφέροντος που παρουσιάζει η κινεζική αγορά για τα ελληνικά προϊόντα

και κρίνεται σκόπιμο να προχωρήσει και η Ελλάδα σε υπογραφή σχετικής συμφωνίας.

Εμπορικές Αποστολές

Οι επιχειρηματικές αποστολές αποτελούν πολύ χρήσιμο μέσο για τη γνώση της αγοράς και την ανάπτυξη συνεργασιών. Ο τρόπος αυτός προώθησης επιχειρηματικών δραστηριοτήτων χρησιμοποιείται από όλους τους ανταγωνιστές μας στην κινεζική αγορά, και λόγω ιδιαιτερότητας της αγοράς αυτής, αφού ο Κινέζος επιχειρηματίας πρέπει να γνωρίσει τον μέλλοντα συνεργάτη του προσωπικά πριν προχωρήσει στη συνεργασία.

Προϋπόθεση επιτυχίας μιας αποστολής είναι ο αριθμός των συμμετεχουσών εταιρειών να βρίσκεται σε λογικά πλαίσια (μέχρι 15 εταιρείες), να παρέχεται χρόνος προετοιμασίας τουλάχιστον δύο μηνών, οι συμμετέχοντες να είναι διατεθειμένοι να καταβάλλουν μέρος των πρόσθετων οργανωτικών εξόδων και να παρέχουν επαρκείς πληροφορίες για τα ενδιαφέροντά τους για την αγορά της Κίνας. Να τονίσουμε ότι ελληνικές εταιρείες όλων των βιομηχανικών κλάδων με ικανοποιητικό βαθμό τεχνογνωσίας έχουν μεγάλες ευκαιρίες ανάπτυξης εξαγωγών αλλά και επενδύσεων στην Κίνα, γεγονός όμως που μέχρι σήμερα δεν έχει αξιοποιηθεί λόγω έλλειψης γνώσης της αγοράς και, συνακόλουθα, έλλειψη ενδιαφέροντος. Η ένταξη της Κίνας στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) δημιουργεί νέες ευνοϊκότερες συνθήκες για την ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων και η ελληνική βιομηχανία (πλην ολίγων εξαιρέσεων) που ήδη έχασε το πρώτο κύμα δραστηριοποίησης στην Κίνα βρίσκεται προ της μεγάλης πρόκλησης να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που διανοίγονται στην γρήγορα αναπτυσσόμενη αυτή αγορά.

Πρόσθετα πρέπει να αξιοποιήσουμε και τις δυνατότητες που παρέχουν προσκλήσεις επίσκεψης στη χώρα μας αυστηρά επιλεγμένων από την ελληνική πλευρά εκπροσώπων κινεζικών επιχειρήσεων, κρατικών ή ιδιωτικών, προκειμένου να γνωρίσουν τις εξαγωγικές δυνατότητες συγκεκριμένων κλάδων της ελληνικής παραγωγής.

Εμπορικές Εκθέσεις

Η συμμετοχή σε επιλεγμένες κλαδικές εκθέσεις αποτελεί σημαντικότατο μέσο γνώσης της αγοράς, συνάντησης πιθανών συνεργατών και διερεύνησης των τοπικών συνθηκών ανταγωνισμού. Η ελληνική εμπειρία από τη συμμετοχή μέσω ΕΟΕΕ (ΟΠΕ) σε τρεις ειδικές εμπορικές εκθέσεις μαρμάρων, γουναρικών και τροφίμων ήταν ιδιαίτερα θετική. Το 2000 είχαμε την πρώτη συμμετοχή σε έκθεση τροφίμων στο Πεκίνο [Food China 2000]. Η ίδια έκθεση επαναλήφθηκε στη Σαγκάη 28-31 Αυγούστου 2001 με ικανή ελληνική συμμετοχή.

Οι ελληνικές εταιρείες, μέσω των οργανώσεών τους (επιμελητηρίων, κλαδικών φορέων), θα πρέπει να εξετάσουν τις δυνατότητες συμμετοχής και σε άλλες εκθέσεις όπως βιομηχανικών προϊόντων, χημικών, πλαστικών, προϊόντων αλουμινίου, αγροτικών μηχανημάτων και προϊόντων υψηλής τεχνολογίας.

Αξιοποίηση ειδικών κοινοτικών αναπτυξιακών προγραμμάτων και χρηματοδοτήσεων διεθνών οργανισμών

Οι ελληνικές επιχειρήσεις κρίνεται σκόπιμο να δραστηριοποιηθούν και να αξιοποιήσουν τα αναπτυξιακά προγράμματα της Ε.Ε. για τη Κίνα και την Ασία. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το πρόγραμμα Asia Invest, το οποίο παρέχει δυνατότητα χρηματοδότησης δραστηριοτήτων των συμμετεχουσών εταιρειών κατά 50% η και 100% της συνολικής δαπάνης. Αποτελεί γεγονός ότι η μέχρι σήμερα συμμετοχή μας στα ως άνω προγράμματα ήταν και παραμένει πολύ περιορισμένη.

Επίσης θα πρέπει να κινηθούμε περισσότερο προς την κατεύθυνση αξιοποίησης των διεθνών διαγωνισμών ανάληψης τεχνικών έργων υποδομής και αγοράς αγαθών και εξοπλισμού που προκηρύσσονται από μεγάλους διεθνείς χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς στους οποίους μετέχουμε οικονομικά αλλά από τους διαγωνισμούς των οποίων σχεδόν πάντοτε απουσιάζουμε.

Εταιρείες παροχής υπηρεσιών

Με την φιλελευθεροποίηση του καθεστώτος εγκατάστασης ξένων εταιρειών παροχής υπηρεσιών είναι νομίζουμε καιρός να προβληματιστούμε και να εξετάσουμε σοβαρά τις δυνατότητες που υπάρχουν για την εγκατάσταση διαφόρων εταιρειών παροχής υπηρεσιών στις οποίες η χώρα μας διαθέτει κάποια συγκριτικά πλεονεκτήματα και ικανή εμπειρία.

Ειδικότερα:

§ Γραφείο Αντιπροσωπείας ελληνικών τραπεζών, με την προοπτική εξέλιξής των σε πλήρη υποκαταστήματα μόλις το επιτρέψει η σχετική νομοθεσία σύμφωνα με τις διεθνείς υποχρεώσεις που ανέλαβε η Κίνα με την ένταξή της στον ΠΟΕ.

Ως καταλληλότερες πόλεις για την εγκατάσταση Γραφείων Αντιπροσωπείας θεωρούνται η Σαγκάη και η Καντόνα λόγω και της δραστηριότητας του εμπορικού μας στόλου στα λιμάνια αυτά.

§ Εγκατάσταση ελληνικών ναυτιλιακών εταιρειών (προηγείται, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εγκατάσταση Γραφείου Αντιπροσωπείας). Θεωρείται αναγκαία για την αξιοποίηση του προσφερόμενου τεράστιου όγκου φορτίων από και προς Κίνα. Οι προοπτικές ανάπτυξης της οικονομίας της Κίνας είναι τέτοιες που το μεταφορικό έργο θα συνεχίσει να αναπτύσσεται με γοργούς ρυθμούς.

Οι Έλληνες εφοπλιστές πρέπει να αξιοποιήσουν τις όποιες ευκαιρίες προσφέρονται για την εγκατάσταση εταιρειών τους στην Κίνα καθόσον με αυτόν τον τρόπο θα γνωρίσουν καλύτερα τις εταιρείες παροχής φορτίων για μεταφορά και παράλληλα θα αξιοποιήσουν το leverage που τους παρέχουν οι ναυπηγήσεις πλοίων σε κινεζικά ναυπηγεία για την ανάληψη πρόσθετων φορτίων.

- § Εταιρείες παροχής υπηρεσιών, όπως νομικών και οικονομοτεχνικών συμβούλων, μεταφορικές, ασφαλιστικές.
- § Τουριστικές υπηρεσίες. Τελευταία, αναπτύσσεται μεταξύ των Κ-Μ της Ε.Ε. έντονος διάλογος για τον τρόπο αντιμετώπισης της παραχώρησης από την Κίνα του καθεστώτος Authorized Destination Status / ADS. Όπως φαίνεται, για πρακτικούς λόγους το ADS θα παραχωρηθεί τελικά σε όλες τις χώρες της ζώνης Shengen. Η Κίνα έχει παραχωρήσει ήδη το ADS σε 15 χώρες κυρίως γειτονικές, συμπεριλαμβανομένων όμως της Αυστραλίας και της Νέας Ζηλανδίας. Ο αριθμός των Κινέζων ταξιδιωτών, σύμφωνα με επίσημα στοιχεία, ανέρχεται σε 1 εκ. άτομα – αριθμός πολύ μικρός σε σχέση με τον τεράστιο πληθυσμό της χώρας που ανέρχεται σε 1,3 δισ. άτομα. Σύμφωνα όμως με τις προβλέψεις του Διεθνούς Οργανισμού Τουρισμού, με την προϋπόθεση ότι η χώρα θα συνεχίσει την σταθερή οικονομική της πορεία, ως το 2020 ο αριθμός των Κινέζων ταξιδιωτών (εξερχόμενος τουρισμός) θα μετράται σε εκατοντάδες εκατομμύρια.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΙΑΠΩΝΙΑΣ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΙΑΠΩΝΙΑΣ

Η Ιαπωνία αποτελεί τη δεύτερη σε μέγεθος εθνική οικονομία με το ΑΕΠ της να αντιπροσωπεύει πάνω από 10% του παγκοσμίου ΑΕΠ. Ο ρυθμός ανάπτυξης στο τέλος του 2006 ήταν της τάξεως του 5.5% με το ποσοστό ανεργίας να βαίνει μειούμενο στο 4.1% σε ετήσια βάση. Ο πληθωρισμός παρουσίασε αύξηση για πρώτη φορά μετά το 1998 κατά 0.02%. Ο όγκος διεθνούς εμπορίου της Ιαπωνίας αντιπροσωπεύει το 5,8% του παγκοσμίου εμπορίου σε αγαθά και υπηρεσίες.

Συμμετοχή της χώρας σε Διεθνείς Οικονομικούς Οργανισμούς

Η Ιαπωνία συμμετέχει στους εξής διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς: African Development Bank, Asia Pacific Economic Cooperation, Asian Regional Forum, Asian Development Bank, Association of Southeast Asian Nations (dialogue partner), Bank for International Settlements, European Bank for Reconstruction and Development, FAO, G-5, G-7, G-8, G-10, Inter American Development Bank, International Bank for Reconstruction and Development, ICC, International Fund for Agricultural Development, International Finance Center, ILO, IMF, IMO, International Trade Union Confederation, OECD, Paris Club, PIF, South Asian Association for Regional Cooperation (παρατηρητής), SECI (παρατηρητής), UNCTAD, World Federation of Trade Unions, WIPO, WTO.

Θεσμικό Πλαίσιο

Οι βασικές συμφωνίες οικονομικού περιεχομένου, που έχουν υπογραφεί μεταξύ Ελλάδας και Ιαπωνίας, είναι οι εξής :

- Συνθήκη Εμπορίου, Ναυτιλίας, Φιλίας (Αθήνα, 20.5.1899/ΦΕΚ 199/11.9.1899)
- Συμφωνία Εμπορίου –Πρόσθετο Πρωτόκολλο (12.3.1955, ΦΕΚ 321/A/1955)
- Εμπορική Συμφωνία Ανανέωση (Αθήνα, 7.10.1961, ΦΕΚ 207/31.10.1961)
- Αεροπορική Συμφωνία Ελλάδος-Ιαπωνίας (Αθήνα, 12.01.1973 ΦΕΚ 179/28.8.1975)

Οι σχέσεις Ε.Ε.-Ιαπωνίας εξελίσσονται συνεχώς από το 1991, οπότε και υιοθετήθηκε Πολιτική Δήλωση η οποία καθόρισε κοινές αρχές και στόχους συνεργασίας στον πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό τομέα, ενώ παράλληλα θεσμοθέτησε τα όργανα διαλόγου, μεταξύ των οποίων τη σημαντικότερη θέση κατέχει η ετήσια Σύνοδος Κορυφής Ε.Ε.-Ιαπωνίας (η τελευταία έλαβε χώρα στο Βερολίνο, στις 5 Ιουνίου 2007, ενώ η επόμενη προγραμματίζεται για τον προσεχή Απρίλιο, στο Τόκιο).

ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ & ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

1.Ο όγκος εμπορίου μεταξύ των δύο χωρών για το 2006 συνέχισε να βαίνει μειούμενος ακολουθώντας φθίνουσα πορεία μετά το 2003. Όσον αφορά στο **εμπορικό ισοζύγιο** μεταξύ των δύο χωρών, η τιμή του εμπορικού ελλείμματος το 2006, αυξήθηκε κατά 62% σε σχέση με εκείνη του 2005 που ήταν η χαμηλότερη την τελευταία δεκαετία με εξαίρεση εκείνη του έτους 2002.

ΕΤΟΣ	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007*
ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΠΡΟΣ ΙΑΠΩΝΙΑ	12,612	9,537	8,718	9,601	12,753	13,512	12,757	8,903	120,9
ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΑΠΟ ΙΑΠΩΝΙΑ	119,04	99,03	99,55	78,07	155,369	142,908	97,087	148,966	975,8
ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ	- 106,42	- 89,49	- 90,83	- 68,47	- 142,616	- 129,396	- 84,330	- 140,062	- 854,9

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΙΑΠΩΝΙΑΣ(σε δις Γιέν)

Πηγή: Υπουργείο Οικονομικών της Ιαπωνίας. Επεξεργασία Γραφείο ΟΕΥ Τόκιο

(*): Στοιχεία ΕΣΥΕ για το 8μηνο Ιαν.-Αυγ. 2007 σε εκ. ΕΥΡΩ

Οι **ιαπωνικές εξαγωγές** προς την Ελλάδα για το έτος 2006 ανήλθαν σε 148,966 δις Γιέν ή 961 εκ. Ευρώ (Ευρώ/Γιέν=155), δηλαδή αυξήθηκαν κατά 52 δις Γιέν περίπου που αντιστοιχεί σε ετήσιο ρυθμό αύξησης της τάξεως του 60% σε σχέση με το 2005.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των εξαγόμενων ιαπωνικών προϊόντων προς την Ελλάδα, αφορά αυτοκίνητα, μοτοσικλέτες και ανταλλακτικά αυτών τα οποία αποτελούν το 62,32% των συνολικών εισαγωγών, μηχανές και μηχανολογικό εξοπλισμό (12,24%), ηλεκτρικές συσκευές (10,38%) της αξίας των ιαπωνικών εξαγωγών στην Ελλάδα.

Οι συνολικές **εξαγωγές της χώρας μας** στην Ιαπωνία για το 2006, μειώθηκαν σε 8,903 δις. Γιέν ή 55 εκ. Ευρώ περίπου από 12,757 δις. Γιέν ή 95,5 εκ. Ευρώ το 2005, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών της Ιαπωνίας.

Το **σημαντικότερο στοιχείο που αφορά τις εξαγωγές ελληνικών προϊόντων στην Ιαπωνία για το έτος 2006, είναι το γεγονός ότι σημειώθηκε μείωση εξαγωγών για τα προϊόντα του κλάδου τροφίμων με εξαίρεση το ελαιόλαδο** που παρουσίασε αύξηση της τάξεως του 18% σε ετήσια βάση, και τις κομπόστες των οποίων η αξία εξαγωγών στην Ιαπωνία διπλασιάστηκε φθάνοντας και πάλι στις τιμές εξαγωγών του 2003.

Σημαντικά γεγονότα οικονομικού χαρακτήρα

- Πραγματοποιήθηκε στο Τόκυο 15ήμερο προώθησης ελληνικών προϊόντων του κλάδου τροφίμων, το χρονικό διάστημα 1-14.7.2007. Την εκδήλωση διοργάνωσε το Γραφείο ΟΕΥ Τόκυο, σε συνεργασία με τον ΟΠΕ, το πολυκατάστημα KASHIWUA-SOGO και την εταιρεία K&M Ltd.
- Πραγματοποιήθηκε, επιτυχώς, στο Τόκυο στις 7-9 Νοεμβρίου 2007 το δεύτερο σκέλος της Επιχειρηματικής Αποστολής «Road Show Άπω Ανατολής», που διοργάνωσε ο ΟΠΕ με τη συμβολή και του Ελληνο-Ιαπωνικού Επιμελητηρίου.
- Πραγματοποιήθηκε, επιτυχώς, στο Τόκυο στις 11.12.2007 εκδήλωση απευθυνόμενη στους σημαντικότερους οικονομικούς συνεργάτες των ελληνικών επιχειρήσεων. Την εκδήλωση διοργάνωσε η Πρεσβεία μας και το Γραφείο ΟΕΥ στο Τόκυο.

Τουρισμός

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ, ο αριθμός των **τουριστών** από την Ιαπωνία που επισκέφθηκαν την Ελλάδα κατά το 2006 ήταν κατά μέσο όρο περί τους 50.525, ενώ το 2005 επισκέφθηκαν 45.609 τουρίστες από την Ιαπωνία την Ελλάδα, σημειώνοντας μία άνοδο της τάξης του 10.7%.

Επενδυτική δραστηριότητα

Από ελληνικής πλευράς η σημαντικότερη ελληνική εταιρεία στην Ιαπωνία είναι η FOLLI-FOLLIE, η οποία διαθέτει πάνω από 60 καταστήματα πώλησης των κοσμημάτων της.

Οι Άμεσες Ιαπωνικές Επενδύσεις στην Ελλάδα είναι περιορισμένες και περιλαμβάνουν μεταξύ άλλων εταιρείες όπως:

- MIYAMA (κατασκευάζει εξειδικευμένο εξοπλισμό για αποχετεύσεις), TOSOH HELLAS A.E. (κοινοπραξία της Tosoh και της Mitsubishi για παραγωγή υγρών για μπαταρίες), YKK (παραγωγή φερμουάρ), HELLENIC STEEL A.E. (Η Ιαπωνική εταιρεία ΙΤQCHU διαθέτει ποσοστό 15% στην εταιρία αυτή), EURUS Energy (κατασκευή και λειτουργία αιολικών πάρκων), FUJITSU S.A., YAMAHA MOTOR Co. Ltd. (με συμμετοχή 15% στην εταιρεία ΜΟΤΟΔΥΝΑΜΙΚΗ Α.Ε.), κλπ.
- Συνεργασία της Cosmote με την Ιαπωνική NTT DoCoMo.
- Συμφωνία μεταξύ της ΣΩΛΗΝΟΥΡΓΕΙΑΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ Α.Ε. και της JAPAN FUTURE ENTERPRISES για τεχνολογική συνεργασία και προμήθεια υψηλής ποιότητας ιαπωνικού χάλυβα θερμής έλασης,
- Συνεργασία υφίσταται μεταξύ της Ιαπωνικής Τράπεζας SANWA BANK και της STABILTON (πρώην Μακεδονικά Κλωστήρια).
- Η εταιρία MITSUI πρόσφατα προέβη σε στρατηγική συμμαχία με τον όμιλο K&N Ευθυμιάδη ΑΕ, που εδρεύει στη Θεσσαλονίκη, εξαγοράζοντας το 6,3% της εταιρίας.

Η Marubeni προέβη σε στρατηγική συμμαχία με τη Sanyo Hellas ΑΕ, που εδρεύει στην Αθήνα, εξαγοράζοντας μικρό ποσοστό της εταιρίας.

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΗΠΑ ΚΑΙ ΟΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ & ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ – ΗΠΑ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ Η.Π.Α.

Η οικονομική ανάπτυξη των ΗΠΑ συνεχίστηκε αδιάκοπτα κατά το 2006 κατά πέμπτο συνεχόμενο έτος. Το 2006 το συνολικό ΑΕΠ της χώρας σε τρέχουσες τιμές ανήλθε σε **13,18 τρις USD**, οριακά μικρότερο από το συνολικό ΑΕΠ της ΕΕ των 25, 150% μεγαλύτερο από αυτό της δεύτερης στον κόσμο, Ιαπωνίας (4,96 τρις USD). Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι περίπου **44.000 USD**, επίσης ένα από τα υψηλότερα στον κόσμο και αυξήθηκε το 2006 κατά 3,4%, έναντι της κατά 3,1% αύξησης το 2005. Το ποσοστό **ανεργίας** μειώθηκε κατά 4,5% το τέταρτο τρίμηνο του 2006. Κατά την διάρκεια του 2006 δημιουργήθηκαν 2 εκ. θέσεις εργασίας. Ο πληθωρισμός έφτασε το 2,6% το 2006 έναντι 2,2% το 2005.

Οι ΗΠΑ παρουσιάζουν **αυτάρκεια στις περισσότερες πρώτες ύλες, πλην του πετρελαίου**, από το οποίο παράγουν μεν σημαντικές ποσότητες (πάνω από 8 εκατ. βαρέλια ημερησίως), αλλά εισάγουν μεγαλύτερες ποσότητες.

Ο **πρωτογενής τομέας**, αν και δεν ξεπερνά το 1,7% του ΑΕΠ, είναι από τους ισχυρότερους στον κόσμο. Οι ΗΠΑ είναι η μεγαλύτερη εξαγωγική χώρα στον κόσμο σε γεωργικά προϊόντα, καλύπτοντας μερίδιο 9,7% των εξαγωγών παγκοσμίως. Ο **δευτερογενής τομέας** αντιπροσωπεύει το 17,8% του ΑΕΠ. Ηγετικοί **βιομηχανικοί κλάδοι** των ΗΠΑ είναι παραδοσιακά η αυτοκινητοβιομηχανία, η αεροναυπηγική-αεροδιαστημική, η ευρύτερη οπτικοακουστική βιομηχανία (κινηματογράφος, βίντεο, μουσική κλπ), οι τηλεπικοινωνίες, τα χημικά προϊόντα, τα ηλεκτρονικά μηχανήματα και ιδίως οι υπολογιστές, συμπεριλαμβανομένου του λογισμικού (software). Τα βιομηχανοποιημένα αγαθά, εκπροσωπούν το 62% των συνολικών εξαγωγών σε αγαθά και υπηρεσίες των ΗΠΑ. Τέλος οι **υπηρεσίες** καλύπτουν περίπου το 80% του ΑΕΠ με πιο σημαντικές τα δίκτυα διανομής, τα ακίνητα, τις μεταφορές και ιδίως τις αερομεταφορές, τα χρηματοοικονομικά, τις υπηρεσίες υγείας και τις επιχειρηματικές υπηρεσίες. Μεγάλη ανάπτυξη παρουσιάζει και η αποκαλούμενη **“νέα οικονομία”** (ή e-business), που σχετίζεται με το διαδίκτυο και την παροχή υπηρεσιών μέσα από αυτό (λ.χ. amazon, e-bay κλπ). Οι αμερικανικές εξαγωγές υπηρεσιών διπλασιάστηκαν τα τελευταία 12 χρόνια, παρουσιάζοντας το 2006, πλεόνασμα 72δισ δολ ΗΠΑ.

Για το 2006, το εμπορικό έλλειμμα υπολογίζεται στα **825 δισ USD**. Η αξία του εξωτερικού τους εμπορίου αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό του ΑΕΠ δεν ξεπερνά το **25%**.

Οι ΗΠΑ πραγματοποίησαν **συνολικές εξαγωγές** (αγαθών-υπηρεσιών) ύψους 779 δις 213 εκ. USD το α' εξάμηνο του 2007 (έναντι 702 δις 212 εκ. USD το α' εξάμηνο του 2006), ενώ οι συνολικές εισαγωγές έφθασαν το 1 τρις 131 δις 961 εκ. USD (έναντι 1 τρις 84 δις 501 εκ. USD). Επομένως το έλλειμμα του εξαμήνου διαμορφώθηκε στα 352 δις 748 εκ. USD, μειωμένο κατά 30 δις USD, δηλαδή κατά 9,2%. Το **έλλειμμα του εμπορίου αγαθών** το πρώτο εξάμηνο του 2007 σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2006 σημείωσε μείωση κατά 3,6% ή 15 δις USD. Επίσης το πλεόνασμα του **εμπορίου υπηρεσιών** αυξήθηκε το εξεταζόμενο εξάμηνο κατά 40% ή 15 δις USD.

Συμμετοχή σε Διεθνείς Οικονομικούς Οργανισμούς

African Development Bank , Asia Pacific Economic Cooperation, Asian Regional Forum, Asian Development Bank, Association of Southeast Asian Nations (dialogue partner), Bank for International Settlements, Black Sea Economic Cooperation (observer), Council of Baltic Sea States (observer), EBRD, FAO, G-5, G-7, G-8, G-10, Inter American Development Bank, International Bank for Reconstruction and Development, ICC, International Fund for Agricultural Development, International Finance Corporation , ILO, IMF, IMO, International Organisation for Standardisation, NAFTA, OECD, Paris Club, South Asian Association for Regional Cooperation (observer), SECI (observer), UNCTAD, WIPO, WTO.

Θεσμικό Πλαίσιο

Οι οικονομικές σχέσεις της Ελλάδος με τις ΗΠΑ διέπονται από:

- ◆ Τις διατάξεις του ΠΟΕ στον οποίο μετέχουν και οι δύο χώρες.
- ◆ Τις Συμφωνίες εμπορικού περιεχομένου που έχει συνάψει η ΕΕ με τις ΗΠΑ, οι οποίες δημιουργούν το πλαίσιο της Κοινής Εμπορικής Πολιτικής της ΕΕ. Σημειώνουμε ότι στις 30.4.2007 πραγματοποιήθηκε η ετήσια σύνοδος Κορυφής **ΕΕ – ΗΠΑ** στην Ουάσιγκτον. Από τα αποτελέσματα της Συνόδου επισημαίνουμε: την υπογραφή της «Συμφωνίας-Πλαισίου για την Διατλαντική Οικονομική Ολοκλήρωση» (“Transatlantic Economic Framework”), και την υπογραφή της Αεροπορικής Συμφωνίας (Air Transport Agreement). Με τη συμφωνία αυτή, ανοίγει ο δρόμος για την απελευθέρωση των διατλαντικών αεροπορικών υπηρεσιών.
- ◆ Σειρά **διμερών συμφωνιών** που ρυθμίζουν τις σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών σε επί μέρους τομείς, όπως:
Α) Συμφωνία Φιλίας, Εμπορίου και Ναυτιλίας του 1951, που ισχύει, όμως, μόνο σε θέματα ναυτιλίας, λόγω της συμμετοχής της Ελλάδας στην ΕΕ,

- Β) Συμφωνία για την αποφυγή διπλής φορολογίας του 1950, κυρωθείσα με το Ν.Δ. 2548/53,
- Γ) Συμφωνία αμοιβαίας προώθησης και προστασίας επενδύσεων του 1952,
- Δ) Συμφωνία περί αεροπορικών μεταφορών του 1991, για την οποία βλ. κατωτέρω («ειδικά θέματα),
- Ε) Συμφωνία αμοιβαίας διοικητικής αρωγής μεταξύ τελωνειακών διοικήσεων Ελλάδος – ΗΠΑ,
- ΣΤ) Συμφωνία Οικονομικής, Επιστημονικής και Τεχνολογικής, Εκπαιδευτικής και Μορφωτικής Συνεργασίας, η οποία κυρώθηκε το 1991,
- Ζ) Μνημόνιο για την σύσταση Επιτροπής Οικονομικής και Εμπορικής Συνεργασίας (1998), της οποίας η 4^η και τελευταία μέχρι σήμερα Σύνοδος έλαβε χώρα στην Αθήνα το Μάρτιο του 2007,
- Η) Μνημόνιο για Τεχνολογική Συνεργασία στα Βαλκάνια (ITCB),
- Θ) Πρωτόκολλο προθέσεων για θέματα πρόληψης και αποκατάστασης Φυσικών και Τεχνολογικών Καταστροφών (2001),
- Ι) Συνολική Τεχνική Συμφωνία (2001).

Διμερές Εμπόριο

Κατά την περίοδο Ιαν-Σεπτ. 2007, οι ελληνικές εξαγωγές προς τις ΗΠΑ παρουσίασαν αύξηση 16,1% σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο το 2006. Το κύρια εξαγόμενα προϊόντα προς τις ΗΠΑ είναι οι μεταλλικοί σωλήνες πετρελαίου/φυσικού αερίου μεγάλης εξωτερικής διαμέτρου, τα καύσιμα, τα φύλλα καπνού, οι ελιές, μεταλλικοί σωλήνες πετρελαίου/φυσικού αερίου μικρής εξωτερικής διαμέτρου, το γιαντρί, οι κονσέρβες ροδάκινο, το ελαιόλαδο. Τα 15 εξαγωγίμα προϊόντα για αυτό το χρονικό διάστημα καλύπτουν το 61% του συνόλου των ελληνικών εξαγωγών προς ΗΠΑ.

Κατά την περίοδο Ιαν-Σεπτ. 2007, οι αμερικάνικες εξαγωγές προς Ελλάδα παρουσίασαν αύξηση 57,3% σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του 2006. Κατά πρώτο λόγο, η αύξηση οφείλεται στις εξαγωγές στρατιωτικών ελικοπτέρων και κατά δεύτερο λόγο στις εξαγωγές μηχανολογικού εξοπλισμού πολεμικής αεροπορίας και συσκευών ραντάρ. Πέραν αυτών, εμφανίζονται εξαγωγές μικρών αεροσκαφών πολιτικής αεροπορίας, ενώ αυξήθηκαν οι εξαγωγές θρυμματισμένων από μέταλλων χάλυβα, οχημάτων εσωτερικής καύσης, ταχυπλόων σκαφών αναψυχής, καπνού και ιατρικών μηχανημάτων και εξοπλισμού. Τα 15 κυριότερα εισαγόμενα προϊόντα από τις ΗΠΑ καλύπτουν το 57,2% του συνόλου των ελληνικών εισαγωγών από τις ΗΠΑ.

ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ-ΗΠΑ, 2001-2007 (Ιαν.-Σεπτ)

Αξία (σε εκ.\$ ΗΠΑ)	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2006 Ιαν.- Σεπτ.	2007 Ιαν.- Σεπτ.
Ελληνικές Εξαγωγές	505,3	546,1	614,0	723,6	883,7	965,7 (+9,3%)	758,5	880,5 (+16,9%)
Ελληνικές Εισαγωγές	1.293,5	1.151,7	2.506,5	2.063,2	1.192,2	1.554,7 (+30,4%)	1066,1	1.677,5 (+57,3%)
Εμπορικό Ισοζύγιο	-788,2	-605,6	-1.892,5	-1.339,6	-308,5	-589,1 (+91%)	-307,6	-797 (+159,1%)

Πηγή: U.S. Census Bureau

Σημαντικότερα γεγονότα οικονομικού χαρακτήρα

- Στις 23 Μαρτίου 2007 πραγματοποιήθηκε στο Metropolitan Club της Ν. Υόρκης επενδυτική ημερίδα για τη ναυτιλία της εταιρείας Capital Link με θέμα "Investing in Shipping". Στόχος της ημερίδας ήταν η παρουσίαση της μεγάλης προόδου τόσο της παγκόσμιας όσο και της ελληνικής, κυρίως εμπορικής ναυτιλίας, με δεδομένη τη διαπραγμάτευση των μετοχών όλο και περισσότερων ελληνικών και ελληνόκτητων ναυτιλιακών εταιρειών στα χρηματιστήρια της Ν. Υόρκης.
- 9/11/07 : Επίσκεψη Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κ. Αλογοσκούφη στη Ν.Υόρκη και συμμετοχή στην ημερίδα που πραγματοποίησε η εταιρεία Capital Link με σκοπό την παρουσίαση στο αμερικανικό επενδυτικό κοινό της προόδου της ελληνικής οικονομίας και των επιχειρηματικών ευκαιριών. Επίσης ο Υπ.Οικονομικών επισκέφθηκε την Ουάσιγκτον στις 27-30.3.2007.
- Στις 6-8 Μαΐου 2007 πραγματοποιήθηκε στο διεθνές εκθεσιακό κέντρο McCormick στο Σικάγο το 9^ο Fancy Food Show. Στην έκθεση συμμετείχαν περίπου 350 επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα τροφίμων και υψηλής γαστρονομίας.
- Στις 8-10 Ιουλίου 2007 πραγματοποιήθηκε στη Ν. Υόρκη η 5^η Διεθνής εμπορική έκθεση Fancy Food Summer, με τη συμμετοχή περισσότερων των 30 ελληνικών εταιρειών από τον κλάδο τροφίμων ποτών (μεταξύ αυτών ΣΕΒΓΑΠ, ΚΕΤΑ Αττικής).
- Σύγκληση Ελληνοαμερικανικής Επιτροπής Οικονομικής και Εμπορικής Συνεργασίας (Αθήνα, 12.3.2007)
- Υφυπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ κ. Nicholas Burns επισκέφθηκε την Αθήνα από τις 9 μέχρι τις 12 Ιουνίου 2007, ενώ, από ελληνικής πλευράς,

- ο Υφυπουργός Εξωτερικών κ. Γιάννης Βαληνάκης πραγματοποίησε επίσκεψη στις ΗΠΑ μεταξύ 3 και 4 Οκτωβρίου 2007.
- Επισημαίνεται, εξ άλλου, ότι κατά την ιδιωτική επίσκεψη στη χώρα μας της Υφυπουργού Εξωτερικών των ΗΠΑ και επικεφαλής της USAID, κας Henrietta Fore, στις 16-28 Αυγούστου 2007, η οποία συνέπεσε χρονικά με την τραγική συγκυρία των καταστροφικών πυρκαγιών στη χώρα μας, εγκαινιάσθηκε διμερής συνεργασία Ελλάδος-ΗΠΑ στον τομέα αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών.

Τουρισμός

Το 2006 ο αριθμός των αμερικανών επισκεπτών στη χώρα μας παρουσίασε αύξηση φτάνοντας τα 358.000 άτομα μετά από την εξαετία 1999-2004 όπου είχε παρατηρηθεί μείωση.

Επενδύσεις

Τα τελευταία έτη έχουν πραγματοποιηθεί αξιόλογες **ελληνικές επενδύσεις στις ΗΠΑ**. Το 2004 σημείωσαν εντυπωσιακή αύξηση φτάνοντας τα **1119 εκ. δολ.**, ενώ το 2005 τα 1301 εκ. δολ. σημειώνοντας αύξηση κατά 16,3% έναντι του 2004. Από τις πιο σημαντικές εταιρίες που δραστηριοποιούνται στην αμερικανική αγορά είναι τα Τσιμέντα Τιτάν, η «Τεχνική Ολυμπιακή» μέσω της θυγατρικής της TOUSA (κατασκευές ακινήτων) η M.I.ΜΑΙΛΗΣ και η Λαβιφάρμ (γεωργικά φάρμακα). Μέχρι το τέλος του 2005, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος δραστηριοποιείτο επίσης, στις ΗΠΑ και ειδικότερα στη Ν.Υόρκη, όμως τελικά αποχώρησε. Το Φεβρουάριο του 2006, η μοναδική πλέον ελληνικής ιδιοκτησίας τράπεζα της Ν.Υόρκης, η Marathon Bank (θυγατρική της Τράπεζας Πειραιώς που συστήθηκε το 1989), εγκαινίασε το 13^ο της υποκατάστημα επί της Atlantic Avenue στο Μπρούκλιν. Οι ελληνικές επενδύσεις **δεν περιορίζονται μόνο στις μεγάλες αυτές επιχειρήσεις** αλλά περιλαμβάνουν επίσης και μεταφορές κεφαλαίων από την χώρα μας, μεταξύ άλλων από εφοπλιστικές πηγές, καθώς και πολλές μέσω της χρηματιστηριακής οδού.

Οι **άμεσες αμερικανικές επενδύσεις στην Ελλάδα** για το 2006 κυμαίνονται στα 2.073 εκ.δολ. ΗΠΑ, αύξηση κατά 11,5% σε σύγκριση με το 2005 όπου κυμαίνονται στα 1858 εκ. δολλ ΗΠΑ.

Η υποδοχή των επενδύσεων αφορά κυρίως σε υπηρεσίες χονδρεμπορίου, στη μεταποίηση και σε άλλους βιομηχανικούς παραγωγικούς τομείς, σε κλάδους της πληροφορικής και στην εξόρυξη ορυκτών καθώς και στο χρηματοπιστωτικό κλάδο υπηρεσιών. Αξιόλογες αμερικανικές επενδύσεις πριν το 2004 ήταν οι δύο της HYATT σε Θεσσαλονίκη και Πάρνηθα, της Polyform (ειδικευμένα χημικά) στην Κομοτηνή, της Sonoco στο Κιλκίς, της Atmri στην Πάτρα κλπ. Στην Ελλάδα δραστηριοποιούνται επίσης θυγατρικές εταιρίες όπως λ.χ. η Whiteshield (κοινοπραξία με Δημόσιο για τα πετρέλαια του Πρίνου), η PEPSICO (τρόφιμα – ποτά), η Mobil/Texaco (διανομή – εμπορία προϊόντων πετρελαίου), η Dow Chemical (κατασκευή πλαστικών), η Shering Plough (φαρμακευτικά προϊόντα), η Del Monte (κονσερβοποιία φρούτων), η Abbot (φαρμακευτικά) καθώς και υποκαταστήματα των τραπεζών CITIBANK, BANK OF AMERICA, AMERICAN EXPRESS, CHASE MANHATTAN, με κύκλο εργασιών της τάξης των 300 εκ. δολ. ετησίως.

Το 2004 η αμερικανική πολυεθνική εταιρία **First Data** πραγματοποίησε την μεγαλύτερη ξένη επένδυση της χρονιάς στην Ελλάδα εξαγοράζοντας έναντι 209 εκ ευρώ την Delta Singular Outsourcing Services

(θυγατρική της εταιρείας λογισμικού Delta Singular). Τέλος, τα τελευταία χρόνια η αλυσίδα ξενοδοχείων **Starwood** έχει αναλάβει τη διοίκηση 5 κορυφαίων ελληνικών ξενοδοχείων, συμπεριλαμβανομένων της ΜΕΓΑΛΗΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ και (από τον Ιούλιο του 2006) του ΑΣΤΕΡΑ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ, που μετονομάζεται σε WESTIN (κτίριο Ναυσικά) και Luxury Collection (κτίριο Αρίων) .

Εξέλιξη βασικών οικονομικών μεγεθών της Γαλλικής Οικονομίας.

ΑΕΠ : Με ρυθμό **0,3%** αναπτύχθηκε το **πρώτο τρίμηνο του 2005** η γαλλική οικονομία, σημαντικά μειωμένο έναντι του τετάρτου τριμήνου του 2004 που ανήλθε σε 0,7%. Η υποχώρηση αυτή οφείλεται στην μείωση των εξαγωγών και την ταυτόχρονη επιβράδυνση της εσωτερικής ζήτησης. Σε ετήσια βάση (Μάιος 2004 - Μάιος 2005) το γαλλικό ΑΕΠ αυξήθηκε κατά **1,1%**, έναντι αύξησης 2,1% της αντίστοιχης περιόδου του προηγούμενου έτους, οι εισαγωγές παρουσίασαν σημαντική άνοδο κατά 3,5%, ενώ οι εξαγωγές αυξήθηκαν κατά 0,7%.

Πληθωρισμός : Τον Ιούνιο 2005 ανήλθε σε **1,7%** σε ετήσια βάση, + 0,2% σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα. Ιδιαίτερα σημαντική αύξηση σημείωσαν οι τιμές των ενεργειακών προϊόντων (+ 9,7% σε ετήσια βάση).

Ποσοστό Ανεργίας : Το ποσοστό ανεργίας ανήλθε σε **10,2%** το μήνα Μάιο του 2005, παρουσιάζοντας σταθερότητα σε σχέση με τους προηγούμενους μήνες του έτους και αύξηση σε σχέση με τον Μάιο 2004 (10%). Η ανδρική ανεργία ανέρχεται σε 9,3% ενώ για τις γυναίκες το ποσοστό είναι υψηλότερο και ανέρχεται σε 11,2%. Εκρηκτικά υψηλό είναι το ποσοστό για τους νέους κάτω των 25 ετών (22,5% για τους άνδρες και 24,6% για τις γυναίκες).

Συνολική Βιομηχανική παραγωγή : Το Μάιο 2005 παρουσίασε αύξηση κατά 0,3% σε σχέση με τον Απρίλιο, αλλά συνολικά το τρίμηνο Μαρτίου-Απριλίου-Μαΐου του τρέχοντος έτους παρουσιάζει σημαντική πτώση - **0,8%** σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2004.

Το **ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών** παρουσίασε σταθεροποιητικές τάσεις το Μάιο και διαμορφώθηκε σε -2,9 δις ευρώ, ενώ για το πρώτο πεντάμηνο του έτους προσέγγισε τα -13 δις ευρώ. Το αντίστοιχο διάστημα του 2004 ήταν ισοσκελισμένο και αυτή η έντονα αρνητική εξέλιξη οφείλεται κυρίως στην αύξηση του εμπορικού ελλείμματος.

Οι **άμεσες επενδύσεις** γαλλικών επιχειρήσεων στο εξωτερικό ανήλθαν το μήνα Μάιο σε 4 δις ευρώ και συνολικά για το πρώτο πεντάμηνο του 2005 σε 23, δις ευρώ, παρουσιάζοντας αυξητικές τάσεις, σε σχέση με το 2004. Οι επενδύσεις αλλοδαπών επιχειρήσεων στη Γαλλία προσέγγισαν μόλις τα 0,6 δις το Μάιο και ανήλθαν σε 10,1 δις ευρώ για το σύνολο του πενταμήνου, παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2004. Σημειώνουμε ότι αυτές αφορούν, κυρίως αγορές ακινήτων στη Γαλλία.

Οι **εισαγωγές** στη Γαλλία ανήλθαν για το πρώτο πεντάμηνο του 2005 σε 154.741 εκατ. ευρώ ενώ οι **εξαγωγές** σε 141.175 εκατ. Την αντίστοιχη περίοδο του 2004, οι εισαγωγές ανήλθαν σε 141.531 εκατ.ευρώ και οι εξαγωγές σε 136.837 εκατ. ευρώ. Κατά συνέπεια το **εμπορικό έλλειμμα** ανήλθε σε 13.566 εκατ. ευρώ το α' πεντάμηνο του τρέχοντος έτους, έναντι 4.694 την αντίστοιχη περίοδο του 2004, παρουσιάζοντας σημαντική επιδείνωση.

Ελληνογαλλικές εμπορικές συναλλαγές κατά το Α΄ Πεντάμηνο 2005, σε σχέση με το Α΄ Πεντάμηνο 2004.

Οι ελληνικές εξαγωγές προς τη Γαλλία, το Α΄ πεντάμηνο 2005 ανήλθαν σε 220 εκατ. ευρώ, έναντι 212 εκατ. ευρώ το αντίστοιχο πεντάμηνο 2004, σημειώνοντας αύξηση, κατά 0,03%.

Οι γαλλικές εξαγωγές προς την Ελλάδα αντίστοιχα ανήλθαν σε 1.331 εκατ. ευρώ, το Α΄ πεντάμηνο 2005, έναντι 1.385 εκατ. ευρώ του αντιστοίχου πενταμήνου του 2004, παρουσιάζοντας μείωση κατά 0,04%.

Το εμπορικό ισοζύγιο Ελλάδας - Γαλλίας παρέμεινε ελλειμματικό για τη χώρα μας.

Εξέλιξη Ελληνογαλλικών Εμπορικών συναλλαγών κατά το Α΄ πεντάμηνο 2005 σε σχέση με το Α΄ πεντάμηνο 2004.

(σε ευρώ)

	2004	2005	Μεταβολή % 2005/2004
Ελληνικές εξαγωγές			
Στη Γαλλία	212.461.773	220.420.578	+ 0,03%
Γαλλικές εξαγωγές			
στην Ελλάδα	1.385.791.847	1.331.662.876	- 0,04%
Ισοζύγιο	- 1.173.330.074	- 1.111.242.298	

Στον τομέα των επενδύσεων η Γαλλία αποτελεί τον τέταρτο μεγαλύτερο προμηθευτή κεφαλαίων της χώρας μας μέσω των αμέσων επενδύσεων.

Ο θυγατρικές γαλλικών επιχειρήσεων στην Ελλάδα πραγματοποίησαν συνολικό κύκλο εργασιών 6,8 δισεκ. ευρώ το 2002, τελευταία διαθέσιμα στοιχεία, απασχολούν 33.000 εργαζομένους και αντιπροσωπεύουν το 4,8 % του ΑΕΠ. Οι περισσότερες εξ αυτών είναι στον τομέα των υπηρεσιών. Ο όμιλος **Carrefour**, με την στρατηγική συμμαχία με τον όμιλο Μαρινόπουλου, ευρίσκετο στην πρώτη θέση των ομίλων διανομής για το 2003, πραγματοποιώντας κύκλο εργασιών 1.727 εκατ. ευρώ (+12,47) και διαθέτοντας 162 καταστήματα.

Στον τραπεζικό τομέα σημειώνεται η παρουσία της **Credit Agricole** που κατέχει το 9% των μετοχών της Εμπορικής Τράπεζας και της **Societe Generale** που εξαγόρασε το 2004 το 50,1% των μετοχών της Γενικής Τράπεζας, τοποθετούμενη με τον τρόπο αυτό στην τρίτη θέση των αλλοδαπών τραπεζών στην Ελλάδα.

Σημαντικοί επίσης γαλλικοί όμιλοι που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα είναι οι **Lafarge, Alcatel, Alstom, Schneider, Rhodia, Pernot-Ricard, Fnac**.

Τα κύρια προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γαλλικές επιχειρήσεις αφορούν τον τρόπο διενέργειας των φορολογικών ελέγχων και τον καθορισμό της φορολογητέας ύλης.

Οι ελληνικές επενδύσεις στη Γαλλία παραμένουν πολύ χαμηλές και ανήρχοντο για το 2003 σε 63.8 εκατ.ευρώ.

Οι σημαντικότερες των ελληνικών επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται επενδυτικά στη Γαλλία είναι η **Ολυμπιακή**, οι εταιρείες **Δέλτα** και **Cardigo** στον τομέα των τροφίμων, **Βιοχάλκο** στον τομέα δομικών υλικών, **Lavipharm** και **Famar** στον τομέα των φαρμάκων και των καλλυντικών, **Λαλαούνης**, **Ζολώτας** και **Folies Folli** στα κοσμήματα, **Μαίλης** και **Μόρνος** στον τομέα βιομηχανικών υλικών συσκευασίας.

Επισημαίνουμε το συνεχές ενδιαφέρον των γαλλικών κατασκευαστικών εταιρειών για τα μεγάλα έργα της Ελλάδας.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΛΛΑΔΟΣ –ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Η Αυστραλία είναι μια μεσαίου μεγέθους αγορά 20,4 εκ. καταναλωτών, αποτελεί ιδρυτικό μέλος του ΟΟΣΑ και είναι ένα από τα πλουσιότερα κράτη στον κόσμο. Η αυστραλιανή οικονομία συνεχίζει μια καλή πορεία με σταθερό ρυθμό αύξησης ΑΕΠ και χαμηλό ποσοστό ανεργίας, ωστόσο τα αδύναμα σημεία της εντοπίζονται στη σχετική μείωση των παραγωγικών επενδύσεων, στη συρρίκνωση της παραγωγής λόγω ανομβρίας, στο αυξανόμενο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου και στον φόβο του πληθωρισμού.

Το ονομαστικό **ΑΕΠ** της χώρας αυξάνεται σταθερά από το 1992, το 2006 η αύξηση του ΑΕΠ ήταν 3,1% επηρεαζόμενη ενδεχομένως και από την παρατεταμένη ανομβρία που επέδρασε δυσμενώς στην αγροτική παραγωγή της χώρας. Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ το 2006 σε ισοτιμίες αγοραστικής δύναμης ήταν 36.016 USD, ένα από τα υψηλότερα στον κόσμο. Για το 2007-2008 αναμένεται μια ανάπτυξη της οικονομίας κατά 3,7%, ενώ για τα έτη 2008-2009 και 2009-2010 κατά 3%.

Η **ανεργία** το 2006 διαμορφώθηκε στο 5,1% (από τα χαμηλότερα ποσοστά από το 1975). Η αγορά εργασίας αποτελείται συνολικά από 10,3 εκατομμύρια εργαζομένους. Το 2007, η απασχόληση παρέμεινε σε υψηλότερα επίπεδα με την ανεργία να βρίσκεται στο χαμηλότερο ποσοστό των τελευταίων 32 ετών με ποσοστό 4,2% και με προοπτική να μειωθεί περισσότερο. Ο **πληθωρισμός** διαμορφώθηκε το 2006 στο 3,5%. Οι προβλέψεις για τον πληθωρισμό είναι ότι αυτός θα μειωθεί στο 2,7% το 2007, και περαιτέρω στο 2,5% την επόμενη τριετία.

Ο προϋπολογισμός του οικονομικού έτους 2006/7 (έναρξη εφαρμογής: 1-7-2006) παρουσιάζει **για 10^ο συνεχές έτος πλεόνασμα**. Ο **πρωτογενής** τομέας της οικονομίας της Αυστραλίας είναι ένας από τους ισχυρότερους παγκοσμίως, παρότι συνεισφέρει μόνο σε ποσοστό 3% στο σύνολο του ΑΕΠ και απασχολεί μόνο το 5% του συνόλου του ενεργού δυναμικού του πληθυσμού. Περιλαμβάνει πρωτίστως την κτηνοτροφία και παραγωγή γάλακτος αλλά και γεωργικά προϊόντα, όπως ο σίτος (2^η θέση σε εξαγωγές παγκοσμίως), ο οίνος, λάδια, η ζάχαρη και οπωροκηπευτικά, ενώ σημαντική σε μέγεθος είναι και η αλιεία (ιδίως τα θαλασσινά-οστρακοειδή). Ο **δευτερογενής τομέας** (25% του ΑΕΠ), περιλαμβάνει ιδίως μεγάλο αριθμό ορυχείων-μεταλλείων, που εκμεταλλεύονται τους άφθονους ενεργειακούς πόρους της χώρας. Τα κέρδη από τον μεταλλευτικό τομέα αυξήθηκαν κατά 60% το 2005 και μεγάλο μέρος των επενδύσεων κατευθύνεται στα ορυχεία, ενώ ειδικά στη Δυτική Αυστραλία, που στηρίζεται στη λειτουργία των ορυχείων, παρατηρείται μια άνοδος της οικονομίας και της κατανάλωσης. Η γενικότερη συνεισφορά της εγχώριας βιομηχανίας στο ΑΕΠ της χώρας είναι περίπου 11%, ενώ 57% των εξαγόμενων προϊόντων είναι βιομηχανικά. Στον ιδιαίτερα ανεπτυγμένο **τριτογενή τομέα** (άνω του 72% του ΑΕΠ), ξεχωρίζουν κλάδοι όπως το λιανικό εμπόριο, η ιατρική περίθαλψη, οι τηλεπικοινωνίες, οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, οι ασφάλειες, η εκπαίδευση κλπ. Ειδικότερα ο τομέας των υπηρεσιών εισέφερε το 61% του ΑΕΠ της χώρας και απασχολεί το 75% του συνόλου του εργατικού δυναμικού της χώρας.

Οι **άμεσες ξένες επενδύσεις** αποτελούν σημαντικό μοχλό της οικονομικής ανάπτυξης και ανήλθαν το 2006, σύμφωνα με την UNCTAD, σε 42,6 δις USD (7 δις USD το 2003). Το έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών ως ποσοστό του ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί από -5,5% το 2006 σε -5,1% το 2007, σε απόλυτους αριθμούς έφτασε τα 12,1 δις \$A στο τέλος του 2006, κυρίως λόγω της μείωσης του ελλείμματος εμπορικού ισοζυγίου της χώρας αλλά και την βελτίωση του ισοζυγίου υπηρεσιών. Το **εμπορικό ισοζύγιο** της Αυστραλίας τα τελευταία χρόνια είναι συνεχώς ελλειμματικό, παρόλο που το 2005 παρουσίασε μια μεγάλη μείωση κατά 6,2 δις \$ Αυστραλίας φθάνοντας τα 19,4 δις \$ Αυστραλίας. Γενικότερα την τελευταία πενταετία παρατηρείται διαρκής βελτίωση στους όρους εξωτερικού εμπορίου της χώρας.

Σε ό,τι αφορά το διεθνές εμπόριο, η Αυστραλία έχει συνάψει Συμφωνίες Ελευθέρου Εμπορίου με τη Νέα Ζηλανδία, Σιγκαπούρη, Ταϊλάνδη, Ιαπωνία και ΗΠΑ, ενώ συνεχίζονται οι διαδικασίες για την ολοκλήρωση της Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου Αυστραλίας-Κίνας.

Κατά την τελευταία εικοσιπενταετία, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της Αυστραλίας, με τις διμερείς οικονομικές σχέσεις μεταξύ ΕΕ-Αυστραλίας να υπερβαίνουν το 20% του συνόλου των Αυστραλιανών οικονομικών σχέσεων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Συμμετοχή σε Διεθνείς Οικονομικούς Οργανισμούς

Η Αυστραλία συμμετέχει στους εξής διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς: Asia Pacific Economic Cooperation, Asian Regional Forum, Asian Development Bank, Association of South East Asian Nations (dialogue partner), Bank for International Settlements, European Bank for Reconstruction and Development, FAO, IBRD, ICC, International Fund for Agricultural Development, International Finance Corporation, ILO, IMF, IMO, International Organization for Standardization, OECD, Paris Club, UNCTAD, World Federation of Trade Unions, WIPO, WTO.

Θεσμικό Πλαίσιο

Οι σχέσεις Ε.Ε.- Αυστραλίας διέπονται από την «Κοινή Δήλωση για τις σχέσεις μεταξύ Ε.Ε. και Αυστραλίας» η οποία υπεγράφη τον Ιούνιο 1997. Στην Κοινή Δήλωση προβλέπεται η χάραξη πλαισίου διαλόγου μεταξύ των δύο πλευρών, που περιλαμβάνει υπουργικές συναντήσεις (Τρόικα Ε.Ε.), καθώς και συναντήσεις εμπειρογνομώνων για επιμέρους ζητήματα.

Η Αυστραλία είναι εταίρος και συνομιλητής της Ε.Ε. σε διεθνείς οργανισμούς και fora διαλόγου, όπως το ASEAN Regional Forum (ARF), ο ΠΟΕ. Προτεραιότητες των δύο μερών στο πλαίσιο του διαλόγου για το εμπόριο είναι η αύξηση του διμερούς εμπορίου, η βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου και η άμβλυση των αντιθέσεων στον ΠΟΕ προκειμένου να ολοκληρωθεί επιτυχώς ο Γύρος της Ντόχα. Υπάρχουν τομείς όπου η σύγκλιση των απόψεων των δύο πλευρών δεν φαίνεται εύκολη (π.χ. στον τομέα της γεωργίας), οι απόψεις όμως συμπιπτουν σε ζητήματα όπως η παροχή υπηρεσιών και οι βιομηχανικές επιδοτήσεις.

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι οικονομικές σχέσεις των δύο χωρών διέπονται από:

- § Το πλέγμα των πολυμερών συμφωνιών που έχουν συναφθεί τα τελευταία 55 χρόνια στο πλαίσιο της **GATT** (νυν ΠΟΕ),
- § Το πλέγμα των διμερών συμφωνιών μεταξύ ΕΟΚ/ΕΕ και Αυστραλίας,
- § Τη διμερή συμφωνία περί **αεροπορικών γραμμών** (Αθήνα, 10-6-1971, κυρωθείσα με το Ν.Δ. 153/1973, ΦΕΚ 243 Α, 26-9-1973) και
- § Τη διμερή συμφωνία περί **αποφυγής της διπλής φορολογίας του εισοδήματος εκ διεθνών αεροπορικών μεταφορών** (Καμπέρα, 5-5-1977, κυρωθείσα με το Ν. 1101/1980, ΦΕΚ 296 Α, 29-12-1980)
- § Την Αμοιβαία **Συμφωνία Κοινωνικών Ασφαλίσεων** Ελλάδας-Αυστραλίας, η οποία υπεγράφη στις 23 Μαΐου του 2007 κατά την επίσκεψη στην Αυστραλία του έλληνα Πρωθυπουργού. Αναμένεται να τεθεί σε ισχύ το 2008.

ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΡΟΕΣ

αξία σε χιλ. \$A (συναλλαγματική ισοτιμία:

1\$A=0,77 \$ ΗΠΑ)

Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδας-Αυστραλίας 2000-2006 (σε χιλ.\$A)								
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006*	% Μεταβολής '06-'05
Ελληνικές Εισαγωγές	206.22 5	104.91 1	48.622	50.512	58.681	103.20 7	109.00 0	5,6
Ελληνικές Εξαγωγές	103.92 4	105.55 2	419.05 9	140.99 0	137.79 8	144.16 7	151.61 4	5,2
Όγκος συναλλαγών	310.14 9	210.46 3	467.68 1	191.50 2	196.47 9	247.37 4	260.61 4	5,4
Εμπορικό Ισοζύγιο Ελλάδας	- 102.30 1	641	370.43 8	90.478	79.117	40.960	42.614	4,0

Πηγή: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Αυστραλίας

*Για το 2006: στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας

Οι διμερείς οικονομικές σχέσεις Ελλάδας- Αυστραλίας βρίσκονται σε σχετικά χαμηλό επίπεδο και παρατηρούνται σημαντικές διακυμάνσεις του **όγκου εμπορίου**. Το 2006, ο συνολικός όγκος των εμπορευματικών συναλλαγών μεταξύ των δύο χωρών αυξήθηκε κατά 5,4% φτάνοντας σε απόλυτους αριθμούς τα 261 εκ.\$ A. Από το 2001, το διμερές **εμπορικό ισοζύγιο** είναι σταθερά πλεονασματικό υπέρ της χώρας μας το 2006 έφτασε περίπου στα 43 εκ. \$ A. Οι **ελληνικές εισαγωγές** από την Αυστραλία εμφάνισαν μια σημαντική αύξηση το 2005 του ύψους 75,9%, ενώ το 2006 η αύξηση ήταν μικρότερη (5,6%). Αντίστοιχα οι **ελληνικές εξαγωγές** στην Αυστραλία το ίδιο χρονικό διάστημα σημείωσαν μικρή άνοδο(4,6% το 2005 και 5,2% το 2006). Οι ελληνικές εισαγωγές του 2006 ύψους 109 εκ. \$ A. περιλάμβαναν κυρίως διαβαθμισμένο υλικό (συνήθως στρατιωτικό εξοπλισμό, πυρηνικά καύσιμα), οστρακοειδή (γαρίδες και καραβίδες), προϊόντα αμύλου, φάρμακα και έπιπλα.

Για το 2006, ως προς τα κυριότερα **εξαγόμενα** προϊόντα στην Αυστραλία, την πρώτη θέση είχαν οι ιμάντες μεταφοράς, ενώ έπονται οι ελιές καλαμών, τα φύλλα αλουμινίου, το παρθένο ελαιόλαδο, η φέτα, οι σταφίδες, τα φάρμακα, τα καπνά, άλλα τυριά και παρασκευασμένα τρόφιμα.

3. Σημαντικότερα γεγονότα οικονομικού χαρακτήρα

- Πραγματοποιήθηκε με μεγάλη επιτυχία η συμμετοχή μας με εθνικό περίπτερο του ΟΠΕ στην Διεθνή Έκθεση Τροφίμων “Fine Food Australia 2006” στην Μελβούρνη 14/09/2006.

- Σε συνεργασία με τον ΟΠΕ προετοιμάστηκε η συμμετοχή μας στην μεγαλύτερη Διεθνή Έκθεση Τροφίμων στην Αυστραλία «Fine Food Australia 2007» στις 24-27 Σεπτεμβρίου 2007.

- Το Γραφείο μας σε συνεργασία με τον ΟΠΕ προετοίμασε τη συμμετοχή μας στη Διεθνή Έκθεση Τροφίμων « Good Food & Wine Show 2007», στις 15-17 Ιουνίου 2007.

-Πρόταση από το Γραφείο ΟΕΥ Καμπέρας για συμμετοχή χώρας μας σε Ευρω-Αυστραλιανό Επιχειρηματικό Συμβούλιο.

- Πρόταση από το Γραφείο ΟΕΥ Καμπέρας για την συμμετοχή σε επιτόπια Ομάδα Πρόσβασης στην Αγορά με στόχο την απάλειψη των εμποδίων που συναντούν οι εξαγωγείς από τις χώρες τους.

- Ο Πρωθυπουργός κ. Καραμανλής πραγματοποίησε επίσημη επίσκεψη σε Αυστραλία και Ν. Ζηλανδία στις 19-27/5/2007

- Συναντήσεις του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών κ. Γ. Αλογοσκούφη με πολιτικούς παράγοντες κατά την διάρκεια της επιχειρηματικής αποστολής στο Σίδνεϋ, στις 4 & 5 Απριλίου 2007.

Τουρισμός

Το 2006 οι εξαγωγές υπηρεσιών της Ελλάδας στην Αυστραλία έφθασαν τα 276 εκ. \$Α., εξ αυτών τα ταξίδια αναψυχής –τουρισμός (πλην εκπαιδευτικών) ανήλθαν σε 233 εκ. \$Α., ενώ τα επαγγελματικά ταξίδια σε 9 εκ. \$ Α.

Το ίδιο έτος οι εξαγωγές υπηρεσιών της Αυστραλίας στην Ελλάδα έφθασαν τα 34 εκ. \$Α., αφορούσαν τουρισμό και ταξίδια αναψυχής(πλην εκπαιδευτικών) με 22 εκ. \$ Α και σε επαγγελματικής φύσεως ταξίδια με 3 εκ. \$ Α.

Από τους Έλληνες ομογενείς προέρχεται και η μεγάλη πλειονότητα του σχετικά μικρού **τουριστικού ρεύματος** από Αυστραλία προς Ελλάδα, που το 2006 παρουσίασε αύξηση της τάξης του 15% σε σχέση με το 2005. Σημαντικότεροι μήνες από άποψη προσέλευσης τουριστών είναι οι μήνες Μάιος, Ιούνιος και Ιούλιος. Το οικονομικό έτος 2005-2006 επισκέφτηκαν την Ελλάδα 48.300 τουρίστες από την Αυστραλία.

ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ

Από τις **ελληνικές** επενδύσεις στην Αυστραλία, ξεχωρίζει το εργοστάσιο πλαστικών σωλήνων της **ΠΕΤΖΕΤΑΚΙΣ**, που εγκαταστάθηκε στην Αδελαΐδα το 1982. Συνολικά οι ελληνικές επενδύσεις στην Αυστραλία υπολογίζονται στο ύψος των 20εκ. \$ Α.

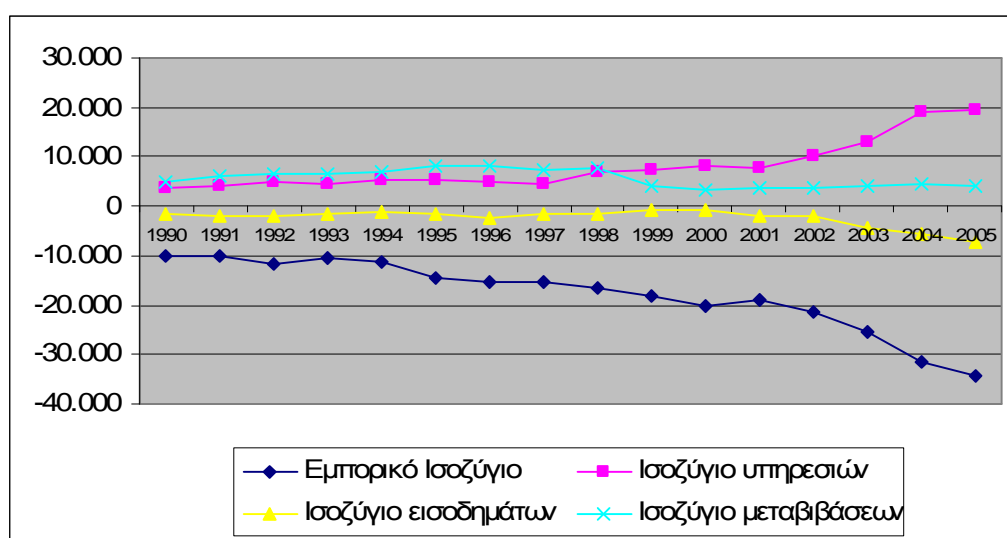
Στον τομέα των επενδύσεων, από το 1997 δραστηριοποιείται δυναμικά στην Ελλάδα η αυστραλιανή εταιρεία **Village Roadshow**, η οποία λειτουργεί στην Αθήνα και στη Θεσσαλονίκη με την εμπορική επωνυμία **Village Cinemas**. Την περίοδο 1993-99, προέβη σε δοκιμαστικές εξορύξεις χρυσού στην περιοχή **Σάπες Θράκης** η «**ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ ΘΡΑΚΗΣ**», αρχικά βρετανικών (της Greenwich Resources) και αυστραλιανών

(της Newcrest και κατόπιν της Danae Resources) συμφερόντων. Από τον Ιανουάριο του 2002 η «ΜΕΤΑΛΛΕΥΤΙΚΗ» ανήκει μόνο στη βρετανική εταιρεία, αν και η Danae εξακολουθεί να εμπλέκεται **έμμεσα** στην υπόθεση, καθώς κατέχει μέρος του μετοχικού κεφαλαίου της Greenwich.

Συμπεράσματα από την εξέλιξη του εξωτερικού εμπορίου την περίοδο 1990 -2005

Σύμφωνα με τα παραπάνω, και όπως φαίνεται και στο επόμενο γράφημα το εμπορικό έλλειμμα και το έλλειμμα εισοδημάτων είναι πολύ μεγαλύτερο από τα πλεονάσματα υπηρεσιών και μεταβιβάσεων, με αποτέλεσμα το συνεχώς αυξανόμενο έλλειμμα των τρεχουσών συναλλαγών της Ελλάδας τα τελευταία 15 χρόνια (1990 – 2005).

Διάγραμμα 16. Σύνθεση ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (1990 – 2005)

Οι λόγοι της αύξησης του ελλείμματος είναι διάφοροι και οφείλονται κυρίως στη μεγάλη εξάρτηση της οικονομίας της χώρας από τις εξελίξεις στο διεθνή χώρο. Η σύνθεση του εμπορικού ισοζυγίου δείχνει ότι η χώρα δεν παράγει τα απαραίτητα αγαθά και αναγκάζεται να τα εισάγει. Αυτό το συνεχώς αυξανόμενο έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου σε συνδυασμό με τη συνεχή αύξηση του ελλείμματος των εισοδημάτων, και με τη μικρότερη αύξηση των πλεονασμάτων υπηρεσιών και μεταβιβάσεων, οδηγεί σε μονιμότερης φύσης έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών, το οποίο αν δεν αντιμετωπιστεί με τα κατάλληλα μέτρα μπορεί να οδηγήσει σε μειωμένη ανταγωνιστικότητα της οικονομίας της χώρας. Άλλοι παράγοντες της αύξησης του ελλείμματος μπορεί να εντοπιστούν στις ενεργειακές κρίσεις ειδικά των τελευταίων ετών, και ειδικότερα στη συνεχή αύξηση των τιμών του πετρελαίου.

Καθεμιά από τις παραπάνω αιτίες ελλείμματος απαιτεί τον ανάλογο χειρισμό και μέτρα πολιτικής αποκατάστασης της ισορροπίας στο ισοζύγιο πληρωμών. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει, βέβαια, να ενταχθούν στο πλαίσιο της γενικότερης οικονομικής πολιτικής μιας χώρας.

Ο τουρισμός είναι ένα πολύ σημαντικό κομμάτι της οικονομίας της χώρας μας αποτελεί μοχλό ανάπτυξης για αυτή και για το λόγω αυτό έγινε ξεχωριστή αναφορά.

ο τουριστικός τομέας, παρά τις κοινωνικές και πολιτισμικές επιπτώσεις του, έχει να προσφέρει πολλά στην χώρα μας. Πρέπει όμως να τύχει της δέουσας προσοχής και να ενισχυθεί όχι μόνο χρηματοδοτικός αλλά κυρίως με τη δημιουργία της αναγκαίας γενικής τουριστικής υποδομής, της θεσμικής θωρακίσεως καλής λειτουργίας του τομέα και κυρίως με τη χάραξη πολιτικού και στρατηγικού σχεδιασμού που θα κατευθύνουν την τουριστική ανάπτυξη προς την οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική επιθυμητή κατάσταση.

Η πετρελαϊκή κρίση την περίοδο που διανύουμε έβλαψε σημαντικά την παγκόσμια οικονομία κ την οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος.

Η εμπειρική ανάλυση έδειξε ότι οι μέχρι σήμερα άμεσες επιδράσεις της τιμής του πετρελαίου στο διεθνή τουρισμό ήταν περιορισμένες. Σε αρκετές κρίσεις σημειώθηκαν μάλιστα υψηλοί ρυθμοί αύξησης των διεθνών αφίξεων. Αντίθετα, οι επιπτώσεις είναι έμμεσες, σχετίζονται με την αγοραστική δύναμη των τουριστών / καταναλωτών στις χώρες / αγορές που πλήττονται από την κρίση, εμφανίζονται δε με μικρές χρονικά υστερήσεις μετά την κρίση.

Η ανάλυση στις κύριες αγορές μας έδειξε ότι η κρίση επηρεάζει το εισόδημα των καταναλωτών / τουριστών στις χώρες της δυτικής Ευρώπης και ιδιαίτερα τη Γερμανία με αρνητικές επιπτώσεις στις αφίξεις στην Ελλάδα. Η διαπίστωση αυτή δεν είναι καθολική, καθώς το 2003 παρατηρείται ανάκαμψη των αφίξεων από τις ΗΠΑ, οι οποίες γνώρισαν σημαντική μείωση τα δύο προηγούμενα χρόνια εξαιτίας κυρίως της κρίσης της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, ενώ οι αφίξεις από την Ιταλία φαίνεται να πλήττονται λιγότερο σε σχέση με τις αφίξεις από τις άλλες χώρες. Σε κάθε περίπτωση χρειάζεται συστηματική και εξαντλητική στατιστική ανάλυση.

Επίσης, η κρίση επηρεάζει τις αερομεταφορές, τις θαλάσσιες μεταφορές, τις κρουαζιέρες, και τα μακρινά ταξίδια. Στο πλαίσιο αυτό η επίπτωση για τη χώρα μας μπορεί να είναι μεγαλύτερη λόγω της εξάρτησής της από τις αερομεταφορές και τις θαλάσσιες μεταφορές που πλήττονται άμεσα από την αύξηση της τιμής του πετρελαίου. Επίσης, η χώρα μας, σε αντίθεση με άλλους ανταγωνιστικούς μεσογειακούς προορισμούς όπως η Ισπανία, έχει περιορισμένη ανάπτυξη των χερσαίων μεταφορών και επιβαρύνεται η διεθνής της διασύνδεση με αποτέλεσμα να πλήττεται άμεσα ο τουρισμός.

Οι εξελίξεις αυτές αναδεικνύουν ως μείζον το ζήτημα της ανταγωνιστικότητας της χώρας ως τουριστικού προορισμού. Οι διεθνείς τάσεις στη ζήτηση ενισχύουν κοντινούς προορισμούς, ή / και περισσότερο ανταγωνιστικούς προορισμούς όπως η Ισπανία και η Πορτογαλία ή προορισμούς που βασίζονται στην ανταγωνιστικότητα τιμής (χαμηλού κόστους) όπως η Τουρκία. Αντίθετα, πλήττον προορισμούς, όπως οι ελληνικοί, που στηρίζονται στο παραδοσιακό μοντέλο και τον μαζικό τουρισμό, τον οποίο τροφοδοτούν τα χαμηλά εισοδήματα που δέχονται και τις μεγαλύτερες επιπτώσεις στο εισόδημα τους σε περιόδους κρίσης.

Βιβλιογραφία

- ü Caves E. Richard, Frankel A. Jeffrey, Jones W. Ronald, Διεθνές Εμπόριο και Πληρωμές, Α΄ & Β΄ Τόμος, Εκδόσεις Παπαζήση, 1992.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 2006, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 2006.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 2005, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 2005.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 2004, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 2004.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 2003, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 2003.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 2002, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 2002.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 2001, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 2001.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 2000, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 2000.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 1999, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 1999.
- ü International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 1998, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 1998.

- Û International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 1997, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 1997.
- Û International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 1996, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 1996.
- Û International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 1995, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 1995.
- Û International Monetary Fund, Balance of Payments Statistics Yearbook 1994, Part 1: Country Tables, Part 2 & Part 3: World and Regional Tables, Methodologies, Compilation Practices & Data Sources, IMF, 1994.
- Û Μπένος Ε. Θεοφάνης, Σαραντίδης Α. Στυλιανός, Αρχές Οικονομικής Επιστήμης, 2^η έκδοση, Εκδόσεις Γ. Μπένου, 2002.
- Û Πουρναράκης Δ.Ε., Διεθνής Οικονομική – Μία εισαγωγική προσέγγιση, 3^η έκδοση, 2004.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2006, ΤτΕ, 2007.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2005, ΤτΕ, 2006.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2004, ΤτΕ, 2005.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2003, ΤτΕ, 2004.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2002, ΤτΕ, 2003.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2001, ΤτΕ, 2002.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 2000, ΤτΕ, 2001.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1999, ΤτΕ, 2000.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1998, ΤτΕ, 1999.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1997, ΤτΕ, 1998.
- Û Τράπεζα της Ελλάδας, Έκθεση του Διοικητή για το έτος 1996, ΤτΕ, 1997.
- Û CGES, (2006a). Global Oil Report, Volume 17 No 2 Mar – Apr 2006

- Ελληνικός Τουρισμός 2010. Στρατηγική και Στόχοι
- Eurobank, (2006). Η Αβεβαιότητα για το Πετρέλαιο, Πλήγμα στις Προσδοκίες για την Οικονομική δραστηριότητα και τον Πληθωρισμό. Σειρά Οικονομία και Αγορές, Τεύχος 4, Απρίλιος
- Χρηστίδης, Διεθνής οικονομικές σχέσεις 2006